

Jubilej poslovnih vezi z Italijo

Sodelovanje, dolgo 25 let — Izvoz krške celuloze in papirja se povečuje

Predstavniki ugledne italijanske firme Imexco iz Milana so bili v soboto gostje Tovarne celuloze in papirja Djuro Salaj iz Krškega, kjer so skupaj z delom njenega kolektiva proslavili 25-letnico poslovnega sodelovanja. Slovesnosti v Delavskem domu sta prisostvovala tudi predsednik občine Krško Branko Pirc in predstavnik Gospodarske zbornice Slovenije Milan Šterban.

Krška tovarna je sprva izvažala majhne količine svojih izdelkov. Začela je s 620 tonami celuloze na leto, od 1976 naprej pa je prodajala v Italijo tudi papir. Lani je izvozila 6251 ton papirja in 15 tisoč ton celuloze (v skupni vrednosti 10 milijonov dolarjev).

V 25 letih sta Celuloza in Imexco močno učvrstila poslovne vezi. V Celulozi cenijo predvsem dolgoročnost tega sodelovanja, ki ga opredeljujejo s petletnimi pogodbenimi. Obe strani želita še povečati obseg poslovanja. Celuloza iz Krškega je v Italiji znana kot Videm in ta beseda je tam postala pojem za kakovost.

Za četrtoletno sodelovanje so gostitelji izročili svojim poslovnim partnerjem tri plakete občine Krško z listino, priznanje firmi pa je ob tej priložnosti podelila tudi Gospodarska zbornica SRS. Sprejeli so ga kot spodbudo za nadaljnje razvijanje sodelovanja med obema podjetjema pa tudi med Jugoslavijo in Italijo nasploh. Gostje so poudarili, da cenijo prizadevanja Celuloze v minulih 25 letih, in izjavili, da je sodelovanje spodbujalo rast obeh firm. Delavce kolektiva Djuro Salaj, ki so s svojim osebnim delom največ prispevali k utrjevanju poslovnih odnosov, so imenovali za častne člane Imexca.

J. TEPPEY

ZBOR MEDICINSKIH SESTER

Društvo medicinskih sester Ljubljana bo imelo 25. maja ob 16.30 v hotelu Garni na Otočcu volilni občni zbor. Naslednjega dne dopoldne bo strokovno predavanje, popoldne pa bodo sestre obiskale Rog, kjer si bodo z nekaterimi predstavniki partizanskega zdravstva ogledale postojanko Zgornji Hrastnik.

ČETRT STOLETJA SODELOVANJA — Tovarna Djuro Salaj in italijanska firma Imexco iz Milana sta 15. maja v delavskem domu v Krškem počastili 25-letnico sodelovanja s priručno slovesnostjo, na kateri sta druga drugi izročili vrsto priznanj. Imexco odkupi letno za 10 milijonov dolarjev celuloze in papirja iz Krškega. (Foto: Jožica Teppey)

Ugodna posavska ocena volitev

Medobčinski svet SZDL za Posavje zasedal v sevniški Kopitarni — Niso uspeli s spremembo okolišev za zbor združenega dela republiške skupščine

Priloge in izvedbo nedavnih skupščinskih volitev so vsestransko ocenili na seji medobčinskega sveta SZDL za Posavje, ki se je 14. maja sestel v sevniški Kopitarni. V ocenah in razpravah po posamičnih občinah izhajajo predvsem iz tega, kako bi volilne postopke poenostavili, vodili stalno kadrovske politiko, ne nazadnje tudi pomagali delegatom pri odgovornem poslanstvu.

Ne bi navajali števil, čeprav so narejeni zanimivi pregledi. Med evidentiranimi je bil vsak tretji volilec. Med prvotnim izborom je bilo za najodgovornejše dolžnosti vpisanih 64 imen, največ od tega za funkcijo predsednikov občinskih skupščin. V regiji so bili že predhodno zadovoljni s sestavo evidentiranih po spolu, starosti in kvalifikacijski sestavi. Sestav delegatov so na samih volitvah dobera pomladili.

V vseh treh občinah so volilni postopki sprožili veliko politično aktivnost. Večina volilcev je opravi-

la svojo državljansko dolžnost že v jutranjih urah. Uveljavilo se je naziranje, da odprstost pri predhodnih volilnih opravilih prispeva k demokraciji.

• Na seji medobčinskega sveta SZDL za Posavje so ob uspešno izvedenih volitvah izrekli zahvalo stotinam prizadevnih aktivistov. Pri ne ravno lahkih volilnih opravilih so se tudi v volilnih odborih izkazali mladi. Izrekli so tudi zahvalo lokalnim sredstvom obveščanja, obema radijskima postajama in Dolenjskemu listu.

kratičnosti samih volitev. V ta namen sklicani zbori občanov so bili med najboljše obiskanima.

BLIŽA SE SREČANJE V POGANI JAMI

Posavska mladina tudi letos pripravljala pohod v Pogano jamo na Gorjancih, kjer bo 29. maja srečanje borcev in mladine iz slovenskih in hrvaških občin spominskega območja Zumberak — Gorjanci. Iz Posavja se bo udeležilo pohoda 120 mladincev (po 40 iz vsake občine), razen tega se bodo manifestacije bratstva in prijateljstva z obeh strani republiške meje udeležile desetčlanske delegacije pionirjev in mladincev iz vsake osnovne šole. Pridružili se jim bodo borci in aktivisti ter vodstva občinskih skupšin in občinskih družbenopolitičnih organizacij. Obisk Pogane jame napovedujejo tudi zaposleni iz delovnih kolektivov.

700 novosti na prodajno — knjižni razstavi

Dolenjski knjižni sejem slavi prvi jubilej

Od lanskega do letošnjega maja so slovenske založbe izdale okoli 700 novih leposlovnih, poljudnoznanstvenih, strokovnih in drugih knjig ali kakih 200 manj kot leto poprej. Ta še vedno bogata knjižna produkcija bo na ogled na prodajno-knjižni razstavi, ki jo bodo v ponedeljek, 24. maja, odprli v okviru petega Dolenjskega knjižnega sejma v razstavnih avli novomeške Krke v Ločni.

Podobno kot vse dosedanje sejme tudi letošnjega, jubilejnega, prireja mladina in kulturno društvo Krke v sodelovanju z Mladinsko knjigo in Studijsko knjižnico Mirana Jarca. Sejem bo spremljalo več prireditev. Že na otvoritveni dan bosta gosta sejma slovenska književnika Bojan Štih in Drago Jančar. Na dan mladosti, ko pričakujejo večji obisk mladine iz Novega mesta, pa bo srečanje z mladinskimi pisateljem Slavkom Preglom in publicistom ter bibliotekarjem Jarom Dolajcem.

V semanjih dneh (do 28. maja) bo na ogled tudi razstava literarnih glasil, ki so izhajala v novomeški občini v letih 1946—1981. Pripravila jo bo Studijska knjižnica Mirana Jarca v počastitev dneva mladosti in kongresa ZSMS oktobra v Novem mestu. Organizatorji iz „Krke“ pa bodo s posebno razstavo pripravili „sprehod“ skozi vse dosedanje Dolenjske knjižne sejme.

Umetnost ju je zbližala

Italijanska občina Guastalla in Trebnje potrdili listino o pobratenju — Sodelovanje na vseh področjih

Pred osmimi leti sta se na srečanju med parlamentarne unije v Londonu spoznala italijanski senator Amadeu ter Bogdan Osolnik, delegat skupščine SFR Jugoslavije. V pogovoru sta se ustavila tudi ob likovni umetnosti. Guastalla, mesto, iz katerega je prihajal senator Amadeu, je znano po slikarjevih naivcih, pri nas pa je zibelka likovnih samorastnikov Trebnje, zato je Italijan predlagal tovarišu Osolniku sodelovanje med obema občinama.

Leta 1976 sta se delegaciji obeh občin prvič srečali, lani pa sta v Trebnjem podpisali listino o pobratenju. Pretekli teden so Trebnjanci ob prazniku pobratena vrtili obisk Guastalli, tej industrijsko in kmetijsko razviti ter zelo napredni severno italijanski občini s 14.000 prebival-

ci. Ob tej priložnosti so še enkrat svečano podpisali listino o pobratenju, obiskali tovarno namakalnih naprav, ki je ena največjih tovarn v Regio Emilia, sirarno, znano po parmezanu, ki izhaja prav iz teh krajev, dobro vpeljano kmetijo, šolo, bolnišnico.

Trebnjska delegacija se je pogovarjala s predstavniki političnih strank oziroma občinski svetom, v katerem so komunisti zastopani kar s 44 odstotki, kar predstavlja v primerjavi z ostalimi strankami absolutno večino. Predstavniki tovarn, ki so jih obiskali, pa so povabili na obisk trebnjsko gospodarsko delegacijo ter že ponudili programe za sodelovanje. Posebno pozornost so italijanski partizani namenili organizaciji ZZB NOV iz Trebnjega, njene delegate pa povabili na odkritje spomenika ob 100-letnici rojstva Garibaldirja, ki je nekaj časa živel in delal v Guastalli. Italijanski partizani jim bodo vrtili obisk ob občinskem prazniku.

Prijateljske vezi so se spletle tudi med mladimi, saj bodo letos pripravili skupno mladinsko delovno brigado. Na tabor likovnih samorastnikov Jugoslavije v Trebnje bo prišla tudi slikarka iz pobratene občine, trebnjska godba na pihala pa je bila pretekli teden že gost guastallske godbe.

Pobratenje in vsestransko sodelovanje, ki vedno bolj pogloblja medsebojne vezi med občinama Trebnje in Guastalla, imajo prav gotovo pomembno vlogo pri ohranjanju dobrih sosedskih odnosov med Jugoslavijo in Italijo.

A. ŽELEZNIK

V NEDELJO V DOL. TOPLICE

V nedeljo, 23. maja, bodo Topličani počastili svoj krajevni praznik, ob tej priložnosti pa bodo tudi slavnostno razvili prapor 1. dolenskega partizanskega bataljona, oziroma 5. slovenskega bataljona. Slovesnost se bo začela ob 10. uri s slavnostnim zasedanjem krajevne skupnosti in družbenopolitičnih organizacij, kjer bo tudi kulturni program, nato pa bo razvite prapora.

PEVCI TITU

V začetku junija se bo v Sevnici zbralo na 10. jubilejni posavski pevski reviji nad 500 pevcov iz vseh treh občin. Na trgu pred Spomenikom kmečkih uporov bodo ob spremljavi godbe družno zapeli Zdravico, Domovina naša je svobodna in Pesem o Titu. Tako želijo pevci počastiti 90-letnico rojstva našega Tita. Pokroviteljstvo nad prireditvijo je prevzel medobčinski svet SZDL za Posavje.

ZA DAN MLADOSTI — NA POLOM

V nedeljo, 16. maja, so številni planinci na Bohorju, ki so se dobili na vsakoletnem srečanju planinske mladine Posavja in Zasavja, izbrali množično prireditev še za eno slovesnost. Slovesno so namreč odprli prvi del spominske „Poti borb in zmag Gorjanci — Bohor“, ki poteka od Krškega, preko Koprivnice in Bohorja do brestaniškega gradu. Drugi del poti, ki poteka po Gorjancih, pa bodo odprli prav na dan mladosti, 25. maja, pri planinskem domu na Polomu na Gorjancih. Izkoristite dan za lep izlet tudi vi!

TOPNICARJI SO SE SREČALI V TREBNJEM — V spomin na obletnico napada sta bila 15. maja v Trebnjem zbor in tovariško srečanje borcev 1. slovenske artilerijske brigade; prireditelj je bila posvečena tudi praznovanju krajevnega praznika. Dopoldan so si borci in gostje ogledali zbirko diapozitivov in filmov iz partizanskih časov, popoldne pa je bila v spominskem parku proslava, na kateri je slavnostni govornik, komisar brigade Franc Cvetan, orisal bojno pot topničarjev in današnje politične razmere. Prazniku Trebnjcev je bilo posvečeno tudi petkovo srečanje borcev 1. SAB in mladine pa krajanov, ob prazniku so bila tudi športna tekmovanja v košarki in streljanju. (Foto: J. Pavlin)

Začetek ni nič kaj obetaven

Gospodarstvo dolenske regije je v prvih treh mesecih letos poslovalo slabše kot lani — Po občinskih rezultati različni, še najboljši pa v Črnomlju

Po prvih podatkih SDK Novo mesto, ki so jih dali na novinarski konferenci 17. maja, se gospodarstvo v vseh štirih dolenskih občinah pri poslovanju v prvem trimesečju letos nima s čim hvaliti. Na upad aktivnosti vpliva nižja rast cen, slaba oskrba z repromateriali, ponekod pa tudi sezonski značaj dela. Slabši rezultati na začetku leta pa so po dosedanjih izkušnjah vsakoleten pojav, po katerem ne gre soditi jutra pred večerom.

V občinah Novo mesto, Trebnje, Črnomelj in Metlika je bila na

področju gospodarstva dosežena le 17-odstotna rast celotnega prihodka, pri čemer so bili najboljši v občini Črnomelj s 30-odstotno rastjo, sledijo Metličani s 24-odst., Novomeščani s 15-odst. in Trebnjanci s komaj 7-odstotno rastjo.

V regiji so že v letošnjem letu obrestni narasle za 81 odst., kar kaže na veliko zadolženost, izgube so se povečale za 79 odst., hkrati s tem pa je poudariti tudi 66-odstotno rast neplačanih prihodkov.

Lepo pa je napredovala rast amortizacije, saj v regiji izkazuje 85-odstoten napredek, po občinah pa so glede tega na prvem mestu spet Črnomalci, tik za petami je občina Novo mesto, nekaj slabši so v tem

Trebnjanci, najmanj, le 37-odstotno rast amortizacije, pa imajo v Metliki.

Medtem ko je čisti dohodek v regiji napredoval za 22 odst., za osebne dohodke pa je bilo izplačano (Nadaljevanje na 2. strani)

V drugi polovici tedna bo deloma sončno vreme s spremenljivo oblačnostjo. V popoldanskem času so možne krajevne plove ali nevihte.

VROCI LEDENI MOŽJE — Slej ko prej se v maju vreme zasuje tako, da je ob slovesu pomladi še nekaj mrzlih in mokrih dni. Na začetku meseca je bilo to običajno do leta 1582, na sredo meseca pa se je mrzav preselil z novim gregorjanskim koledarjem. Ledenjaki Pankracij, Servacij, Bonifacij in mokra Zofka so zdaj razvrščeni od 12. do 15. maja. Letos je bila v času ledenjakov prava poletna vročina. „Če do sedaj ni bilo slane, se je tudi posej ni več bati,“ pravijo kmetje in vrtničarji ter hite potikati v zemljo paradizni kove, zeljne in druge sadike. (Foto: Janez Pavlin)

Varnost je naša skupna naloga

Na osrednji prireditvi v počastitev dneva varnosti za Posavje govorila B. Ostrovršnik – Podelili priznanja in odličja zaslužnim posameznikom – Pester spored akademije

V veliki dvorani Delavskega doma Edvarda Kardelja v Krškem je bila 12. maja, na večer pred dnevom varnosti, svečana akademija, na kateri so prizadevnim delavcem varnostnih organov podelili priznanja in odličja.

„Da smo v Posavju napravili že nekaj pomembnih korakov v podružljanju varnosti, dokazujejo mnoge uspešno izvedene aktivnosti, dober znak pa je tudi današnja prireditev, ki dokazuje, da problemi varovanja pridobivajo naše socialistične revolucije in povojne graditve niso le stvar vas, delavcev organov notranjih zadev, ampak naša skupna naloga, naš skupni problem, naša skupna akcija,“ je poudarila slavnostna govornica sekretarka MS ZKS Posavja Božena Ostrovršnik. Potem ko je govorila o predanosti varnostnikov in njihovem boju proti sovražnikom vseh barv v preteklem obdobju, je Ostrovršnikova izrazila prepričanje, da bi morali v naslednjem obdobju posvetiti posebno pozornost ustanavljanju in krepitvi Narodne zaščite pri varovanju družbenega premoženja. Družbena samozasčita pa mora postati instrument samoupravljanja, vse specializirane službe pa strokovni del družbene

samozaščite. Ostrovršnikova je izrazila prepričanje, da lahko pereče gospodarske težave premagamo le, če bomo zajemali smernice iz bogate Titove zapuščine.

Namestnik republiškega sekretarja za notranje zadeve Edo Kranjčević je zatem podelil plaketo varnosti Romanu Kosu, Jožetu Možini, Viktorju Copiju, Marku Ivaniču in Heleni Omrzel. Srebrni znak so dobili Jože Možina, Franc Šavrič in Franc

• Ob dnevu varnosti so nekateri delavci ONZ, občani, ustanove in delovne organizacije v območju novomeške UNZ prejeli državna odlikovanja in priznanja. Medaljo zasluge za narod s srebrno zvezdo je prejel Jože Tavčar, red dela s srebrnimi žarki Jože Hudelja, red dela s srebrnim vencem pa Valentin Zajc. Zvezno plaketo varnosti so dobili Cveto Lindič, Jože Matekovič, Vid Bauer, Martin Boltes in Jože Židanik, republiško plaketo organov za notranje zadeve pa Jože Tavčar, Jože Tomažin, Evstahij Janežič, Zavod za izobraževanje kadrov in produktivnost dela Novo mesto ter Krojaško podjetje Trebnje.

Vintar, bronasti znak pa Peter Božič, Slavko Crnič, Danijel Dobrsek, Dušan Ficko, Zmago Grabrijan, Anton Žbul, Vladimir Znidarič,

DVOJNO PRIZNANJE – Namestnik republiškega sekretarja za notranje zadeve Edo Kranjčević je Jožetu Možini (UNZ Krško) podelil najvišje priznanje, ki ga je na akademiji dobila peticerica, to je plaketo varnosti in nato še srebrni znak. (Foto: P. P.)

Več pozornosti kadrom

Trebanjski komunisti kritično o neodgovorni kadrovske politiki – Analiza problemov – Vključevanje mladih

Komunisti morajo zagotavljati uresničevanje kadrovske politike v vseh okoljih, so poudarili 17. maja na seji občinske konference ZKS Trebnje, kjer so največ časa namenili prav uresničevanju kadrovske politike v Zvezi komunistov.

Naloga komunistov je, da zagotovijo demokratičnost kadrovske politike. Predlogi za najbolj odgovorne funkcije se morajo zares oblikovati med komunisti, so menili prisotni. Dogajalo se je, da sposobni člani ZK niso hoteli sprejeti funkcije,

Pepca Bratec in Ivan Dvoršak, pismene pohvale pa Bojan Gričar, Jože Perko in Stefan Hren.

V kulturnem sporedu akademije je izstopal moški pevski zbor DPD Svoboda iz Brestanice pod vodstvom Janka Avenstaka in vojaški klub iz Cerkelj s Partizansko folkloro, prireditve pa so vsi nastopajoči in polna dvorana obiskovalcev končali stoje, pojoč Druže Tito, mi ti se kunemo.

PAVEL PERC

GLAS MLADIH

V počastitev dneva mladosti bo občinska mladinska organizacija v soboto, 22. maja, ob 20. uri v kulturnem domu v Črnomlju pripravila tradicionalno prireditev „Glas mladih“, na kateri bo ob spremljavi ansambla Karavana nastopilo 16 mladih pevki in pevcev iz Črnomlja, Duge Rese in Novega mesta.

TEDEN GLEDALIŠČA

Zadnji teden v maju bo v Črnomlju posvečen gledališču. V „Tednu gledališča“, kot so poimenovali to prireditev, se bodo v črnomljskem kulturnem domu predstavile gledališke skupine iz Semiča, Adlešičev in črnomljske srednje šole družboslovne in kovinarske usmeritve Edvarda Kardelja. Semičani bodo izvedli Ingoličev komedijo Krap, Adlešičani Marinčev komedijo o komediji, mladi igralci KUD Jasa pa Ionescovo Plešasto pevko in Učno uro.

BOGAT PROGRAM MESECA MLADOSTI

Tudi letos je občinska konferenca ZSMS Trebnje pripravila bogat program za praznovanje meseca mladosti. Od prvega do 25. maja bodo v trebanjski občini potekala športna tekmovanja za pokal meseca mladosti v streljanju, odbojki, šahu, rokometu, malem nogometu, košarki, namiznem tenisu in kros teku. V okviru praznovanj bodo pripravili tudi delovno akcijo na Mirmi, 24. maja se bodo mladinske delovne brigade udeležile proslave dneva mladosti, 25. maja pa bo na igrišču osnovne šole v Trebnjem telovadna akademija.

Spomin na Toneta Tomšiča

Jutri bo minilo 40 let, odkar so v zloglasni Gramozni jami pri Ljubljani ustrelili komaj pet dni po obsodbi pred vojaškim sodiščem Toneta Tomšiča, organizacijskega sekretarja CK Komunistične partije Slovenije in enega najpomembnejših organizatorjev ljudske vstaje proti okupatorjem. S svojim junakiškim zadržanjem in herojsko smrtjo je postal simbol slovenskega narodnoosvobodilnega boja in prva slovenska narodnoosvobodilna brigada se je poimenovala po njem. Že oktobra 1943 je bil proglašen za narodnega heroja.

Revolucionar Tone Tomšič je bil glavni organizator partijske tehnike in propagandne dejavnosti, ki je veliko pripomogla, da se je stalno krepila narodna zavest slovenskega ljudstva. Slovenski novinarji zato vsako leto posebej počastijo njegov spomin in ob tej priložnosti podelijo Tomšičeve nagrade za najboljše dosežke v slovenskem novinarstvu.

V njegov spomin objavljamo naslednjo pesnitev.

- Kalski grad, le ruševine kažejo nekdanjo moč in obujajo spomine, kaj je bilo tam nekoč.
- Je imel številko ena od vasi najbližje, Bač, zemlja v bačko je vpletena kakor v ne deljiv kolač.
- Ko je Vilhar tam še bival, ljudski pesnik, narodnjak, vpliv je narodni prilival, Notranjem za dvig krepak.
- Mnogi narodno čuteči, izobraženi možje z Vilharjem so modrovali kaj storiti, kdaj, do kje...?
- Da med ljudstvom se pospeši narodni ponos in čut, ki je klil po širni zemlji daleč tja čez reko Prut.
- Enkrat je za svoje delo bil na Žabjaku zaprt, a potem se bolj veselo stopil v narodni je vrt...
- Sin njegov je imovino bačkim kmetom vso prodal, šel v Ljubljano je z družino in do smrti tam ostal.
- Kalskih vseh smrtni ostanki pri Sveti Barbari leže, mirovdvor občine knežke, ki na gričku lepem je.
- Stric, Alojzija Valenčič, kupil kalckega je del, Alojz je pri njemu delal, ki tovarno je imel.
- Mnogokrat na kalcke trate in v grad se je podal, kjer naravne je lepote užival in občudoval.
- On je tajno proti Lahom za svoj narod deloval, da podjarmljen del Slovencev spet svoboden bi postal.
- V delu so ga ulovili in trpinčili hudo ter nato ga ustrelili in tri druge prav tako.
- En del Kalca so kupili starši Tomšič Toneta, a so v Trst se preselili, kjer je služba klicala.
- Mali Tonček v šolskih letih večkrat je na Bač prišel k starim staršem, na posetih se je sprostil, razživel.
- Ter po vasi, tratah kalskih rajal je in se igral, v krogu čvrstih dečkov vaških cvetke, gnezda je iskal.
- Volja ga je pa vodila, ko dorastel je v može, v borbi, ki je mučna bila za svobodo naroda.
- So po ječah ga držali, da mu strejo duh, moči, mučili in spraševali dolge dneve in noči.
- Ko prišli najhujši časi, skupno je začel s tovariši, borbo, da se reši ga.
- V grozni borbi, časih težkih padel je svragu v pest, toda v mukah nečloveških narodu ostal je zvest.
- Ko so mu kosti lomili, da krog borcev bi izdal, niso nič iz ust dobili, tih kot kamen je ostal.
- Ker pomagala ni sila, pa čeprav ves razbolen, v smrt, se sodba je glasila, končno je bil „ustreljen“.
- Čudno je naključje bilo, da stopinje borcev treh je na kalca tla vodilo po stazicah in poteh.
- Borcev teh življenjske niti vpletene so v kalciki grad, a nobeden ni rojenec Kalca in ne kalskih trat.
- Vsak po svoje delovali so za blagor narodni, da bi mu izvojevali svobodo in lepše dni.
- Slava, hrabri borci trije, kliče vam slovenski rod! Črna zemlja vas zdaj krije duh vaš z nami je povsod!
- Zadnje besede Toneta Tomšiča:
- S teboj moj narod v groze kraj, brez Tebe ne v najlepši raj, kaj mi bo raj brez Tebe tam ker bi oklepal me le sram!

JACK TOMŠIČ

Ljubljansko pismo

Gradbince čaka trda preizkušnja

Posledica „pregretega“ gospodarstva – Manj dela

Na naše gradbince, posebno tiste, ki zidajo stanovanja ali pa hodijo po zaslužek na tuje, leti zadnja leta vse več kritike. Slovensko gradbeništvo je preveč razdrobljeno, da bi lahko računalo na zavidanja vredne delovne dosežke. Podobna ugotovitev velja tudi za industrijo gradbenega materiala s tako imenovanimi spremljajočimi dejavnostmi, ki delajo tudi za gradbeništvo. V SOZD gradbeništva je sicer formalno povezanih že skoraj tri četrtine slovenske gradbene operative, vendar to še vedno ne zagotavlja osnovnega namena takšnega povezovanja, da bi gradili hitreje in ceneje.

Gradbeništvo je zelo pomembna gospodarska dejavnost, saj daje delo in kruh okrog 95 tisoč delavcem ali 15% vseh zaposlenih v gospodarstvu Slovenije. Toda pesti jo neljalna konkurenca namesto sodelovanja. Slovenski gradbinci združujejo delo kar v 183 delovnih organizacijah, od katerih jih ima 59 v svoji sestavi TOZD, vseh TOZD pa je 257! Ob tem podatku velja še ugotoviti, da so v dosedanjem poteku uresničevanja zakona o združenem delu nekdanje poslovne oziroma ekonomske enote v številnih primerih preprosto samo preimenovali v TOZD, brez resnične vsebinske preobrazbe družbenoekonomskih odnosov. Prav tako veda opozoriti na dejstvo, da so nekatere TOZD pravzaprav „podjetja v podjetju“ – z vsemi administrativnimi dejavnostmi, ki sodijo na raven delovne organizacije, kar, razumljivo, samo povečuje stroške poslovanja in draži gradbena dela.

Na razvoj in proizvodno učinkovitost gradbeništva je v minulih letih v največji meri vplivala „pregreta“ gospodarska konjunktura oziroma preobsežna investicijska dejavnost. Za investicije smo namenjali znatno večji delež družbenega proizvoda kot katerakoli država na Zahodu in Vzhodu, in to ob velikem zadolževanju v tujini. Posledica tolikšne konjunkturo gradbenih del je bilo nespoštovanje rokov in s tem podražitev izgradnje, nemalokdaj pa tudi slaba kakovost opravljenih del.

Znano je, da si z ukrepi gospodarske stabilizacije prizadevamo v kar največji meri umiriti investicijsko porabo. Zato lahko v naslednjih letih pričakujemo bistveno omejitve gradnje investicijskih objektov. S sedanjim ali z nekoliko zmanjšanim obsegom gradenj lahko računamo samo na področju stanovanjskega gospodarstva, pa še to je negotovo zaradi drugačnega načina zbiranja sredstev v ta namen. V sedanjem srednjeročnem obdobju razvoja naj bi delež sredstev za materialne naložbe v Sloveniji, za naše naložbe v drugih republikah in pokrajinah ter v tujini v družbenem proizvodu znašal 36,6%, investicije v osnovna sredstva na območju naše republike pa naj bi bile udeležene v družbenem proizvodu s 17,5%. To pomeni, da se bo obseg investicij, s tem pa tudi obseg gradbenih del, občutno skrčil. Število novozgrajenih stanovanj v sedanjem petletnem obdobju razvoja pa naj bi bilo približno enako kot v prejšnjem, to je okrog 65 tisoč stanovanj.

Omejitev investicijske dejavnosti oziroma njeno usklajevanje s stvarnim dohodkom naj bi po grobih ocenah zmanjšala obseg gradbene dejavnosti v sedanjem srednjeročnem obdobju razvoja kar za 20 do 30 odst.

Vse to bo v prihodnje terjalo od gradbeništva veliko obsežnejšo uporabo znanja ter rezultatov strokovnega in ustvarjalno-raziskovalnega dela kot doslej.

VINKO BLATNIK

Začetek ni...

(Nadaljevanje s 1. strani)

nih le 19 odst. več kot lani, je očitno, da so z izplačili povečanih zaslužkov najbolj pohiteli Metličani, kjer gre za 33-odstoten porast OD, v Črnomlju 27-odst., v Trebnjem 23-odst., v Novem mestu pa je šlo le za 15-odstotno povečanje osebnih dohodkov.

V prvih treh mesecih so anketirali tudi vrsto delovnih organizacij glede

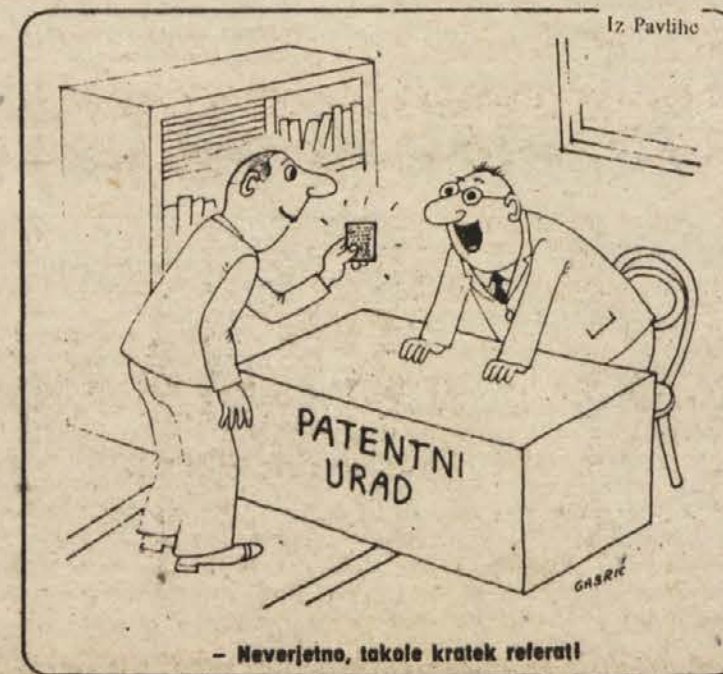
• V vseh štirih občinah dolenske regije so v prvem trimesečju letos izgube narasle za 79 odst., primanjkljaj pa je izkazalo 30 delovnih organizacij. Skupna izguba znaša 502 milijona dinarjev, od tega gre 393 milijonov din na račun IMV. Na SDK so ugotovili, da bi skoro tretjina delovnih organizacij poslovala brez izgube, če bi jim kupci plačali račune. Izraziti primeri za to navedbe so Rudnik Kanižarica, Cestno podjetje Novo mesto – tozd Gradnje, Elektro, Komunala in še nekateri.

preskrbljenosti z repromateriali in ugotovitve kažejo, da so z domačimi repromateriali dobro oskrbljeni le v 8 kolektivih, v 19 primerih je oskrbljenost slaba, v 5 tozidih pa celo kritična. Najbolj so prizadeti v IMV, v tovarni avtomobilov in prikolic pa Iskri Žužemberk in dveh Novolesovih tozidih. Uvoženih repromaterialov pa hudo manjka v 8 tovarnah, pri katerih je spet na prvem mestu IMV, sledijo pa Iskre, tovarna Krka, Novoles in Beti, proizvodnja tkanin. Strokovnjaki ocenjujejo, da so pri pridobivanju dohodka v regiji še očitne rezerve, in temu bo treba v novem obračunskem obdobju posvetiti vso pozornost.

R. BAČER

ZAGREB – SENTJERNEJ – BREŽICE

V Brežicah bo 25. maja prvo športno srečanje osnovnih šol bratov Ribarjev iz Zagreba in Brežic in osnovne šole iz Sentjerneja. Z njim bodo športniki treh šol počastili dan mladosti.

Iz Pavliho

– Neverjetno, takole kratek referat!

BOŠTANJČANI POBRATENI Z GORENJCJI

Prosvetno društvo Anton Umek – Okiški iz Boštana je v nedeljo praznovalo 75-letnico obstoja. Za ustanovitev kulturnega društva v tem kraju ima mnogo zaslug napredna učiteljska družina Račičevih. Na tej priložnosti so podpisali listino o pobratenju z društvom iz Ribnega pri Bledu. Boštanjčani že dže časa uspešno izmenjujejo nastope skupin s tem društvom. Gorenjci pa niso gostovali le v Boštanju, temveč tudi v drugih krajih sevniške občine.

M. KRUMPAČNIK

PIONIR

SGP „PIONIR“, TOZD TOGREL, Leskovec pri Krškem, razpisuje prosta dela in naloge

REFERENTA ZA OBRAČUN

Pogoji: višja ali srednja strokovna izobrazba gradbene smeri s 3 oziroma 5 leti delovnih izkušenj iz razpisane delovnega področja. Nastop dela možen takoj. Poskusno delo traja 3 mesece. Ponudbe z dokazili o izpolnjevanju pogojev sprejemamo 15 dni po objavi. O izbiri kandidata bomo ponudnike obvestili v 30 dneh po končanem zbiranju ponudb.

324/19-82

SMETIŠČE POD CESTO – Že pred leti so „divjim“ smetiščem v črnomaljski občini napovedali vojno do končne zmage. Vse to pa ni prestrašilo prebivalcev Nerajca in verjetno tudi okoljskih krajev, ki tik ob cesti na začetku vasi odmetujejo vse, česar ne potrebujejo več. (Foto: Bartelj)

JUBILANTI KRKE – V Garni hotelu na Otočcu je bilo v petek popoldan slavlje, na katerem so 138 delavcem „Krke“, ki v tovarni delajo že deset let, in 44 delavcem z dvajsetletno delovno dobo podelili nagrade. Slovesnost sta obogatila operna pevca Vilma Bukovec in Ladko Korošec. (Foto: J. Pavlin)

NESTRPNO ČAKANJE NA REZULTATE – V Brežicah je bilo 14. maja področno prvenstvo v športnih igrah in atletiki za učence osnovnih šol s prilagojenim poukom. Sodelovalo je 80 tekmovalcev iz Novega mesta, Mirne, Črnomlja, Sevnice, Krškega in Brežic. (Foto: Jožica Teppey)

PODALJŠATI STEČAJ – Sevniški občinski izvršni svet je v ponedeljek poslušal poročilo o 18-mesečnem stečaju Jugotanina. Rok naj bi podaljšali do kraja leta. Tovarna je trenutno v remontu. Na sliki: nameščanje transportnega traku za lesne sekance namesto neuspelega pnevmatskega. (Foto: A. Železnik)

SEJEM V NOVEM SADU

Te dni, od 14. do 23. maja, poteka v Novem Sadu že 49. mednarodni kmetijski sejem, na katerem sodeluje prek 1.600 razstavljalcev iz več kot 60 držav z vseh celin. Sejem je v znamenju jubileja razstave „Dežele v razvoju v borbi za hrano“, značilno zanj pa je, da se je na njem letos zbralo rekordno število udeležencev. Po enominutnem molku v počastitev spomina na umrle rudarje v nedavni rudniški nesreči v Zenici je sejem odprl predsednik predsedstva jugoslovanske gospodarske zbornice Strašo Hristov. V govoru je poudaril pomen pridelovanja hrane v naši borbi za stabilizacijo gospodarstva in v mednarodni delitvi dela ter pomen, ki ga ima novosadski sejem za razvoj kmetijstva pri nas.

Sejmišča

NOVO MESTO – Promet na sejmišču je bil živahen, cene pa so kar umirjene, saj se od zadnjega sejma niso skoraj nič spremenile. Rejci so prignali 337 pujskov in 27 prašičev. Kupcem so bili na voljo po 3.000 – 3.700 din (živali, stare do 12 tednov) in po 3.700 – 4.600 din (nad 3 mesece stare živali). Lastnike je zamenjalo 226 prašičkov.

BREŽICE – Na sobotnem sejmu so rejci ponujali kupcem samo do 3 mesece stare prašičke. Od 466 prignanih živali je šlo v prodajo 346, rejci pa so jih prodajali po 130 – 140 din kilogram žive teže.

Največji Novolesov podvig

Po petih letih bo Novoles še enkrat večja, najsodobnejša tovarna, katere 60 odst. proizvodnje bo šlo v izvoz – Nastaja največji razvojni projekt, kar so jih kdaj imeli

TOP je delovni naziv novega razvojnega projekta za tovarno pohištva, ki ga v Novolesu pripravljajo in snujejo že dve leti, niso pa ga obešali na veliki zvon. Projekt, ki bo veljal nad 2 milijardi dinarjev, je delno že zažvel, doslej pa so vanj investirali 100 milijonov izključno lastnih sredstev.

Vodja tega največjega razvojnega projekta, ki ga je Novoles doslej imel, inž. Slavko Medle, je na kratko povedal, kaj snujejo:

AVTOMATSKO SUŠENJE LESA – V sklopu velikega razvojnega načrta tovarne Novoles je tudi gradnja sušilnic. Eden takih novih objektov, kjer je proizvodnja povsem avtomatizirana, že deluje.

„Znano je, da je na Dolenjskem največ hrasta, tega pa so doslej uporabljali predvsem drugi, zato ga je začel predelovati tudi Novoles. Novi projekt za popolno reorganizacijo tovarne pohištva, ki bo imela 9 tozdrov (polovico več kot doslej), sloni na predelavi masivnega lesa. V novih programih Novolesovega

pohištva bo poslej mnogo več pravega lesa in veliko manj ivernih plošč. Načrtujemo najsodobnejšo tehnologijo, tako da bo možno proizvodnjo hitro prilagajati željam tržišča. V dveh obratih bomo pripravljali osnovne surovine – masiven les in plošče, vse to pa bomo razpošljali po tovarnah za izdelavo pohištva. Proizvajali bomo mnogo več sedežnega pohištva, pri čemer bo novost ogradje iz slojastega lesa.

Celoten projekt TOP je izvozno usmerjen, saj bo šlo nad 60 odst. vse omenjene proizvodnje v izvoz. Trije tozdrji bodo delali izključno samo za devize, in sicer: stolarna na Dvoru, tovarna drobnega pohištva v Straži in tovarna ploskovnega pohištva v Novem mestu. Poudaril pa bi še eno značilnost novega projekta: načrtujemo obrate, ki bodo močno odvisni med seboj. Kooperacija bo na mnogo višji ravni. Na eni strani gre za popolno rekonstrukcijo vseh pohištvenih tozdrov, hkrati pa za novogradnje: obrat ploskovnih polizdelkov, tovarno ploskovnega in kosovnega pohištva in skladišče gotovih izdelkov. Nobena tozdrja pa ne bo imela več kot 180 delavcev. Iz lastnih izkušenj in dognanj vrhunskih strokovnjakov, s katerimi sodelujemo, smo spoznali, da iz socioloških in organizacijskih vidikov večjih enot ni mogoče obvladovati.

V Novolesu je zgrajenih že več objektov za pripravo surovin. Gre za 5 vrst sušilnic, v katerih lahko letno posušimo 20.000 m³ decimiranega lesa. Doslej so bile zmogljivosti polovico manjše. Postavljena je nova strojna linija za lepljenje lesa, kar je izreden kvaliteten premik pri izkoriščanju lesne mase. Kar so prej zmetali med drva, zdaj zlepijo. Trenutno pa je že vse nared za gradnjo obrata za proizvodnjo omarnih vrat, kjer bosta dva stroja elektronsko krmiljena. To je sploh novost v Novolesu. V letu 1983 je v programu gradnja in rekonstrukcija tovarne ploskovnega pohištva, stolarne na Dvoru in tovarne v Gotni vasi. Tako bodo končno prišli na vrsto za modernizacijo in razvoj tudi tozdrji, ki so vsa leta nosili breme Novolesovega izvoza. Celoten program TOP pa bo

realiziran do leta 1987. Novolesova naložba bo po doslej znanih merilih po vsej verjetnosti prišla med Slovenske prednostne naložbe.

R. BACER

Z manj znoja

Stilles: univerza pomaga pri organizaciji dela

V sevniškem Stillesu od lani uspešno poteka sodelovanje z ljubljansko biotehnično fakulteto, predvsem v VTOZD lesarstva ob pomoči prof. dr. Jožeta Kovača.

Z raziskavami dr. Kovača so se v tovarni spoznali v republiški posebni raziskovalni skupnosti. Kot pravi inž. Stane Šeško, ki ima v tovarni na skrbi razvoj tehnologije, so s prispevki dr. Kovača izredno zadovoljni. Od lanskega oktobra se je uveljavila teamska oblika dela. Zanimivo je, da so v delo vključili tudi svojega študenta s seminarso nalogo o sestavi delovnega časa, kajpak pod mentorstvom dr. Kovača. To vprašanje in organizacija proizvodnje sta tudi osnovna cilja nalog v Stillesu.

Tega dela bi se v Stillesu izdatneje lotili že prej, vendar ob prvotni utesjenosti na to ni bilo misliti. Događitev nove tovarne stilskega sedežnega pohištva pri Blanci jim omogoča, da se slednjič lotijo tudi teh vprašanj. Sedaj, ko gre do programi med delavce, je bistveno vodilo dr. Kovača in sodelavcev, da najdejo v proizvodnji takšne organizacijske rešitve, da bo delavec lahko več naredil. „To ne bo priganjanje z normami, kot si običajno zamišljamo,“ meni inž. Šeško.

Potrebne so tudi dolgoročne rešitve, zato so se bili že pred časom odločili za sovlaganje v decimimico pri sevniški žagi z gozdarji ipd. Ob teh proučevanjih so prišli tudi do zamisli za namestitev sistema za povratek ogretega zraka v proizvodne dvorane. Po prvih izračunih bi s tem verjetno lahko v kotlovnici opustili dodatno kurjenje z mazutom. Samo to bi po sedanjih cenah pomenilo prihranek dveh milijonov dinarjev.

A. ŽELEZNIK

EN HRIBČEK BOM KUPIL...

Ureja: Tit Doberšek

S čim škropiti?

S kemičnimi sredstvi je naporno, drago in zahtevno delo. Vinogradnik mora v to delo vložiti poleg truda in denarja še strokovno znanje. Uspeh tega dela je zdrav vinograd. Uspeha pa ne dosežemo s številom škropiljenj, kakor se nekateri vinogradniki ponašajo, temveč s pravočasnim in pravilno opravljenim delom. Tudi draga škropiva niso dovolj, če smo pri samem delu površni. Pri pravilni in pravočasni porabi razmeroma cenejših kemičnih sredstev lahko dosežemo isto kot z dragimi kemičnimi sredstvi, to je, da ohranimo vinograd zdrav.

Zaradi varčevanja z devizami tovarne in kemičnih sredstev za varstvo rastlin pred boleznimi in škodljivci letos niso izdelale in dale v promet nekaterih kemičnih sredstev, ki jih navaja strokovna literatura in smo jih lahko kupovali v prejšnjih letih. Da bodo bralci Dolenjskega lista poučeni, katera kemična sredstva za varstvo vinograda pred boleznimi in škodljivci je možno kupiti, sem se oglasil pri tov. Vebru, ki ima pri Kmetijski zadruzi v Novem mestu na skrbi nabavo teh sredstev, da bo povedal, katera kemična sredstva so letos v ta namen na voljo vinogradnikom. Po njegovih informacijah bodo v trgovinah Kmetijske zadruge Novo mesto (isto bo najbrž tudi v trgovinah v Beli krajini, Trebnjem, Posavju in drugod) vinogradniki lahko kupili naslednja kemična sredstva za varstvo vinogradov.

Sredstva za preprečevanje peronospore

Modre galice, tega najstarejšega kemičnega sredstva za zatiranje peronospore, je v vseh trgovinah dovolj. Uporabljamo jo v 1 do 2-odstotni raztopini (cena 39 do 44 din za 1 kg). Pripominjam, da je kot dodatek modri galici gašeno apno veliko boljše kot apno v prahu, ker se apno v prahu siri in se slabše topi. Mešanice galice in apna ne delajmo na oko. Preizkus, ali smo raztopini galice dodali dovolj apna, napravimo z belim fenofalnim papirjem (dobimo ga v lekarni), ki pri pravilni mešanici mora rahlo pordečeti. Strokovnjaki svetujejo, da naj bi škropivo iz modre galice uporabljali za škropljenje v vinogradu šele po cvetenju vinske trte. Vendar (razen malega zastoja v rasti mladik) ne bo nobene po-

sebne škode, če bomo to škropivo porabljali tudi pred cvetenjem trte, saj smo pred vojno, ko drugih škropiv sploh ni bilo, galico škropili tudi pred cvetenjem trte, to je vse leto.

Cuprablau Z, odmerek 0,25 do 0,35-odst. raztopini (cena 120 din za 1 kg), je prav tako kot galica v zadostnih količinah v vseh trgovinah. Teža škropiva se vinogradniki premalo poslužujejo.

Dihtane M 45, odmerek 0,20 do 0,25-odst. raztopini, je tudi dovolj na voljo (cena 231 din za 1 kg).

Antracol, odmerek 0,2 odst. je tudi na voljo. Deluje 10 do 14 dni.

Bakreni antracol, odmerek 0,25 do 0,50 odst. raztopini, je možno dobiti.

Cineb, odmerek 0,2 do 0,4 odst. (cena 109 din za 1 kg), je v prometu. Captan, odmerek 0,2 do 0,3 odst. (cena 135 din za 1 kg), je v prometu.

Mikal je novejšo zaščitno sredstvo, ki deluje preventivno in kurativno z daljšim učinkom delovanja (cena 543 din za 1 kg).

Radomil je prav tako novejšo zaščitno sredstvo s kurativnim delovanjem.

Euparen v odmerku 0,2 do 0,25 odst. je kombinirano škropivo proti peronospori in botritisu (gnilobi). Proti botritisu začne škropiti po drugem škropljenju po cvetenju trte in nato s tem sredstvom škropimo še 3- do 4-krat.

Sredstva za preprečevanje oidija

Cosana, močljivega žvepla (odmerek 0,2 do 0,6 odst.) je v vseh trgovinah dovolj (cena 45 din za 1 kg), zato s tem sredstvom ni potrebno varčevati.

Žveplo v prahu je tudi v prodaji v vseh trgovinah (cena 25 din za 1 kg). To je odlično, staro sredstvo za zatiranje oidija, uporabno zlasti v lepem vremenu v avgustu, ko ni treba več škropiti proti peronospori. Moramo pa seveda imeti posebne žveplalnice, ki jih letos (izjava tov. Vebr) trgovina obljublja.

Bayleton WP v odmerku 0,05 do 0,13 odst. je v prodaji (cena 571 din za 1 kg).

Sredstva proti botritisu (gnilobi) so:

Enovit M v odmerku 0,06 do 0,07 odst.
Ronilan v odmerku 1,5 do 2 kg/ha.
Rovral v odmerku 1,5 kg/ha ter že omenjeni Euparen

DT

Kmetijski nasveti

Delo, ki ga ne zna vsakdo

Sama sebi prepuščena kulturna rastlina je običajno občutljiva kot dojenček. Grozi ji z leve in desne, po življenju ji strežejo bolezni, škodljivci in pleveli. Njeno odpornost je mogoče povečati z vzgojo in selekcijo sort, na pomoč ji pridejo paraziti, ki uničujejo povzročitelje bolezni in rastlinske škodljivce, ki največjo vendarle lahko stori zanjo človek, poljedelec, vrtnar, sadjar, vinogradnik s kemičnimi sredstvi.

Ljubljanski kmetijski inštitut, ki se je s svojimi strokovnimi močmi vključil v bitko za hrano, v svojih navodilih posebej opozarja na tehniko škropljenja. Opazno je namreč, da so se naše kmetije sicer mehanizirale in da so ročne škropilnice izpodrinile škropilnice na motorni pogon, da pa uporabniki ne znajo škropiti tako, kot je strokovno najbolj priporočljivo.

Najpomembnejše pri škropljenju je, da natančno določeno količino zaščitnega sredstva, ki ga razredčimo z vodo, razporedimo po površini čimbolj enakomerno. Na vsak kvadratni meter njive, sadovnjaka ali vinograda mora pasti enaka količina škropiva, tolikšna, kot zahtevajo strokovna navodila. Če škropiva ni dovolj, ne učinkuje; če ga je preveč, si po nepotrebnem zvečujemo stroške varstva ali pa celo lahko naredimo škodo, zlasti pri uporabi herbicidov.

Bistveni sestavni del vsake škropilnice so njene šobe, od njih je odvisen uspeh škropljenja. Razlikujemo predvsem dva tipa šob: ploske šobe, ki oblikujejo pahljačasti curek s kotom do 170 stopinj in so namenjene predvsem nizkotlačnemu škropljenju, kakršno je škropljenje s herbicidi po tleh, ter stožčaste ali vrtničaste šobe, ki so namenjene za večji pritisk in večjo porabo škropiva. Pri njih so kapljice manjše in jim pri škropljenju veter bolj nagaja.

Pred vsako škropilno sezono je treba škropilnice preizkusiti, pri škropljenju pa upoštevati vsa navodila, zlasti napotek, s kakšno hitrostjo je treba voziti po parceli, da bo ob določenem tlaku in vrtni šob iztekla zahtevana količina škropiva.

Inž. M. L.

SLOVENIJALELESNA INDUSTRIJA
K O Č E V J ETOZD BLAGOVNI PROMET
61330 KOČEVJE, Novomeška c.5

Od torka, 25. maja 1982, dalje lahko dobite v naši novi prodajalni v Kočevju ob Kolodvorski ulici (železniška postaja) opremo za vse prostore vašega doma.

- V novi prodajalni vam poleg ostalega nudimo tudi
- LIKI komponibilni program omarnega pohištva
- TRIPP-TRAPP stol, ki „raste“ z otrokom in je primeren za vsa starostna obdobja
- masivne stole, oblikovane v značilnem kolonialnem stilu, za opremo jedilnic, dnevnih prostorov, lokalov itd.
- iverne plošče, iveral . . .

Obiščete nas lahko vsak dan dopoldan od 8. do 12. ure popoldan od 16. do 18.30 in ob sobotah od 8. do 13. ure.

Podrobnejše informacije dobite po telefonu (061) 851-226.

Priporočila se SLOVENIJALE - LESNA INDUSTRIJA KOČEVJE.

326/19-82

TURISTIČNE ZANIMIVOSTI**Sončni utrinek s pomladne Krete**

Kreta je prav v spomladanskem času prijetno zatočišče vseh turistov, ki ne prenašajo vročine poletnih dni. Treba pa je priznati, da na Kreti vedno pihljajo prijetne sapice z morja in zato na tem otoku tudi sredi poletja ne poznajo tiste pasje vročine, ki smo je vajeni v mestih. Kreta je polna zelenja in pisanega cvetja, za Jugoslovane pa so trenutno verjetno najbolj privlačni pomarančni gaji, kjer debeli madeži kukajo

rose) in v prijetni senci evkaliptovega drevesa. Očarani od vsega, kar nas obdaja, pozabimo na skrbi, ki nas tarejo doma. Grki ljubijo življenje in v tem veselju pogosto vzklignejo I zo in oreo, kar pomeni „Življenje je krasno!“ In kaj naj bi drugega, kot navdušeno pritrtili, kajti tisti hip se nam zazdi, da ničesar več ne potrebujemo in da imajo popolnoma prav. Sploh pa si človek na Kreti lahko še marsikaj

KOMPAS
JUGOSLAVIJA**Novost pri Kompasu Počitnice na Kreti**

Enotedenske počitnice s Kompasom na KRETI že za 8.580 din.

Odhodi vsako SOBOTO od maja do oktobra.

Z Brnika do Herakliona 2 uri 20 minut!

Centralna prodaja: Kompas Kranj, Koroška cesta 2

tel. (064) 28-472, 28-473

tlx. 34663 YU KOMKR

Prijave sprejemajo tudi vse ostale Kompasove poslovalnice

in pooblaščen turistične agencije. **ZAHTEVAJTE**

BARVNE PROSPEKTE.

privošči, kajti počitnice na tem otoku so kljub podražitvam za Jugoslovane še vedno poceni.

Pot do Krete je dolga; otok leži namreč zelo blizu severnoafriške obale, pa vendar vožnja z letalom iz Ljubljane do Herakliona traja le 2 uri 20 min. Izvedeli smo, da Kompas letos prvič organizira krajše izlete in letovanja na Kreti po izredno ugodnih cenah. Prvi gostje so odpotovali že v začetku maja. Poleg uživanja sonca in morja, prijaznih hotelov, tavern in kavarnic pa imajo gostje tudi možnost ogleda raznih mest, arheoloških znamenitosti v Knossosu in Phaistosu in še kaj. S. B.

izpod košatih zelenih vej. Morje ima v tem času že 22 C in kopalci na plažah so nekaj povsem običajnega.

Tisto, česar res dolgo ne pozabiš, ko se vrneš s Krete, pa je odkritosrčnost in gostoljubnost domačinov, ki jih turizem celo v novih hotelskih naseljih še ni pokvaril. V tipični taverni kramljamo z njimi ob zvokih lire, bouzoukija in santourija, srkamo ouzo (po okusu spominja na našo mastiko) in prigrizujemo olive, mandlje in ovčji sir. Po tem se zvrstijo še razne dobrote, kot so hobotnice, ribe, paradižniki, melancani, nazdravljamo z odličnimi kretskimi vini (King Minos ali kar točeni

emona globtour
novo mesto

— ORGANIZIRAMO IZLETE ZA ZAKLJUČENE SKUPINE PO POSEBNEM IN STALNEM PROGRAMU:

Slapovi Krke (Šibenik), po poteh AVNOJ, Istra in otok Krk (skozi novi tunel pod Učko), Koroška, Zadar in Kornati, Sarajevo - Tjentište, Beograd, Praga, Dunaj, Bratislava, Budimpešta, Benetke, San Marino itd.

— LETNI ODDIH:

ob morju, v zdraviliščih in v gorskem svetu

— PREVOZ ZAKLJUČENIH SKUPIN S SODOBNIMI AVTOBUSI

— UGODNO:

Prekmurje, 2 dni, avtobus, polni penzion in piknik, 1.600 din

— RENT A CAR:

izposojanje osebnih vozil

— LETALSKE VOZOVNICE:

za domači in mednarodni promet

— POJASNILA:

Globtour Novo mesto, Cesta komandatna Staneta 19, telefon: (068) 25-125, 25-789, TELEX: 35812 YU GLOBNM

KOMPAS
JUGOSLAVIJA**TOKRAT MALO DRUGAČE - z ladjo OSIJEK**
29. MAJA - 1 dan, SAMO 1.200 din!

Prevoz z avtobusom iz Ljubljane do Pirana. Po vkrcanju na ladjo Osijek vožnja po Tržaškem zalivu do Benetk. Med plovbo zabava s plesom in možnost nakupovanja v brezcarinski coni. Ogled največjih zanimivosti Benetk. Proti doplačilu kosilo in panoramska vožnja po Velikem kanalu. Prijave sprejemajo VSE POSLOVALNICE KOMPASA (na Dolenjskem v Novem mestu in Ribnici) ter ostale pooblaščen turistične agencije.

emonin kotiček

Ugodnost za združeno delo

V maximarketu lahko kupujete tudi brez posebnega prometnega davka

V trgovski hiši Maximarket v Ljubljani so organizirali prodajo izdelkov, ki jih lahko uporabniki družbenih sredstev (organizacije združenega dela, oz. pravne osebe) kupujejo ob izpolnitvi predpisanih zakonskih določil, brez plačila posebnega prometnega davka (v izjemnih primerih glede na zakonska določila tudi brez plačila temeljnega prometnega davka).

Na oddelkih trgovske hiše Maximarket lahko kupujete elektroinstalacijski material, akustične aparate in glasbila, svetilja, sanitarno keramiko,

orodje, talne obloge in tapete, zaščitna oblačila in obutev, igrače, učila, fotomaterial, rezervne dele za avtomobile, gostinsko posodje in pribor.

Naslednja ugodnost v Trgovski hiši Maximarket pa so že dolgo pričakovane fluorescenčne cevi in starterji (uvoz iz SSSR). Cevi so 40-vatne in dolge 120 cm. Starterji so prav tako 40-vatni in so kovinski.

Tudi to blago lahko kupujejo pravne osebe brez posebnega prometnega davka ob predložitvi ustrezne izjave.

novomontaža**gradbene instalacije n. sol. o.**

Novo mesto
objavlja
prosta dela in naloge:

1. materialni knjigovodja (za določen čas - nadomeščanje delavke med porodniškim dopustom),
2. trije stavbni ali strojni ključavničarji
3. trije vodovodni instalaterji
4. dva stavbna kleparja
5. izolater,
6. trije priučeni ključavničarji ali varilci
7. dva priučena vodovodna instalaterja
8. priučeni izolater
9. trije priučeni elektroinstalaterji.

Poleg splošnih pogojev morajo kandidati za sklenitev delovnega razmerja izpolnjevati še naslednje pogoje:

pod 1: končana srednja ekonomska šola ali administrativna šola in 2 leti ustreznih delovnih izkušenj

pod 2-5: končana ustrežna poklicna šola in 1 leto delovnih izkušenj.

pod 6-9: najmanj 6 razredov osnovne šole, 3 leta ustreznih delovnih izkušenj in odslužen vojaški rok.

Prijave zbira splošna služba Novomontaže, Mala Cikava 25. Rok zbiranja prijav je 15 dni po objavi oglasa. Prijavi je potrebno priložiti dokazila o izpolnjevanju pogojev.

317/19-82

ASTRA - DO MALOPRODAJA

TOZD TEHNIČNA TRGOVINA

61000 LJUBLJANA, BEŽIGRAD 6

OBVESTILO**ODPRLI SMO NOVO PRODAJALNO TEHNIČNEGA BLAGA V NOvem MESTU, CESTA HEROJEV 44 (PLAVA LAGUNA, LOČNA)**

NUDIMO VAM:

- talne in stenske obloge
- barve, lake, lepila, čistilna sredstva
- vsa sredstva za osebno zaščito pri delu (delovne obleke, halje, dežne plašče, rokavice, obutev, čelade)
- izdelke iz gume (cevi, plošče, profile)
- izdelke iz plastike
- vse za hišno kanalizacijo, juvidur profile in plošče, plastično galanterijo)
- tesnilne materiale (tekstolit, pertimaks, tesnit)
- pleksi steklo

OBRATOVALNI ČAS: 7,30 do 17. ure ob sobotah od 7,30 do 14. ure

Če ste doslej kupovali v naših trgovinah v Ljubljani, vam bo odslej pot delno prihranjena. Priporočamo se za obisk naše nove novomeške trgovine in vas vabimo, da ostanete naši zvesti kupci.

OBČINSKA SKUPNOST ZA ZAPOSLOVANJE NOVO MESTO

naknadno razpisuje kadrovske štipendije za šolsko leto 1982/83 za

„ISKRO“ LJUBLJANA - TOZD KEKO ŽUŽEMBERK

Poklic	Stopnja zahtevnosti	Število
orodjar	IV.	2
strojni ključavničar	IV.	2
dipl. ekonomist	VII.	1
dipl. ing. fizike	VII.	2
dipl. ing. kemije	VII.	1

Prijave za razpis sprejema kadrovska služba ISKRE do 15. julija 1982.

Kandidati morajo prijavi (obr. DZS 8,40) priložiti: potrdilo o vpisu v šolo, overovljen prepis oz. fotokopijo zadnjega šolskega spričevala, potrdilo o premoženjskem stanju, potrdilo o dohodkih staršev za leto 1981.

313/19-82

Novoles, lesni kombinat
novoles Novo mesto - Straža, n. sol. o.

Komisija za delovna razmerja
TOZD SIGMAT Brestanica
objavlja prosta dela
in naloge:

LIČAR (1 delavec)

Pogoji: poklicna šola ustrezne smeri in do 6 mesecev delovnih izkušenj pri opravljanju enakih ali sorodnih del in nalog ali z delom pridobljene delovne zmožnosti za opravljanje teh del in nalog. Poskusna doba traja 45 dni. Kandidati naj pošljejo svoje prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 15 dneh po objavi na naslov: TOZD SIGMAT 68280 Brestanica. Kandidate bomo o izbiri obvestili najkasneje v 60 dneh po poteku objavljenega roka.

323/19-82

ISKRA - IEZE, n. sol. o., Ljubljana
TOZD KERAMIČNI KONDENZATORJI, n. sub. o. ŽUŽEMBERK

Odbor za delovna razmerja

objavlja
prosta dela in naloge

VODJA PLANSKO-KOMERCIJALNE SLUŽBE

Pogoji:

- visoka ali višja izobrazba ekonomske smeri
- aktivno znanje enega svetovnega jezika
- 5 let ustreznih delovnih izkušenj

Pismene prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev naj kandidati pošljejo v 15 dneh po objavi na naslov: ISKRA - IEZE, TOZD KEKO Žužemberk splošna služba.

Kandidate bomo o izbiri obvestili v 30 dneh po opravljeni izbiri.

320/19-82

VVZ - Otroški vrtec
Metlika

razpisuje dela in naloge

TAJNIKA - ADMINISTRATORJA

Pogoj:

— upravno-administrativna ali ekonomska šola,

aktivno obvladanje slovenskega jezika, poskusna doba 3 mesece.

Delo združujemo za nedoločen čas.

Prijave z dokazili in življenjepisom pošljite v 15 dneh po objavi razpisa komisiji za delovna razmerja VVZ Metlika

314/19-82

Titovo rojstvo: legenda in resnica

Zakaj praznujemo 25. maj kot dan mladosti?

Maj je mesec mladosti; narava živi svojo mladost, mlado listje, cvetje, vse je en sam zagon in rast. In v tem, najlepšem od vseh mesecev leta, se je rodil človek, ki je danes že legenda, rodil se je človek, čigar ime s ponosom, ljubeznijo in spoštovanjem izgovarja na milijone ust v Jugoslaviji in po svetu, človek, ki je kot mladost sama nepozabno vezan na rast naše socialistične samoupravne in nevrščene domovine – meseca maja se je pred 90 leti rodil Tito.

Mladi vseh naših narodov in narodnosti bodo 25. maja slavili svoj praznik, dan mladosti, ki je povezan s Titovim imenom. Legenda, vtkana v zavest naših ljudi še iz vojnih časov, namreč pravi, da se je Josip Broz-Tito rodil 25. maja, pa ta dan praznujemo v domovini kot Titov rojstni dan in dan mladosti.

Zgodovinarji seveda gledajo v ozadje legend in zato v Titovih življenjepisih ne bomo našli 25. maja kot datum njegovega rojstva. Uradni podatek je, da se je Josip Broz Tito rodil v Kumrovcu v Hrvatskem Zagorju 7. maja 1892 kot sedmi (od petnajstih) otrok staršev Franceka in Marije Broz, Slovenke iz Podređe. Tito se je rodil v deželi, kjer je nekaj stoletij prej šinil plamen uporniškega duha in dvignil hrvaške kmete ob podpori slovenskih z one strani Sotle v boj za staro pravdo. V teh krajih je živel in dokončal svojo življenjsko pot legendarni Matija Gubec, kmečki „kralj“ in uporniški borec. In kot bi se zgodovina ponavljala: iz teh krajev je izšel tudi sodobni Gubec, revolucionar in borec za pravico in mir Tito. Na tem koščku domovine, na hrvaški in slovenski strani Sotle, je preživel otroš-

ka leta vse do 15. leta, ko je Joža, kot so Josipu Brozu tudi rekli, moral iz revnega Zagorja v svet s trebutom za kruhom. Tu je kot otrok pil vase množino vtisov, ki se človeku globoko vsadijo v zavest ter ga osebnostno oblikujejo: lik upornega Gubca, o katerem je bilo ljudsko izročilo še živo, revno življenje, krivice, ponosni in delavni rod...

Tito sam je v svojih zgodnjih biografijah navajal različne datume rojstva, kar je še pomagalo k majhnemu „nesporazumu“ o za zgodovinarje pomembnem podatku, kdaj se je naš legendarni državnik rodil. Nekdaj pač o tem niso kaj dosti premišljali, v družinah, kjer je bilo veliko otrok – Brozova je bila takšna – pa so stari zlahka zamešali datum rojstva posameznega otroka. Tito je imel v dokumentih iz avstro-ogrške države in iz kasnejše stare Jugoslavije prav tako navedene različne datume svojega rojstva. To „zmedo“ je še izkoristil, saj je tako laže opravljal svoje ilegalno delo. Pa tudi ko bi hotel vedeti za točen datum svojega rojstva, bi moral izbirati, saj so celo šolski dokumenti navajali različne.

V spiskih učencev drugega, tretjega in četrtega razreda šole v Kumrovcu piše, da se je Josip Broz rodil 1. maja. V policijskem dokumentu o aretaciji 1928. leta je zapisan 12. marec kot rojstni datum, italijanska tiralica iz 1942. leta navaja celo 5. marec. Mesec marec so zapisali še v nekaterih drugih dokumentih, medtem ko večina le navaja mesec maj; znan pa je tudi dokument zagrebske policije št. 145, v katerem piše, da je bil Josip Broz rojen 10. junija.

Kot pristen dokument Titovega rojstnega datuma velja danes matična knjiga župnije Tuhej, kjer je zapisano, da se je Josip Broz rodil 7. maja 1892. Ta, ugotovljeno pravi datum, se pojavlja še v nekaterih drugih dokumentih. Zgodovinarji in Titovi biografi so ga sprejeli.

Pa tudi Tito sam je sprejel ta podatek, čeprav smo v Jugoslaviji že lep čas praznovali 25. maj kot Titov rojstni dan in dan mladosti.

Prvi, ki je ugotovil pravilni datum Titovega rojstva, je bil kipar Antun Avgustinčič, ki je že med vojno podvomil o točnosti dokumenta, na osnovi katerega so za rojstni dan proglasili 25. maj. Po osvobo-

ditvi je v cerkvenih knjigah v Tuhej našel krstni list s točnim datumom.

Ljudstvo pa je medtem že sprejelo 25. maj kot Titov rojstni dan. Do napake je prišlo, ker so se med vojno naslonili na neki avstrijski policijski dokument in na dokument avstro-ogrške vojske, v obeh pa je bilo zapisano, da se je Josip Broz rodil 25. maja. Avstro-ogrski dokument so našli v Zagrebu. Stevo Krjačić in Ivo Lola Ribar sta ga poslala Titu in vodja narodnoosvobodilne vojske je pač dokumentoma verjel ter sprejel 25. maj za svoj rojstni dan.

Zanimivo je, da so tudi nemški obveščevalci sprejeli ta datum. 25. maja 1944 je Hitler hotel Titu „čestitati“ na svoj način: nemške čete so izvedle desant na Drvar, kjer se je tisti čas zadrževal Tito z Glavnim štabom. Poglavitni namen napada je bil uničiti srčko ljudskega odpora v Jugoslaviji. Sovražnik je vedel to, kar so vedeli in vedo in bodo vedno vedeli tudi vsi naši ljudje, da je bilo to veliko, pogumno in neustrašno srce veličastnega in edinstvenega gibanja v zgodovini naših narodov in narodnosti – TITO.

Osvobodilni boj v otroških očeh

Na republiškem srečanju mladih zgodovinarjev v Sevnici opazen prispevek šolarjev Dolenjske in Posavja

V petek in soboto so Sevniciani toplo sprejeli medse šolarje zgodovinarje na 13. republiškem srečanju. Prireditelji, republiška Zveza prijateljev mladine, revija Pionir ob sodelovanju osrednjega Muzeja revolucije in Zavoda za šolstvo, so imeli v domačinih nadvse prizadene gostitelje. Občinski Zvezi prijateljev mladine in svetu pionirjev so pomagali občinska skupščina, družbenopolitične organizacije in številni sevniki kolektivi. Sevnška osnovna šola Savo Kladnik – njeni šolarji so prevzeli male goste na prenočevanje – je srečanju na stečaj odprla svoja vrata.

Sevnško srečanje je bilo delovni zaključek pravih živih zgodovinskih ur naših šolarjev. Od jeseni so otroci po zgodovinskih kroških izdelovalih pravcarce raziskovalne naloge pod delovnim naslovom „Otroci v NOB“. Tričlanske ekipe so v petek v

sevnški osnovni šoli izpolnjevale posebne teste. Strokovna komisija ni imela lahkega dela s pregledovanjem. Trojki osnovne šole Janka Premrla Vojka iz Kopa in Valentina Vodnika iz Ljubljane sta si od možnih 53 točk priborili enako število – 49 točk. Med šestimi najboljšimi ekipami, ki so se nato zvečer pomerile še na kvizu, si je tretje mesto priborila ekipa osnovne šole Žužemberk v sestavi: Slavka Pečjaka, Martina Štravs in Ljubica Jarc. Zmagali so Koprčani. Včasih se ni bilo mogoče znebiti vtisa, da se je bolj kot tekmovalci, lovila komisija. Mladi zgodovinarji osnovnih šol Dolenjske in Posavja so se tudi sicer dobro odrezali pri testiranju (trojke osnovnih šol: Leskovec, Trebnje, Sevnica, Bršljin, Baza 20 iz Dolenjskih Toplic, Milka Šobar-Nataša iz Novega mesta in Krmelj). Likovniki iz sevnške občine so risali ravno tako na temo otrok v NOB. Razstava v sevnški galeriji je pokazala lepa dela.

Muzejski svetovalec iz Ljubljane Matija Žgajnar je, ne da bi zanemarljal znanje mladih pri testiranju in kvizu, dal prednost raziskovalnim

nalogam. Zgodovinarji namreč še vedno ocenjujejo literaturo o otrocih v NOB za skromno. Njihovi današnji vrstniki so oteli pozabi mnogo dragocenega gradiva. Tovarš Žgajnar je povedal, da so s temi nalogami prišli na dan dokumenti in izvorno gradivo, ki ga vsa leta doslej ni uspelo kljub prizadevanjem najtiniti muzejem! Kot izjemno pomembno najdbo je omenil fotografijo iz leta 1942, ki so jo našli pionirji mentorice Alenke Nedog z osnovne šole Baza 20. Pionirji krožka pod mentorstvom Tončke Grandovec iz trebanjske osnovne šole so našli podatke o podtaknjem peklenem stroju v štabu zloglasnega Križevca - bataljona, da je slednjič padel eden najhujših črnorokec.

„Prve štiri naloge so več kot zlate“, je dejal Matija Žgajnar in pristavil, kako mimo tega bogatega gradiva posled ne bo mogel noben resen zgodovinar. Otroci so pri svojem delu dobesedno preplavili svoje šolske okoliše in iztrgali pozabi prenekatero junaštvo vrstnikov v vojni in revoluciji. Med trinajstimi zlatimi priznanji nagradjenimi nalogami so tudi naloge zgodovinskega krožka

osnovnih šol „Sava Kladnika“, Šmarjeta in Milka Šobar-Nataša iz Novega mesta. Med 15. s srebrnimi priznanji so bile lepo ocenjene naloge s šol na Otočcu, Baze 20, Leskovec in Žužemberka, med brnastimi pa OŠ Bršljin.

V soboto so se mladi zgodovinarji pogovarjali v sevnškem gasilskem domu s prvim komandantom šmarješkega pionirskega odreda Vladom Jurančičem, nekdanjim kranjskim pionirjem in dolgoletnim urednikom Pionirskega lista Miranom Zirkelbachom, inž. Ivanom Doberškom, ki je vojno preстал kot ukraden otrok v Nemčiji, in ostalimi sevnškimi borci: Jožkom Papežem, Slavijem Korlarjem in Maksom Bilcem. S tega pogovora so poslali tudi pismo predsedstvu SFRJ.

Mladim v pičlih dveh dneh ni uspelo pokazati vsega. Zbrane bogate izkušnje kažejo, da se na naših osnovnih šolah odgovorno lotevajo zgodovine NOB in revolucije. Vse to delajo na živ način v sodelovanju z našimi borci. Na ta način se v delo mladih vključujejo tudi naše muzejske institucije.

ALFRED ŽELEZNIK

RAZPISNA KOMISIJA KONFEKCIJE „KOMET“ METLIKA

razpisuje na podlagi sklepa delavskega sveta prosta dela in naloge

1. INDIVIDUALNEGA POSLOVODNEGA ORGANA DIREKTORJA DELOVNE ORGANIZACIJE

Poleg pogojev, določenih z zakonom, mora kandidat izpolnjevati še naslednje pogoje:

- da ima visoko ali višjo šolsko izobrazbo,
- da ima najmanj 5 let delovnih izkušenj pri opravljanju nalog s posebnimi pooblastili in odgovornostmi,
- da je moralno in politično neoporečen.

2. VODJA TEHNIČNO-PROIZVODNEGA SEKTORJA

Poleg pogojev, določenih z zakonom, mora kandidat izpolnjevati še naslednje pogoje:

- da ima visoko ali višjo šolsko izobrazbo tekstilne stroke,
- da ima najmanj 5 let delovnih izkušenj, od tega najmanj 3 leta na zahtevnejših opravilih v industriji konfekcije,
- da je moralno in politično neoporečen,
- da ima organizacijske in druge delovne sposobnosti za opravljanje del in nalog.

Pismene prijave z dokazili o izpolnjevanju vseh objavljenih pogojev naj pošljejo kandidati v 15 dneh po objavi na naslov:

„Razpisna komisija“ Komet, Metlika.

315/19-82

ZIV TAM MARIBOR DO BELT ČRNOMELJ Heroja Starihe 17

Delavski svet DSSS BELT Črnomelj razpisuje naslednje prosto delo in naloge:

VODENJE KADROVSKO SPLOŠNE SLUŽBE

Pogoji:

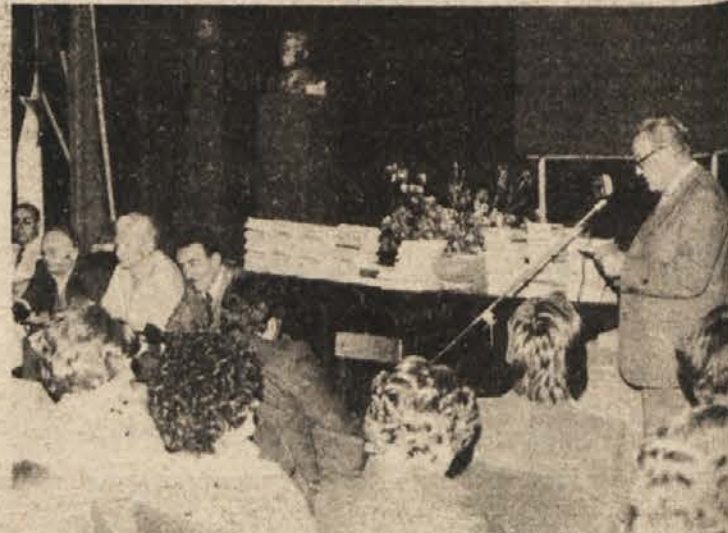
visoka ali višja strokovna izobrazba pravne ali upravne smeri in najmanj 5 let delovnih izkušenj, od tega 3 leta na podobnem področju.

Za navedeno delo in naloge morajo imeti kandidati organizacijske in vodstvene sposobnosti ter ustvarjalen odnos do samoupravljanja in socialistične družbene ureditve.

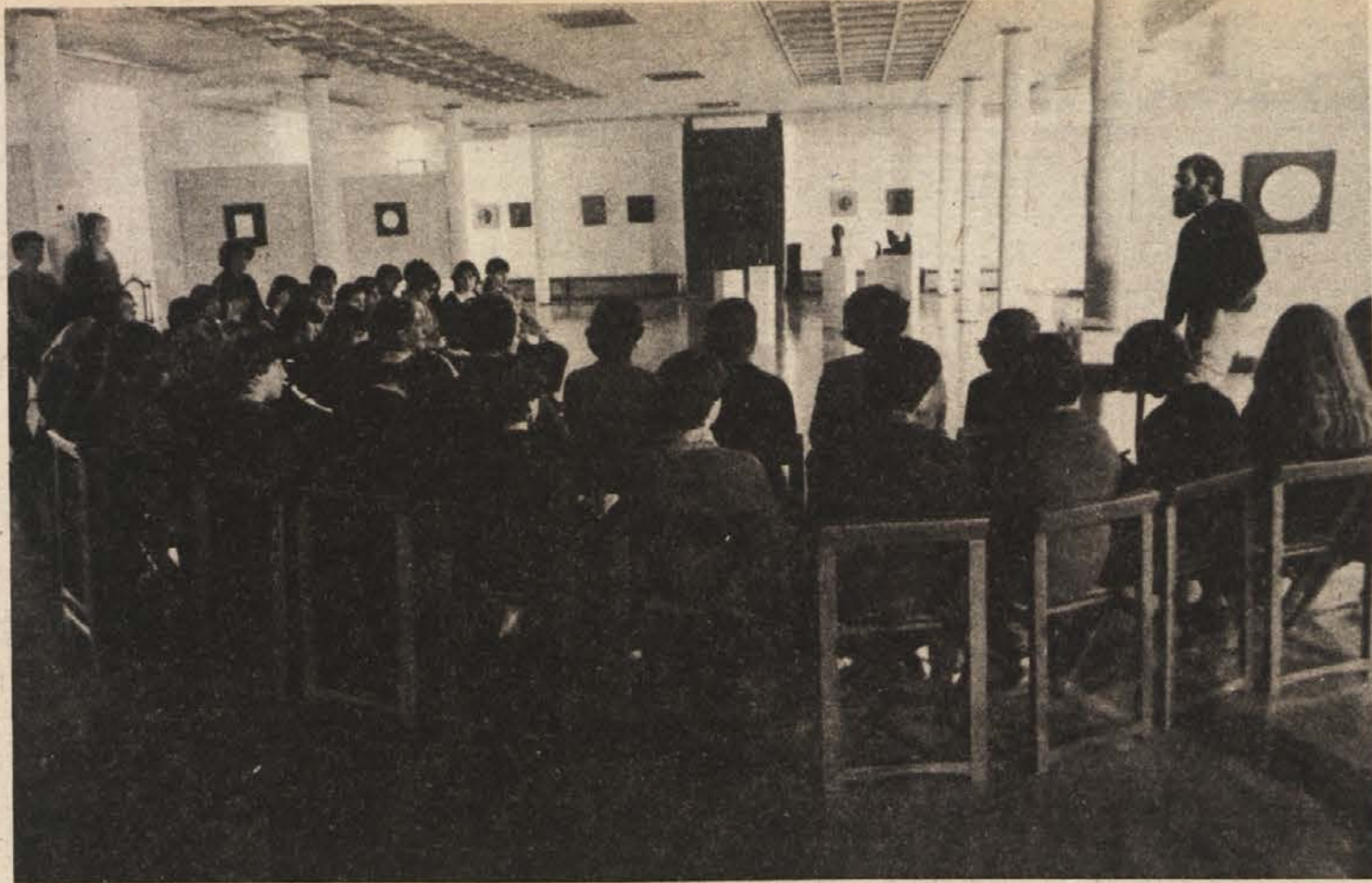
Prijave sprejemamo 15 dni po objavi razpisa. O izbiri bodo kandidati obveščeni v 30 dneh po izteku prijavljenega roka.

NOVA PRIJATELJSTVA – Pionirji-zgodovinarji iz vse Slovenije so prenočevali na domovih svojih vrstnikov iz sevniske osnovne šole. Tako je bilo sklenjeno prenekatero novo prijateljstvo. Na sliki: med spoznavanjem.

V ŽIVO Z BORCI – Srečanje mladih zgodovinarjev je v imenu republiškega odbora Zveze združenj borcev pozdravil Maks Bilec (na desni), sicer tudi predsednik sevniske zveze. Pogovor pionirjev z borci je usmerjal mentor sevnških zgodovinarjev Iztok Zidar.

Dolenjska mladina tako ali tako?

JE PROSTI ČAS IZGUBLJENI ČAS?

tudi problem pomanjkanja denarja, čeprav so potrebe po njem glede na vrsto dejavnosti precej različne. Se bi lahko naštevati. A pogledajmo, kako je z možnostmi za organizirano preživljanje prostega časa v posameznih občinah.

O problemu mladih in prostega časa so mladi iz novomeške občine v okviru priprav na mladinski kongres razpravljali pretekli teden na problemski konferenci. V novomeški občini mladina preživlja prosti čas zelo različno. Čeprav so prostori pravzaprav splošen problem, mladina v vseh manjših krajih deluje veliko bolj povezano in aktivno kot pa v samem Novem mestu. Marsikje živi športna, kulturna dejavnost; mladi se udeležujejo v kulturnih društvih, veliko jih lahko srečamo v gasilskih vrstah, pripravljajo ples, s katerimi si služijo tudi denar za ostalo dejavnost, organizirajo proslave (marsikje so nosilci vsega kulturnega dogajanja v kraju), skrbijo za spomenike NOB in s prostovoljnimi delom pomagajo pri vseh akcijah za razvoj in napredek krajev. Srečujemo jih tudi v vrstah Rdečega križa, društev prijateljev mladine in v drugih društvih in organizacijah, kjer kaj obstaja. Vse to ob šoli ali službi in delu na zemlji. Čeprav vse to morda ni najbolj izdelano, poleg tega pa tudi niso aktivni vsi mladi, vsaj ne moremo reči, da se dolgočasijo in brezkoristno zapravljajo svoje proste ure. Prostorske težave pa si tako večinoma sami rešujejo.

POLNE GOSTILNE IN PRAZNI KONCERTI

Pa mladi v Novem mestu, ki naj bi bilo središče vsega dogajanja? Ena sama žalost! Tu sicer delujejo mnoga društva (famarji, potapljači, kolešarji, taborniki, planinci, radio-

amaterji, modelarji, plesni klub itd., itd.), a v njih ne dela prav veliko mladih. Morda mladina o njih premalo ve, še posebno, ker so razkropljena po najrazličnejših luknjah po mestu, medtem ko skupnih prostorov kljub dolgoletnim prizadevanjem občinska konferenca ZSMS ni mogla „stakniti“, stari Sokolski dom pa ob tem sameva in propada v dvorano vred. Po vseh šolah je veliko izvenšolskih dejavnosti, vendar jih z zagnanostjo prav tako goji le peščica. Edini zares svetel primer je Dom za učence Majde Šilc, kjer ga ni mladina, ki ne bi sodeloval vsaj v eni prostovoljni dejavnosti. Filmske predstave postajajo za mlade vse bolj nezanimive, kulturno življenje in udejstvovanje mladih pa kljub kulturnemu društvu Kres, raznim zborom, likovni skupini, glasbeni šoli itd. v mestu le životari. Tudi športom in rekreaciji, ki je za večino mladih zelo vabljiva oblika preživljanja prostega časa, se v Novem mestu ne da prodreti. Ne gre oporekati, da so za tako stanje krivi tudi sami mladi.

Saj če bi seštel vse skupaj, slika morda niti ne bi bila tako porazna, a z mladino prepolni novomeški lokali, hkrati pa zelo slabo obiskani še tisti koncerti in najrazličnejše prireditve, ki so, kažejo na neuspešen trud za organizirano preživljanje prostega časa novomeške mladine. Med njo je tudi precej mladih delavcev iz drugih republik, ki se zaokrožujejo sliki „zgubljenosti“, saj jim delovne organizacije poleg bivališča in prehrane redko pripravijo še kaj drugega. Kot fraza bo morda izzvenelo, da je organizacija aktivnega preživljanja prostega časa vsakodnevna naloga in skrb ne le mladinske organizacije, ampak tudi vseh drugih, ki jim doraščanje mladine v zdrave osebnosti ne more in ne sme biti „španska vas“. A prej ko se tega

zavemo, bolje bo. Celovite vzgoje pač ne gre prepuščati naključjem.

V ČRNOMLJU SPET DELAVNI TABORNIKI

V črnomljski občini, kjer je formalno okrog 4 tisoč članov ZSMS, je šport gotovo tista dejavnost, ki mlade zelo privlači in kjer prebijejo veliko prostega časa. Kljub temu v vsaj občini delujejo le dve športni društvi v krajevnih skupnostih: v Butoraju in Gribljah, vendar sta zelo uspešni: ukvarjata se v glavnem s nogometom in različnimi družabnimi igrami, Butorajci pa že nekaj let pripravljajo tudi zelo dobro obiskani nogometni turnir. Na osnovnih šolah deluje še 6 športnih društev, najbolj aktivno pa je črnomljsko. Zadnja leta je v Črnomlju spet oživila tudi taborniška organizacija. Zelo privlačno je za mlade gasilstvo, saj deluje v občini okrog 30 pionirskih in mladinskih gasilskih čet. Več mladih si v svojih vrstah želijo tudi jamarji in radioamaterji. Na osnovnih šolah delujejo med drugim klubi OZN, viniški pa je med najbolj aktivnimi.

Nad športnimi igrišči se mladi v črnomljski občini ne morejo pritoževati, saj jih imajo v večini krajevnih skupnosti. Res pa je, da so v veliki meri prišli do njih s prostovoljnimi delom. Še posebej v Črnomlju, kjer je največ mladih, pogrešajo svoj prostor, kjer bi se lahko zbirali, pričrjali razstave in prireditve itd. Zadnje čase tečejo prizadevanja, da bi dobili tak prostor v domu JLA.

V metliški občini živi okrog 1.700 mladih. V krajevnih skupnostih so še posebno aktivna njihova športna društva, ki jih je v občini 10, pričrjajo pa tudi tekmovalna. V Rosalnicah so si mladi sami naredili

športno igrišče. Tudi mladina metliške občine je zelo zavzeta za delo v gasilskih vrstah, saj ga ni društva v občini, v katerem ne bi bilo skoraj tri četrtine mladih članov. Mladi sodelujejo ali so pobudniki številnih prostovoljnih del v krajevnih skupnostih, v veliki meri pa so tudi nosilci kulturne dejavnosti v svojem okolju. Vse več mladih sodeluje v samoupravnih organih, v organih krajevne skupnosti, SZDL itd.

Precej se je zadnje čase spreminilo v sami Metliki, kjer so se večkrat pritoževali nad nedelom mladih. V okviru tamkajšnje osnovne organizacije ZSMS delujejo kulturna, recitatorska in folklorna sekcija, imajo glasbeno skupino, gojijo izrazni ples in izdajajo svoje glasilo, odmevno pa je tudi dobro delo metliškega mladinskega kluba, ki ima svoje prostore v stari šoli. Poslej naj bi metliška mladina imela svoj prostor v stari kino dvorani, ki ga sami urejajo. Skratka: če hoče mlad človek v metliški občini koristno in zdravo preživeti svoj prosti čas, ima za to več kot dovolj možnosti in priložnosti.

ZA MLADINO VEDNO MANJKA DENARJA!

V trebanjski občini možnosti za organizirano preživljanje prostega časa ni ravno veliko. Za dejavnost mladih vedno manjka denarja, vse dejavnosti, ki so mladim na voljo, pa so le občasne. Okoli 1.500 mladih v občini sodeluje v kulturno-umetniških društvih, športnih društvih, ljudski tehniki, v planinskih društvih itd. Ali so zares aktivni, je v veliki meri odvisno od okolja, v katerem žive. Če v krajevnih skupnosti so društva, se mladi vključujejo, sicer pa ne vedo kam s prostim časom. Največ mladih je tu organiziranih v večjih središčih. Kulturno-umetni-

ška društva imajo na Mirni, v Trebnjem, Veliki Loki in Mokronogu, precej mladih pa vključujejo tudi TVD Partizan na Mirni in v Mokronogu. Razmeroma močna so planinska društva pa radioklub v Trebnjem in druga „tehnična“ društva na Mirni. Tudi športnih društev ne manjka, a ta se ukvarjajo le s tekmovalnimi športi, za množično rekreacijo pa ni poskrbljeno. Zabava je prav tako prepuščena posameznim krajem in osnovnim mladinskim organizacijam. Tu in tam se pojavi pa speš „mrkne“ kakšen disco, mladi pripravijo kak ples in se že konča. Dobro pa je organizirano pohodništvo in obujanje tradicij NOB. Sicer pa se zdi, da mladim manjka pravih programov, povezanosti, da morda preveč stokajo, da jim manjka denarja. Marsikaj bi se dalo narediti z več dobre volje, prizadevnosti in boljšo organiziranostjo.

Večina mladine v brežiški občini organizirano preživlja svoj prosti čas. Res je, da je v delo ZSMS vključena le dobra polovica, zato pa so toliko bolj zastopani v tistih organizacijah in društvih, za katere se odločajo po interesih. Mladih je okoli 6.500, v raznih društvih pa se jih udeležuje skoraj 15 tisoč. Najbolj jih privlači športna društva, gasilci, planinci, zelo množično pa so včlanjeni tudi v organizacijo Rdečega križa in v društva prijateljev mladine. V vseh društvih je mladih članov krepko preko 70 odst. Prav tako so mladi v brežiški občini številno zastopani v kulturno-prosvetnih društvih, v turističnih organizacijah, strelskih in ribičkih društvih, v AMD, pri planincih, srečamo pa jih tudi med lovci in čebelarji. Kmečka mladina se vključuje v aktivne mladih zadržnikov in se preko njih udeležuje raznih tekmovalnih traktoristov in koscev ter kmečkih iger. Proste ure in dni prebije del mladine tudi v delovnih brigadah, na pohodih, tekmovaljih in drugih srečanjih.

Marsikatero dejavnost ovira pomanjkanje prostora. V mestu celo mladinska organizacija ne bi imela kam, če je ne bi sprejel pod svojo streho dom JLA. Na podeželju je bolje, dogaja pa se, da morajo mladinci, sicer dobro zastopani v gasilskih vrstah, za sestanke oz. srečanja v gasilskih domovih plačati najemnino.

SNACK BAR NI VEČ GLAVNO SHAJALIŠČE!

Mladi v sevniški občini navidez ne bi smeli poznati problema, kam v prostem času, saj je v vrsti organizacij in društev obilo možnosti. Veliko mladih najde odih in rekreacijo v Planinskem društvu Lisca, v državnem merilu so bili deležni že številnih priznanj raketarji in radioamaterji; med športnimi organizacijami uspešno delata predvsem TVD Partizan v Sevnici in Svoboda v Krmelju. Pred leti so bili mladi v Boštanju pobudniki občinske lige v malem nogometu, kjer vsako leto sodeluje preko 30 ekip. Razmeroma bogato je tudi kulturno življenje. A vsi vseeno ne najdejo interesa v teh aktivnostih, čeprav snack bar le ni več poglavito shajališče mladih. Občinskemu vodstvu ZSMS je to pomlad uspelo poživiti mladinsko delo v Sevnici in tudi ne pomislijo pred novimi prijemmi. Mladi v Sevnici še vedno nimajo povsem svojega prostora, čeprav po drugi strani številna društva rada odpro svoja vrata za organizirano delo. Čutijo pa tudi pomanjkanje usposobljenih mentorjev.

Krška mladina (ampak le mestna, kjer je to vprašanje tudi najbolj v ospredju) je pred časom dobila prostore za koristno izkoriščanje prostega časa v Domu mladih. V pisarniških prostorih graditeljev nuklearke so našli svoj prostor radioamaterji, Glasbena mladina, zmagarji, foto-kino klub, modelarji ter likovna in recitatorska skupina, če naštejemo samo najaktivnejše. A ker niso zmogli stroškov za ogrevanje, so morali mladi znova na cesto. Namesto 16 jim je ostalo le 7 prostorov. Srečujejo se tudi s problemom mentorstva, ki je zavrl npr. ukvarjanje z izraznim plesom. V manjših krajih, npr. v Podbočju, Brestanici in na Senovem, se mladi izkažejo še z lokalnimi delovnimi akcijami, največ prostega časa pa porabijo za slabo organizirane športne dejavnosti. Ponekod so uspešni tudi na kulturnem področju, organizirajo izlete, pohode itd. Praznino pa vse bolj zapolnjujejo tisti, ki imajo denar in prostore za mladino, skratka organizatorji, ki dobro vedo, kako in kaj ponuditi mladini. Da vse več mladih izrazi prosti čas za prazneje kozarce (ne z limonado!) po gostilnah, je prav tako bridka resnica, ki ji očitno tudi drugje ne znamo narediti konca.

Podatke so zbrali novinarji: Andrej Bartelj, Zdenka Lindič-Dragaš, Pavel Perc, Jože Simčič, Jožica Teppey in Alfred Zeleznik ter mladi sodelavec Stojan Pelko.

NAGLUŠNA KAMERA

foto slišal:
Milan Markelj

KOT BOSTE VIDELI, JE IZUM PREPROST. NA OZKIH POTEH AVTO SAMO OBRNES.

DOLENJSKI LIST - pred 28 leti

Občutno pomanjkanje mleka

Mleko prodajamo predrago — Na vozu socializma sedi nekaj izkoriščevalcev — Mladina meče karte — Dvotirna vzgoja

ČEPRAV GOVORIMO na eni strani o toliko in tolikokratnem povečanju števila govedi, moramo resnici na ljubo ugotoviti, da je v okraju krav molznic vedno manj, dasiravno jih je letos trikrat več, kot smo jih imeli 1957. Pomanjkanje mleka na trgu je občutno. V hlevih imamo take krave, ki s količino mleka ne zadovoljijo. Ni kvalitetnega mleka. Ugotavljamo tudi, da so proizvodni stroški mleka previsoki. Mnogokrat si sicer pomagamo na ta način, da mleko prodajamo dražje, seveda pa tako problema ne bomo rešili.

ČLOVEK SE najprej vpraša: kje je meja nesramnega izkoriščanja naše demokratične ureditve, kot si ga dovoljujejo nekateri skrajno sebični posamezniki med nami? Kje je njihov čut odgovornosti pred družbo, kje so osnovna merila za poštenost, kaj je prav in kaj ne? Medtem ko množice zavednih graditeljev socializma z vso prizadevanostjo in vdanostjo požrtvovalno pomagajo napredku po strmem klanu navkreber, sedi na tem vozu nekaj izkoriščevalcev, ki brezobzirno in skrajno nesramno, pa hkrati še košato in bahato vpijejo nad množico: „Le poganjajte, le potrudite se, moramo naprej! Le dajte!“ Kdo so ti izkoriščevalci? Posamezniki, ki so pozabili na čast in poštenje in ki spričo šibkosti v posameznih organih našega samoupravljanja grabijo z obema rokama v svoj nenasitni žep.

SLIKA MLADINECV, ki zbrani v skupine okrog mladinskega internata kvartajo, in slika mladih ljudi, ki po gostiščih dan za dnem premetavajo karte, človeka zbode in presune hkrati. Oboje dovolj zgovorno dokazuje, da bi morali nuditi mladini več kot doslej.

VEDNO ZNOVA ugotavljamo, da glavni vzrok za idejno desorientacijo šolske mladine nikakor ni v pomanjkanju ideološke vzgoje v šoli, temveč v nevarni dvotirnosti: cerkev in stari uče otroka eno, šola pa drugo. Otrok potem zares večkrat ne ve, komu bi verjel.

(Iz DOLENJSKEGA LISTA
17. maja 1962)

Kaj so pred 80 leti pisale Dolenjske Novice.

Prenesti tudi žaljiv pogled

Kdor se ne druži in občuje z vrstniki, postane neroden revež — Pravi narodnjak dela, ne samo kriči, za svoj narod — Samo hudobija je svobodna

(Mladina) se rada druži in shaja. To ji je vsajeno v srce in ne sme se zamoriti. Kdor bi otrokom prepovedoval družiti se z drugimi otroki, dečkom z dečki, mladeničem z mladeniči, bi jim tudi škodoval za poznejše življenje. Mlad se more že navaditi mož življenja med ljudmi in deček se mora že naučiti občevanja s tem ali onim tovarišem, paziti nase in na druge, tu se ogniti kaki nevarnosti, tam prenesti žaljiv pogled ali ustaviti se krivici. Kdor se tega ni naučil zgodaj, postane neroden revež, ki si ne ve pomagati v nobeni težavi, ali oduren ošabnež, ali preobčutljiv nesrečnik.

(Povej te), kdaj in kako je on zatajil svoj narod? Ali ga je kdaj izdal le za stotinko tega, kar so ga izdajali in ga še izdajajo razni naši velenarodnjaki? Škod Missia je imel pač od narodnosti prave, krščanske nazore — Tisti je v resnici narodnjak, tisti resnično ljubi svoj narod in delo — ne samo kriči — za njegov In kolikor večji je blagor, za katerega

kdo dela med ljudstvom, toliko bolj ljubi dotičnik svoje ljudstvo.

(Ker) so katoliški duhovniki po svoji dolžnosti opominjali vernike, naj ne volijo ljudij veri nasprotujočih, je sedaj minister notranjih zadev odredil preiskavo zoper nje. A duhovniki niti pol niso tako agitirali, kakor protestantski pastirji in judovski rabini, za katere pa se vlada nič ne briga in jih nič ne preganja. Tako je svoboda, enakost in bratstvo v svobodni ljudovladni francoski, samo laž in neresnica in hudobija je svobodna!

(Mesto) Saint Pierre na otoku Martinique na severnem obrežju Južne Amerike zadela je nesreča, ki v svetovni zgodovini skoro nima para. Najvažnejša posest Francozov v Zahodni Indiji je vsled vulkanskega izbruha razrušena in 40.000 ljudi leži pokopanih pod lavo.

(Iz DOLENJSKIH NOVIC
15. maja 1902)

PO SVETU OKOLI

LIVERPOOLSKA KOKLIJA

— Žal se poskus ni posrečil. Tommy Quinn je iskal svoj delež slave kot prva človeška koklija in nosil 28 dni račje jajce v gatah, potpežljivo čakajoč, kdaj se bo zvalila račka. Kako zelo je bil razočaran, ko je po odrejenem roku odkril, da je bilo jajce prazno! Tako zelo, da se kokljinih poslov ni več lotil. Zgled je pa le dal in morda bo našel posnemovalce.

AVTOPLANINSTVO

— Več sreče je pri svojem podvigu imel francoski avtomobilski kaskader Chirouze, ki je letos izvedel avtomobilski spust z Mont Blanca. Na vrh te gore je helikopter ponesel posebno prirejen peugeot 104, s katerim se je potem vrli avtoplaninec pet ur „vozil“ v dolino. Voznik je spust preživel, za avtomobil pa bi kaj takega že težje zapisali. Upajmo, da avtoplaninstvo ne bo našlo kaj prida posnemovalcev.

STROGA VZGOJA

— Soproga dr. Clarka Tibbetsa, direktorja inštituta za preučevanje medčloveških odnosov univerze Michigan, je dobila ločitveno pravdo. Dokazala je, da so njeni ločitveni razlogi točni, kar so potrdili tudi njeni sinovi. Zakonca ne bosta več skupaj vlekla življenjskega voza, ker je bil strokovnjak za odnose prestrog. Vsako ženino napako je ocenil s točkami od 5 do 25, in ko si je nesrečnica nabrala določeno vsoto kazenskih točk, je morala dve uri klečati na koruzi. Ta slabi zgled je vreden posnemanja le s čisto določenim namenom.

ODREZAVO

— Ker pri nas na šestankih ljudje radi pleteničijo vsakršne umnosti in neumnosti, navajamo primer točnega in jedrnatega govorjenja. Ko so pred časom na tiskovni konferenci vprašali strokovnjaka za avtomobilске gume, kakšne bodo gume bodočnosti, je odgovoril: „Okrogle in črne!“

Tudi kosti so lahko zgovorne

Paleodietika ugotavlja, kaj so jedli ljudje pred tisočletji iz ostankov njihovega okostja — Ljudožerstvo ni utonilo v pozabo — Psi za zakol

Skoraj neverjetno je, kaj vse zna strokovnjak povedati o pravnem življenju le iz malega ostanka fosilne kosti. Če mu po naključju pride po več tisočletjih v roke. Ne ugotovi samo starosti kosti same ter ali gre za človeško ali živalsko kost, marveč tudi starost umrlega, kost mu pove o boleznih in življenjskih navadah bitja, pa tudi, kaj je nekdanji „lastnik“ kosti vsak dan jedel. Francoski gastronom Anthelme Brillat — Savarin je dejal: „Povej mi, kaj ješ, in povem ti, kaj si!“ Morda ni mislil čisto dobesedno, četudi je v osnovi res. Vse, kar človek zaužije, na neki način postane del njega. To dejstvo s pridom uporabljajo antropologi, ki so v zadnjem času naredili velike korake naprej pri proučevanju fosilnih kosti ter preko njih daljne preteklosti. Podpanoga, ki se ukvarja s proučevanjem prehranjevanja predzgodovinskih ljudi, se imenuje paleodietika.

Tovrstne raziskave so morda videti smešne in zabavne, vendar so hudo resne in zapletene, celo tako zelo, da antropologi delijo predzgodovinske kulture prav po tem, kako so si zagotavljale vsakdanjo hrano. Govore o nabiralniški, lovski, pašniški in poljedelski kulturi. Način pridobivanja hrane je namreč imel globok vpliv na življenje, zato paleodietiki lahko veliko pove o predzgodovinskih kulturah ter tako pomaga zgodovinarju.

Tradicionalna paleodietika se je ukvarjala s proučevanjem

fosilnih kosti živali, ki so jih predzgodovinski ljudje jedli, s proučevanjem priprav za obdelavo hrane ter na osnovi tako dobljenih podatkov gradila sliko življenja naših prednikov. Toda ti načini imajo veliko pomanjkljivosti. Paleontologi na mestih nekdanjih selišč najdejavajo predvsem ostanke velikih živali, zato so sprva pretirali pomen velikih živali v prehrani predzgodovinskega človeka. Kostni malih živali se pač niso ohranile. Tudi raziskovanje fosilnih iztrebkov je dajalo le delno zanesljive podatke. V okamenjenemu dreku so odkrili razna semena in podobne težko prebavljive snovi, tistega, kar je šlo učinkovito v presnovo, pa seveda ne.

Mnogo bolj zanesljiva je najnovejša metoda, ki jo paleodietika dandanašnji ubira na osnovi razsikav in analiz razmerij ogljika, dušika, stroncija in drugih elementov v fosilnih kosteh. Iz teh razmerij je mogoče sklepati, kaj vse je predzgodovinski človek užival v svoji vsakodnevni prehrani.

Z analizo ogljikovega izotopa v fosilnih kosteh praprebivalcev doline Tehuacan v Mehiki so strokovnjaki ugotovili, da so se tisočletja hranili z neko divje razstočo rastlino, ki je bila podobna koruzi, preden so kultivirali prvo pravo koruzo na svetu. Podobna analiza stroncija v fosilnih kosteh praprebivalcev Bližnjega Vzhoda je pokazala, da so skozi tisočletja uživali divja žita, iz katerih so sčasoma vzgojili kulturne žitarice.

Zanimivo je tudi odkritje, do katerega so prišli paleodietiki, ki so raziskali mumificirane kosti perujskih psov. Sestavine elementov so pokazale, da so psi uživali veliko hrane, v kateri so bili pridelki kulturnih rastlin, posebno še koruze. To jih je pripeljalo na zamisel, da so najbrž starodavna indijanska plemena v Peruju in drugod po Južni in Srednji Ameriki gojila pse za zakol. Analiza mumificiranih kosti mehiških plemičev je izdala, da so prav pripadniki te višje družbene plasti pogosto uživali pasje meso. Menda je bilo zelo cenjeno, pa ni nič nenavadnega, če so pse redili za zakol podobno kot dandanašnji prašiče.

Oblika telesa opozarja

Debelost zgornjega dela telesa je znamenje sladkorne

Ženske običajno zgubljajo boj z odvečnimi kilogrami na bokih in na stegnih, kjer se vsemu navkljub nabira nezazeleni špoh. A naj hruškaste postavbe še tako jezijo ženske, je v njih nekaj dobrega, kot je pač v vsaki stvari. Dr. Ahmed Kissebah je namreč ugotovil, da tiste ženske, ki se debelijo predvsem v spodnji del telesa, niso tako ogrožene s sladkorno boleznijo, kot so ženske, ki se debele v pas, ramena, vrat in roke. Debelost gornjega dela telesa je skoraj zanesljiv znak, da se v debelosti kuha sladkorna.

Ta bolezen ni nedolžna, saj lahko pripelja do slepote, kome in smrti, če je ne zdravimo, zdravljenje pa običajno zahteva tudi korenite posege v jedilnik, kar debele ljudi (menda radi jedito) prizadene.

Do odkritja je Kissebah prišel po šestletnem proučevanju 52 žensk; 25 jih je spadalo v skupino z debelostjo gornjega dela telesa, 18 v skupino z debelostjo spodnjega, 9 pa v kontrolno skupino. Vse ženske so na začetku raziskav pregledali zdravniki in ugotovili, da nobena ne bolega za sladkorno.

Po nekaj letih so se med skupinami pokazale značilne razlike. V krvi žensk iz prve skupine so ugotovili večje količine insulina, sladkorja in maščob kot v drugi in kontrolni, torej so se opozorilni znaki, ki kažejo na razvoj sladkorne, pojavili ne pri vseh debeluskah v enakem razmerju, kot bi zdrav-

Do pretresljivega odkritja so se dokopali raziskovalci univerze Wisconsin, ko so analizirali kosti prebivalcev starega indijanskega naselja Cahokia iz 10. stoletja blizu današnjega St. Louisa. Ugotovili so, da je višja družbena plast uživala precej več koruze kot nižja, revnejša. Študija okostij sosednjega plemena pa je pokazala obratno sliko: višja plast je uživala manj koruzne hrane kot revnejša. Ko so brskali za pojasnilo tega nenavadnega dejstva, so naleteli na dokaze, da je bilo v tem plemenu razširjeno ljudožerstvo. In kdo drug naj bi se gostil s človeškim mesom, kot višje družbene plasti? Analiza kaže naravnost nanje.

Vendar znanstvena metoda, ki jo uporabljajo paleodietiki, ni uporabna le za razkrivanje preteklosti. Koristna je tudi za probleme današnjaka. Strokovnjak Michael de Niro s kalifornijske univerze je opravil analizo spornih klobas neke privatne tovarne živil in dokazal, da so na farmah te tovarne res krmlili prašiče samo s koruzo, kar so na veliko reklamirali v oglasih. Do resnice se je dokopal ne z nadzorom krmljenja prašičev, ampak z ugotavljanjem razmerja ogljikovega izotopa v mesu klobas. Ravnal je torej podobno kot pri analizah fosilnih kosti. Na podoben način so strokovnjaki ugotovili, da je neka druga družba prodajala drugačen med, kot ga je razglašala. Analiza razmerja ogljikovega izotopa je pokazala, da so naravnemu medu dodajali sladkor in sladni sirup.

Uspešne raziskave so spodbudile strokovnjake, da se bodo lotili ponovnih analiz znanstveno že obdelanih materialnih zgodovinskih dokazov. Edino resnejšo oviro v raziskavah predstavlja nevarnost, ki tudi sicer visi kot Damoklejev meč nad človeštvom — atomsko orožje. Eksplozije, tudi poskusne, atomskega orožja lahko spremenijo narav na razmerja izotopov ter tako izničijo upanje, da se bo znanost dokopala do čim vernejših podatkov o daljni preteklosti. To velja predvsem za raziskave z izotopom stroncija, s pomočjo katerega odkrivajo delež rastlinske in živalske hrane v jedilniku.

niki pričakovali, marveč so bili izrazito pogostejši pri ženskah prve skupine. V primerjavi z normalno debelimi je bilo za osemkrat več sladkorne boleznijo v prvi skupini z značilno debelostjo gornjega dela telesa.

Kissebah je z nadaljnjimi raziskavami odkril tudi razlog za to. Ugotovil je, da so maščobne celice debelusk prve skupine velike, medtem ko je pri debeluskah druge skupine odkril normalno velike maščobne celice, le da jih je bilo po številu več.

Toda razlika ni le v velikosti in številu maščobnih celic. Velike maščobne celice imajo malo sprejemnikov za insulin, kar ovira normalno presnovo sladkorja, posledica pa je bolezen.

Zdravniki že dolgo vedo, da je eden od razlogov za nastanek sladkorne boleznijo debelost, Kissebahovo odkritje pa jim bo poslej pomagalo, da bodo še posebno skrbno pregledali tiste ženske, ki se debele v gornji del telesa. Kar se moških tiče, pa pri njih tako prevladuje samo debelost gornjega dela, zato je razumljivo, da je sladkorne pri njih razmeroma več kot pri debelih ženskah.

Kissebahovo odkritje je pomagalo razrešiti še eno uganko: zakaj se je laže znebiti „rezervnega kolesa“ okoli pasu kot debelih „blaznic“ na bokih in stegnih. Velike maščobne celice je mogoče z dieto zmanjšati, medtem ko je število maščobnih celic zelo težko skrčiti.

Ne poznamo ožje okolice

Položaji 15. udarne divizije, na katerih so izvedli blokado Novega mesta, naj bi postali stalna pohodna pot

V novomeški občini imamo domicilno listino 11 partizanskih enot, ki se tu občasno sestajajo in ob slavnostnih spominskih dogodkih tudi s krajanji izvajajo različne akcije. Pred kratkim je novo, zanimivo pobudo dala tudi skupnost borcev 15. udarne divizije, ki jo je predstavil Janez Slapnik, upokojeni vojaški starešina in eden najbolj aktivnih borcev v družbenopolitičnem življenju občine.

Tovariš Slapnik, sicer doma iz Tuhinjske doline, je že leta 1943 s Šlandrovo brigado prišel na Dolenjsko in tu z manjšimi prekinjavami ostal, ob tem pa nedavno dočkal že 65-letni jubilej.

Janez Slapnik starejši: „Dokler so udeleženci blokade Novega mesta še živi in toliko pri močeh, da lahko obujajo spomine, velja to izkoristiti“

„Naša skupnost predlaga, naj bi našli obliko za stalno akcijo, v kateri bi sodelovale borceve, pionirjeve, mladine, planinceve pa še drugih dalo trajno obliko ohranjanja tradicij NOB. Ker je 15. udarna divizija vse od leta 1943 do 1945 izvedla blokado Novega mesta, kar je bil za tiste čase izreden primer, menimo, da bi njeno pot na 35 kilometrov dolgi trasi proglasili za pohodno pot. Ob njej je vrsta spominskih obeležij, ki bi jih pohodne enote obiskale spotoma in se tam z borci, udeleženci bitk ali pomembnih dogodkov, sestajali. Pohode bi organizi-

rali po etapah, glede na udeležence in njihovo kondicijo. Udeleženci naj bi dobili značke, planinci tudi štampiljke, ob vsem tem pa želimo izdati tudi brošuro, v kateri bi bili vsi pomembni dogodki opisani in bi bila pohodnikom tudi neke vrste kazipot.“

– 15. udarna divizija je delovala tudi na širšem Dolenjskem območju. Ali bo samo novomeška občina vključena v stalno obliko sodelovanja z njenimi bivšimi udeleženci?

„Ker gre za začetek stalne akcije, predlagamo, naj bi z njo začeli Novomeščani, kasneje pa naj bi taka oblika sodelovanja nastala tudi v drugih sosednjih občinah. To bi bilo za pohodnike, ki bodo prirejali tudi razna tekmovanja, še zanimivejša.“

– Vaš predlog mora dobiti širšo podporo in verifikacijo, kdaj torej računate na začetek pohodnih akcij okrog Novega mesta?

„Ker nas čas v letošnjem letu že lovi, saj bodo kmalu dopusti, menimo, naj bi leto pred občinskim praznikom izvedli prvi množičen pohod morda samo po delu 35-kilometrski trase, za prihodnje leto pa bo že možno širše in bolj izpeljati organizacijo.“

– Gre torej za neke vrste pohode po položajih 15. udarne divizije v širši okolici Novega mesta, za podobno akcijo, kot je ljubljanska „Ob žici okupirane Ljubljane“?

„O podobnosti lahko govorimo, vendar pa mi mislimo še na širšo obliko sodelovanja s krajanji. Predvsem bi radi pohode z vsebino, zato je skrb borcev, da na posameznih točkah, kjer bodo pohodniki počivali, zagotovijo tudi prisotnost udeležencev. Živa pripoved je namreč za mlade veliko bolj privlačna kot strokovna ura zgodovine. Da bi pa borci vso obhodno traso pešačili z mladimi, tega danes od večine ne moremo več zahtevati.“ R. B.

DEL NOVEGA PROJEKTA ŽE URESNIČEN – Med velike pridobitve tovarne Novolet v zadnjem času sodi nova strojna linija za lepljenje lesa (na sliki), kar je del velikega razvojnega načrta tovarne, pomeni pa velik prihranek pri izkoriščanju lesa. (Foto: R. Bačer)

Znanost in praksa skupaj

Tovarna Novolet je osnovala močno razvojno službo s 4 oddelki, v tem okviru pa bodo tudi delavnice za praktični pouk lesarske stroke v usmerjenem izobraževanju

Nekako pred letom dni so v straškem Novoletu na ravni delovne organizacije spet ustanovili razvojni oddelke. Spet zato, ker so ga že dvakrat poprej imeli, a zaradi slabih gmotnih možnosti ni deloval. Tretjič razvoj ne bo več na prepilju, kajti toždi zahtevajo sodobne razvojne programe in se zavedajo, da je brez teh bodočnost na majavih nogah.

Za razvojno službo v Novoletu odgovarja inž. Mirko Pečar, član poslovodnega odbora, organizacijsko sodi zaenkrat še v skupne službe, vendar to ni prava oblika organiziranosti in jo še iščejo. Važno je le to, da je že po nekaj mesecih dela peščica ljudi raznih poklicev, od ekonomistov do inženirjev in arhitekta in drugih strokovnjakov toliko naredila, da so rezultati že vidni.

Ker za razvojno službo niti ni bilo prostorov, so začeli bivše prostore tehnično vzdrževalnih delavnic preurejati za potrebe razvojnega od-

delka. Razen pisarn bosta dva kemijska laboratorija, delavnica za vzorce, učna delavnica za usmerjeno izobraževanje ter večnamenska učilnica. Preureditev bo dokončana do 15. junija. Učne delavnice, ki bodo v samostojnem novem objektu zraven s površino 350 m², pa bodo nared do novega šolskega leta. V njih se bodo pri praktičnem pouku izobraževali vsi lesarji iz procesa usmerjenega izobraževanja.

Sicer pa novoorganizirana razvojna služba v Novoletu dela v 4 oddelkih: razvoj lesarstva, pro-

jektiva tehnologije, razvoj kemije in industrijsko oblikovanje. To so uradni nazivi posameznih delovnih skupin, ki jih tvorijo mlajši strokovnjaki skupaj s starejšimi Novoletovci, sicer tudi izsolanimi, a predvsem z delom preizkušenimi kadri. Eni imajo več praktičnih izkušenj, drugi poglobljeno študirajo nova znanstvena dognanja, skupaj pa se rojevajo veliki načrti.

R. B.

SPOSOJENO TRNJE

Ob poti v komunizem je vse več zasebne lastnine.

„Satirikon“

Tekmovanje za kovinarje

22. maja bo občinsko, 12. junija pa republiško tekmovanje kovinarjev v Novem mestu – Glavna dogajanja v IMV

Kovinarska stroka je v novomeški industriji zelo zastopana, zato bo letošnje proizvodno delovno tekmovanje kovinarjev Slovenije potekalo v novomeški občini. Še prej pa bo 22. maja občinsko tekmovanje, v katerem se bo predvidoma 34 udeležencev pomerilo v teoretičnem in praktičnem znanju iz stroke. Medtem ko bo teoretični del občinskega tekmovanja potekal v prostorih raznih uradov, bo praktični del za orodjarje organiziran v Sentejnerju, Iskrinem v tozdu Hipot, plamenski varilci, strugarji, rezkalci in brusilci pa bodo praktične izkušnje pokazali v tovarni IMV.

Temu kolektivu je letos naložena še izredno zahtevna naloga ob organizaciji republiškega kovinarskega tekmovanja, ki bo prvič v novomeški občini. Za udeležence tekmo-

vanja bo organiziranih več ogledov kulturnih in zgodovinskih znamenitosti mesta, tekmovanje pa se bo odvijalo v IMV v dveh skupinah. Organiziran bo tudi ogled tekmovanja z mlade, ki bodo lahko obenem bolje spoznali kovinarske poklice.

V okviru tega tekmovanja je po osnovnih in srednjih šolah razpisana tudi naloga Tito-kovinar. Organizacijski odbor za izvedbo obeh tekmovanj se je že nekajkrat sestel, nazadnje 14. maja. Tokrat so poudarili, da številnih dobrih kovinarjev ne bi smel motiti teoretični del tekmovanja, pred katerim imajo nekateri strah, kajti vsa vprašanja z odgovori so na voljo, pri predelavi gradiva pa morajo strokovne službe delovnih organizacij zagotoviti pomoč. Sicer pa je tudi na tem tekmovanju upoštevati geslo: Važno je sodelovati!

V preskrbi korak dalje

V petek so v novem naselju na Cesti herojev odprli Astrino trgovino, ki s prodajnim programom izpopolnjuje vrzel

Nova trgovina ljubljanskega podjetja Astra je za Novo mesto in tudi širšo Dolenjsko precejšnja pridobitev. Hkrati je to prvi odprti lokal med mnogimi, ki v naselju na Cesti herojev še čakajo investitorje.

Na skromni slovesnosti ob otvoritvi trgovine, odprte na 350 m² površine v dveh etažah,

je spregovoril Mirko Mohar, predsednik delavskega sveta Astre iz Ljubljane, nato pa je ključke predal Darku Fabjanu, ki bo vodil novomeško poslovno enoto.

V lepi in dobro založeni trgovini, ki je veljala okrog 20 milijonov dinarjev, so kupcem na voljo talne obloge, stenske obloge, barve in laki ter plastika in predmeti za gospodinjstvo. V spodnji etaži pa imajo reprodukcijske materiale, pri katerih velja omeniti zlasti kanalizacijske cevi z različnimi priključki, se pravi komplete, česar doslej v Novem mestu ni bilo možno kupiti. Prav tako imajo na voljo najrazličnejša zaščitna sredstva in opremo za zaščito pri delu, bogato izbiro gumijastih cevi in plastičnih izdelkov.

Kot so ob otvoritvi obljubljali predstavniki delovne organizacije Astra iz Ljubljane, bodo prodajni program še dopolnjevali glede na želje in potrebe kupcev.

R. B.

VNOVIČ PRELOŽENO – Blizu sto let stara vavtovski šola je med tremi izobraževalnimi ustanovami v novomeški občini, katere dograditev predlagajo iz leta v leto. Zaradi novih razmer pri gradnji negospodarskih objektov pa vse kaže, da bo gradnja spet ostala le zapisana v programu. (Foto: R. Bačer)

Zagotoviti vpliv delavcev

Komunisti dolžni vsepovsod spodbujati in usmerjati vrste nalog pri spremembi srednjeročnih planov – Več delati z ljudmi in pojasnjevati vzroke

Udeležba na novomeški občinski konferenci Zveze komunistov 11. maja je bila taka, da je v novi dvorani občinske skupščine celo zmanjkalo prostih sedežev, kar kaže, da so tako na terenu, kot v osnovnih organizacijah združenega dela najresnejše vzeli obravnavo gospodarske problematike, o kateri je tekla beseda.

Priprave na dopolnitev planov so pri vseh nosilcih planiranja ta čas naloga, ki je zaradi pomembnosti dobila mesto tudi na občinski konferenci ZK. Potem ko so s podatki osvežili spomin na lanskoletne rezultate v gospodarstvu, ki precej odstopajo od načrtanih, so razpravljali o stvarnih možnostih za razvoj v naslednjih letih v luči stališč izvršnega sveta novomeške občinske skupščine.

Konferenca je stališča podprla, pri tem pa naročila članstvu, da pri nujnem preverjanju in ponekod krepkem zmanjšanju programov tako v združenem delu, kot v krajevnih skupnostih in v interesnih skupnostih poskrbi, da bodo delavci imeli odločujočo besedo. Ob razpravi, ki bo o tej problematiki v vsaki delovni organizaciji, naj bi komunisti tudi ugotavljali, kakšna je vloga strokovnih služb. Ali te pripravljajo gradivo za odločanje ali pa si kar lastijo stališča v imenu delavcev.

V široki razpravi so načeli še vprašanja s področja kadrovske politike in nekomunističnega obnašanja posameznikov, predvidenih za prevzem odgovornejših funkcij, pa tudi kršenje dogovorov in sporazumov. Ker po zadnjih podatkih v novomeški občini okrog 60 tozdogov ni spoštovalo dogovora o razporejanju dohodka in izplačila osebnih dohodkov in so šli čez dovoljene meje, je konferenca menila, da je treba poklicati na

odgovor komuniste iz tistih delovnih organizacij, ki so glasovali za sklepe, ki so v nasprotju z družbeno usmeritvijo.

Kritično so spregovorili še o razvoju Suhe krajine, o kmetijstvu in drugih področjih, kjer je dosedanja praksa še daleč od začetnih in dogovorjenih ciljev.

REFERENDUM V ŠMIHELU

V nedeljo, 23. maja, bodo imeli v krajevni skupnosti Šmihel referendum, na katerem bodo krajanji odločali o modernizaciji krajevnih skupnosti. Gre za sprejem 2,5-odstotnega posebnega krajevnega samopriskpeva za obdobje 1982 – 1987, tako zbrana sredstva pa bodo šla za kanalizacijo v naselju. Referendumsko glasovanje za Šmihel Čane bo v tamkajšnjem gasilskem domu, in sicer od 7. do 17. ure.

KAMERA ODKRIVA – Med zanimivosti novomeškega Glavnega trga v teh pomladanskih dnevih sodi tudi osamljena mačeha v družbi s plevelom. V ostalih betonskih podstavkih pred Rotovžem je mogoče opaziti le plevel. (Foto: J. P.)

Ena gospa je rekla, da ne ve, komu verjeti. V „Odločajmo“ piše črno ne beam, da je bila lani v Suhi krajini zgrajena nova cesta, krajanji pa trdijo, da cesta sicer je, ampak tako jamasta, da je nihče noče prevzeti...

NOV ZBOR - Na sobotni občinski reviji pevskih zborov sevniške občine v Krmelju je med osmimi zbori prvič nastopil številni mešani zbor iz Jutrjanke. Prvič so zapeli v tovarni na prvomajski proslavi. Dobrodošel gost na reviji je bil skrbni mentor okteta Boštanjkega okteta prof. Egon Kunej iz Celja. (Foto: A. Železnik)

Divjad že omlatila pšenico?

Kako zavarovati pogodbeno posevke? Mala anketa med kmetovalci na Rogačicah

Akcijo jesenske setve pšenice so v sevniški občini izpeljali nad pričakovanji. Kmetje so na prenekatem sestanku povedali, da sejejo z zavestjo, da pač potrebujemo kruh. V višinskih krajih so v isti sapi izražali tudi bojazen pred divjadijo.

Niso se motili. Ozimnice so le pojedena, na njivi so celo pravi jarki, za katere dolži divje prašiče. Franc Mrgole, ki zemljo s trudom obdeluje poleg redne zaposlitve, je tudi posejal pogodbeno pšenico. „Že februarja je kazalo, kot da je pšenica skoraj stoodstotno uničena.

Njive smo hoteli že preorati, pa so nam pri kombinatu rekli, naj počakamo. Res se je nekaj obraslo, če pa pogledaš pšenico, ki ni bila objedena, je razlika kot noč in dan. Lovci se prav osorono obnašajo. Za škodo na petnajstih arih koruze sem lani dobil 1.010 dinarjev. Je to kakšen denar?“ se sprašuje.

Justina Rak je posejala, ravno tako pogodbeno s sevniškim temeljnim obratom za kooperacijo, pol hektarja pšenice. „Jeleni so jo ščipali vso zimo. Pred tremi leti so nam jo uničili prašiči, bila je le za slamo, koder se jo je sploh dalo žeti.“ Ostali pri hiši vedo povedati, da se jeleni gibljejo po polju brez posebnega strahu. „Ni jim mar, če jih odganjaš. Pustijo te na nekaj metrov, odskočijo in se vrnejo.“ pripovedujejo Rakovi.

Kmet Alojz Androjna ravno tako z Rogačic v primoški krajevni skupnosti je še sedaj ogorčen zaradi tistih dinarjev, ki jih je dobil od lovcev za škodo na koruzi. „Pšenice po pogodbi si nisem upal sejati.“ pravi.

Kdo bo torej koga? Kmetje sicer nimajo nič proti divjadi, saj če kdo, oni resnično živijo z naravo. „Samo da ne bi delala takšne škode!“ ponavljajo v en glas in navajajo sosednje vasi, kjer se ljudem godi podobno.

A. ŽELEZNIK

Prenova vse vabljujejša

Manj družbenih in zasebnih stanovanj - Ljudje se vse bolj zanimajo za prenovo starih hiš - Zakon ni zaživel

Komaj smo začeli novo srednjeročno obdobje, vendar je v stanovanjski zidavi že jasno, da načrta zidav v družbeni zidavi in tudi pri številu novih zasebnih hiš ne bo mogoče izpolniti. V spremembo načrtov, ki je tako dolžnost vseh, gredo z realnimi pričakovanji.

Predvideno je, da bi v tej petletki zgradili 245 družbenih stanovanj, zasebniki pa naj bi dozdali še 250 hiš. Inž. Jože Kolar, tajnik stanovanjske skupnosti v Sevnici, upošteva denar, ki ga za zidavo izdajajo v kolektivih, in gibanje posojil pri bankah, meni, da je realno pričakovati, da bo dozdanih le 220 družbenih in 180 zasebnih hiš. Le število objektov, ki jih naj bi stanovalci prenovili, naj bi ostalo neizpremenjeno. O tem imajo povsem določen primer. Prvotno se je npr. za zidavo v Družnjski v Sevnici zanimalo 12 interesentov. Drug za drugim so odstopali od predvidenih novogradenj. Ko so vprašali za razloge, so

slušali, da so se odločili za prenovo starih hiš. Pri oblikovanju novih skupnosti stanovalcev tudi v Sevnici ugotavljajo, da črka zakona ne more zaživeti, podobno kot se z večjimi uspehi ne morejo pohvaliti niti v velikih mestih. Stanovalci nekako že delajo po novih načelih na Kvedrovi 31 in v Naselju heroja Maroka 2-5. Kaj omenjajo v večini ostalih hišnih svetov kot resno bojazen? Odgovori so močno podobni; bojijo se zapletenosti predpisane knjigovodstva, čeprav so prejeli vsy predpisane vzorce raznih ustanovitvenih aktov in podobnih obrazcev. Med mnogimi stanovalci v družbenih stanovanjih opažajo, da kljub težavam zidajo svoje hiše. Le-ti, kot opažajo pri stanovanjski skupnosti, vlagajo vse sile v to, kaj, bi se potem ubadali še s težavami hiše, v kateri so le prehodno. Skrb družbenopolitičnih organizacij je, da se drugače upravlja tudi to družbeno bogastvo. V ta namen se je v delo vključil tudi koordinacijski odbor pri SZDL.

A. Ž.

SEVNIŠKI PABERKI

MLADI SE PREDSTAVLJAJO - Letos bo v sevniški občini že četrta prireditelj, znana kot „Naša beseda“. Na njih šolarji osnovnih šol prikazujejo pestro kulturno dejavnost širši javnosti. Vse letošnje predstave po posameznih krajih se pričenejo ob 17. uri. V ponedeljek bo prva prireditev v sevniškem gasilskem domu, v sredo, 26. maja na Bianci, prihodnji četrtek v Boštjanju, v petek, 28. maja, pa še v Krmelju.

BREZ SRCA DO GORE - Članom smučarskega kluba pri Planinskem društvu Lisca so vozniki vozil to pomlad na Lisci hudo razrili smučarsko progno pod novo vlečnico. Ni dovolj, da se je po cesti mogoče pripeljati tako rekoč do planinskega doma, temveč nekateri silijo z vozili prav do samega vrha?

POMOČ KMETOM - Občinski izvršni svet je na seji v ponedeljek odobril po star milijon pomoči kmetom za pogin krave ob porodu in nesrečo s konji. Ugotavljajo, da ljudje živine žal še vedno nimajo zavarovane. Temu so krive visoke zavarovalne premije. Ob izgubi konja ali krave pa je škoda za gospodarja kljub dobri volji pri pomoči še vedno hud udarec.

INSPEKTORJI POSREDOVALI

SEVNIŠKI VESTNIK

Št. 20 (17. 10. 20. maja 1962)

Razvoj se ne bo ustavil

Občinska skupščina kot najvišji samoupravni organ skrbi za usklajen razvoj - Zaupanje v lastne sile

V tem mandatnem obdobju bo opravljal dolžnost predsednika trebanjske občinske skupščine Ivan Gole, dosednji predsednik kolektivnega poslovdnega organa v Trimu.

V uradni obrazložitvi in predlogu za izvolitev je bilo zapisano, da je rojen leta 1936, po izobrazbi pa diplomirani inženir organizacije dela. Sicer je znan kot dolgoletni družbenopolitični delavec v občini, regiji in republikli. Poleg rednega dela v delovni organizaciji je namreč opravljal pomembne funkcije v izvršilnih odborih bank, medobčinske gospodarske zbornice in v republiškem skladu skupnih rezerv. Tudi kot predsednik občinske skupščine dela ne začenja kot novinec, saj je to dolžnost kot eden najmlajših predsednikov v Sloveniji že opravljal v letih 1963 do 1967. Zato bi lahko rekli, da do podrobnosti pozna občino, njeno razvojno pot in probleme.

Kot je znano, je bila trebanjska občina še nedavno med manj razvitimi. V zadnjih letih pa je s pospešeno industrializacijo in posodabljanjem kmetijstva dosegla velik napredek.

Kam z inšpektorji?

Od novega leta dalje je tudi v Trebnjem enota Uprave inšpekcijskih služb - Vedno eni in isti kršilci

Primerov, da so bili občani trebanjske občine nezadovoljni s storitvami v trgovinah in v gostinskih lokalih, niti ni bilo tako malo. Vendar teh svojih kritičnih pripomb niso imeli vedno možnost posredovati inšpekcijskim službam. Odkar pa v Trebnjem tudi uradno obstaja enota Uprave inšpekcijskih služb, bodo lažje pripravljali neprijetnosti, na katere nalete.

Pavel Žagar, vodja enote inšpektorjev v Trebnjem, je povedal, da zdaj stalno delajo trije inšpektorji: sanitarni, požarni in tržni, ki je pred kratkim nastopil službo. Žal so razmere za delo inšpektorjev zelo težke, saj že dolgo čakajo na ustrezne prostore. Ustrezni prostori in dejstvo, da bodo občani vedeli za enoto inšpektorjev v Trebnjem, bi prav lahko pripomogli, da bi bilo delo inšpektorjev še uspešnejše.

KJE SO ŠE NEOBDELANI HEKTARJI?

Popisovanje slabo ali neobdelane zemlje v trebanjski občini poteka precej počasi. Zlasti slabo sodelujejo pri tem krajevne skupnosti, ki kasnijo s pošiljanjem podatkov, pa tudi lastninska razmerja v primerih, ki so jih že začeli raziskovati, niso najbolj jasna.

IZ KRAJA V KRAJ

SPORTNO ŽIVLJENJE ROMOV - Kot je moč izvedeti iz najbolj zaupljivih virov, se športno življenje trebanjskih Romov ne bo omejevalo samo na nogomet. Glede na precejšnjo čredo konj, ki se pasejo po travnikih okoliških kmetov, bi Romi poleg nogometnega kluba prav lahko ustanovili še konjeniški ali rdečo klub. Tako bodo obično prostega časa izkoriščali lahko za zdravo, telo in duha okrepljujoče športno življenje.

DENAR ZA CESTO BODO POZRLI PREVOZI - Asfaltiranje ceste med Trebnjem in Dobričem traja že nekaj let. V vsaki etapi je ta cesta dobila krpo asfalta, do končnega cilja pa ga manjka še kakšne tri kolometre. In ko so krajani tamkajšnjih vasi že spet začeli upati, da bo asfaltiranje vendarle končano, se je zgodilo tisto, kar se dogaja že vrsto let: mehanizacijo za delo na cesti so pripeljali na kraj dogodka, potem pa so jo spet odpeljali. Z njo so šli tudi vsi upi za posodobljeno cesto. Ve se le, kdo bo plačal

J. S.

TREBANJSKE NOVICE

Št. 20 (17. 10. 20. maja 1962)

TEKOČI TRAK ŠE STOJI - V mokronoški Iskri, kjer se že od lani otepajo s pomanjkanjem materiala, se razmere letos niti za las niso izboljšale. Zaradi pomanjkanja materiala še naprej stojte tekoči trakovi in naj-sodobnejši stroji, delavce pa so morali preusmeriti na ročna dela, ki jih opravljajo za druge Iskrine tozde. Za zdaj še ne vidijo izhoda iz težav, pa tudi s tako imenovanimi „lon“ posli še niso prišli daleč.

Težav ne manjka

Na skupščini občinskega odbora sindikata delavcev kovinske predelovalne industrije Slovenije, ki se je pretekli teden sestala v Trebnjem, so delegati kritično spregovorili o delu odbora v preteklem obdobju in hkrati sprejeli program dela za prihodnost. Razrešili so dosedanje članice odbora in izvolili nove ter Stane-ta Novaka iz Trima evidentirali za predsednika.

V kritični oceni dela dosedanjega odbora je bilo med drugim poudarjeno, da je delovanje odbora pre-malo segalo k delavcem kovinske predelovalne industrije, katere je v trebanjski občini največ. Čeprav so nekatera področja delovanja ocenili kot uspešna, bo delo odbora v prihodnosti še zahtevnejše.

Stane Novak, ki je nedavno končal enoletno politično izobraževanje pri CK ZKS, pravi, da bo treba nehati premlevati že dolgo znane usmeritve in začeti z dejanskim odpravljanjem problemov, ki jih ta čas v kovinski predelovalni industriji ne manjka. Na prvem mestu je omenil pomanjkanje materiala, ki draži proizvodnjo in moteče vpliva na konkurenčnost na zunanjih trgih. Po njegovem mnenju pa bo treba poleg reševanja teh vprašanj zagristi še v nizko produktivnost, slabo izkoriščanje delovnega časa, skratka, slabo organizacijo dela. Za doseganje boljših rezultatov pa bo treba motivirati vse delavce v kovinski industriji, ne nazadnje tudi s praviim vrednotenjem njihovega dela, pa tudi delitvijo po delu, ki še ni dosegla prave vejevaje.

Z delom občinskega odbora bodo trebanjski kovinarji sproti seznanjali republiški odbor, prizadevali pa si bodo tudi, da se bodo tako slovenski kot trebanjski kovinarji vključevali v tekmovanja delavcev kovinarjev. Prav ta tekmovanja so namreč drugod po Jugoslaviji dosegla zavidljivo visoko raven, medtem ko za našo republiko tega ne bi mogli trditi.

J. S.

Ivan Gole: „Še naprej bomo krepili materialno osnovo, ki je temelj za razvoj samoupravljanja.“

„Še posebej pa bomo morali spoštovati vse zahteve, ki jih pred nas postavlja stabilizacija. Zato se bomo morali nasloniti na lastne sile in notranje rezerve!“ poudarja Gole.

PROSLAVILI KRAJEVNI PRAZNIK

Krajevne skupnosti Trebnje, Dolenja Nemška vas, Račje selo in Stefan praznujejo krajevni praznik 15. maja v spomin na osvoboditev Trebnjega in okolice. V okviru praznovanja krajevnega praznika so v Trebnjem 14. in 15. maja pripravili košarkarski turnir za prehodni pokal predsednika skupščine krajevnih skupnosti, srečanje mladince z borci 1. slovenske artilerijske brigade, ekipno strelsko tekmovanje z vojaško puško in proslavo v spominskem parku.

KJE SO ŠE NEOBDELANI HEKTARJI?

Popisovanje slabo ali neobdelane zemlje v trebanjski občini poteka precej počasi. Zlasti slabo sodelujejo pri tem krajevne skupnosti, ki kasnijo s pošiljanjem podatkov, pa tudi lastninska razmerja v primerih, ki so jih že začeli raziskovati, niso najbolj jasna.

IZ KRAJA V KRAJ

SPORTNO ŽIVLJENJE ROMOV - Kot je moč izvedeti iz najbolj zaupljivih virov, se športno življenje trebanjskih Romov ne bo omejevalo samo na nogomet. Glede na precejšnjo čredo konj, ki se pasejo po travnikih okoliških kmetov, bi Romi poleg nogometnega kluba prav lahko ustanovili še konjeniški ali rdečo klub. Tako bodo obično prostega časa izkoriščali lahko za zdravo, telo in duha okrepljujoče športno življenje.

DENAR ZA CESTO BODO POZRLI PREVOZI - Asfaltiranje ceste med Trebnjem in Dobričem traja že nekaj let. V vsaki etapi je ta cesta dobila krpo asfalta, do končnega cilja pa ga manjka še kakšne tri kolometre. In ko so krajani tamkajšnjih vasi že spet začeli upati, da bo asfaltiranje vendarle končano, se je zgodilo tisto, kar se dogaja že vrsto let: mehanizacijo za delo na cesti so pripeljali na kraj dogodka, potem pa so jo spet odpeljali. Z njo so šli tudi vsi upi za posodobljeno cesto. Ve se le, kdo bo plačal

J. S.

TREBANJSKE NOVICE

Št. 20 (17. 10. 20. maja 1962)

... odločili smo se za gradnjo v stanovanjski zadrugi ...
 ... kar močno smo pljunili v roke, gradnja nam gre dobro od rok. V stanovanjski zadrugi lažje gradimo zaradi tovarištva in medsebojne pomoči. Skratka, zgradili bomo.

... so pa še druge prednosti: prihranek časa pri urejanju gradbene dokumentacije in izvajanju gradbenih del, popust pri nakupu gradbenega materiala in seveda višji bančni krediti.

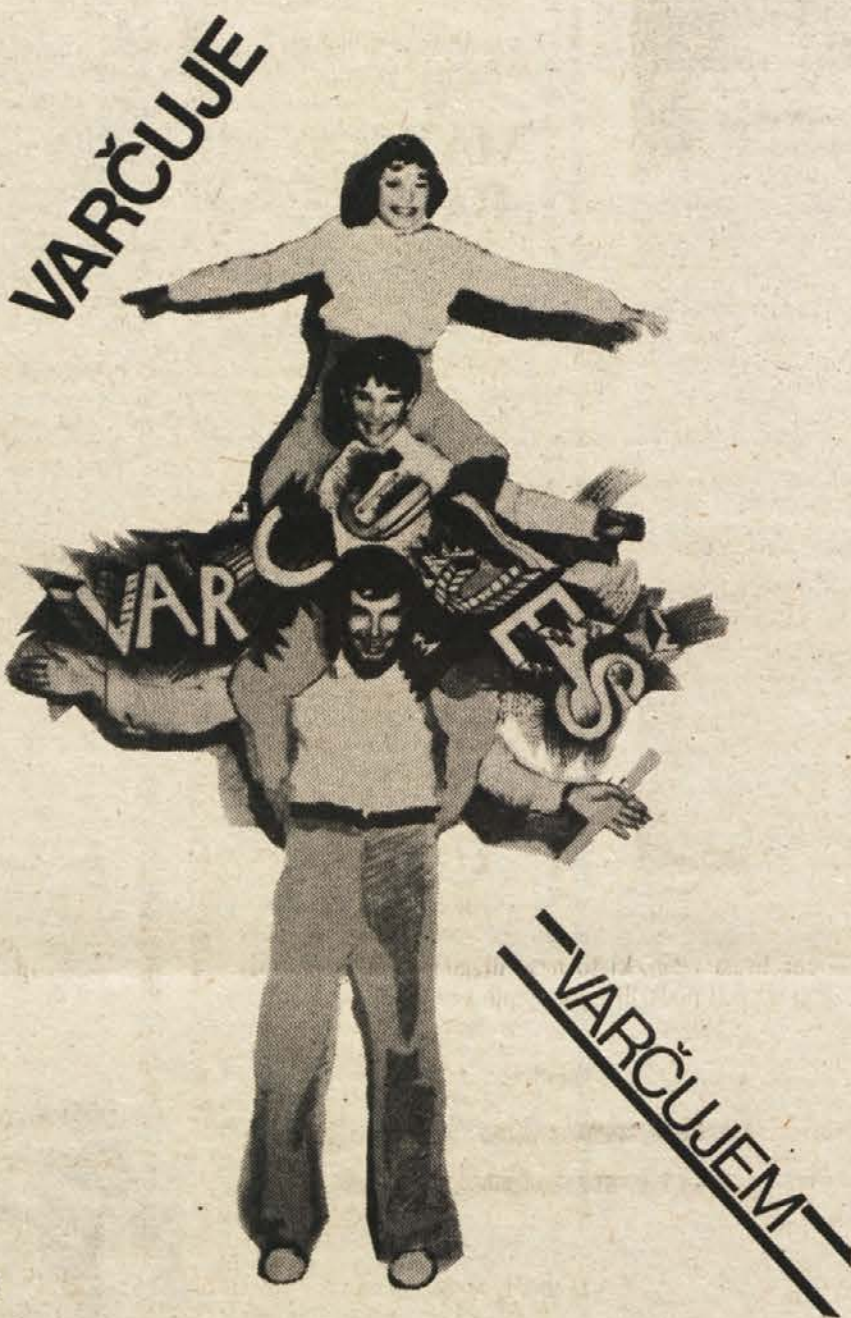
Pri reševanju stanovanjskega problema vam banka pomaga s posojilom, ki si ga lahko pridobite:

če namensko varčujete z rednimi mesečnimi pologi ali z enkratnim pologom, z vezavo dinarskih sredstev ali dinarske protivrednosti banki prodanih konvertibilnih deviz,

s predhodnim varčevanjem in vezavo privarčevanih sredstev.

Višina posojila je odvisna od oblike varčevanja in varčevalne dobe.

Vse podrobnejše informacije boste dobili v vaši enoti temeljne banke, združene v Ljubljansko banko – združeno banko.

ljubljska banka

OPEKARNA ZALOG p. o. NOVO MESTO

RAZPISUJE dela in naloge s posebnimi pooblastili in odgovornostmi za štiriletni mandat:

VOJDE PROIZVODNO-TEHNIČNE SLUŽBE

Pogoji:
 – višja ali srednja šolska izobrazba elektro, strojne ali gradbene smeri
 – 3 oziroma 5 let delovnih izkušenj
 – organizacijske in vodstvene sposobnosti
 – moralno-politična neoporečnost
 Pismene prijave kandidatov z dokazili o izpolnjenih pogojih sprejema Odbor za medsebojna razmerja Opekarnice 15 dni po objavi razpisa.
 Kandidate bomo o izbiri obvestili v 30 dneh po izteku razpisnega roka.

322/19-82

DELOVNA ORGANIZACIJA PREVOZ BREŽICE

objavlja dela in naloge

VOZNIKOV MOTORNH VOZIL

Za opravljanje del in nalog voznika motornih vozil je lahko izbran občan, ki izpolnjuje poleg pogojev, določenih v zakonu, še naslednji:

POGOJ:
 vozniški izpit C in E kategorijo
 Delovno razmerje bomo sklenili za nedoločen čas s polnim delovnim časom in trimesečnim poskusnim delom.
 Kandidate vabimo, da pošljejo svoje prijave z dokazilom o izpolnjevanju pogojev v 15 dneh po objavi na naslov: DO PREVOZ BREŽICE.
 O izbiri bomo kandidate pismeno obvestili v 15 dneh po končanem zbiranju prijav.

325/19-82

kmetijska zadruga krka
 n. sub. o., novo mesto, Cesta komandanta Staneta 10

I. KIT Kmetijska zadruga „Krka“, Novo mesto, delavski svet DSSS

objavlja prosta dela in naloge:

1. delavca(ke) za analitično evidenco hranilnih vlog
2. pospeševalca za poljedelstvo

Pogoji:

- pod 1: končana ekonomska srednja ali druga srednja šola in leto dni delovnih izkušenj,
- pod 2: visoka ali višja izobrazba agronomske smeri – poljedelstvo, zaželjene delovne izkušnje v stroki. Odslužen vojaški rok.

II. Komisija za delovna razmerja pri Kmetijski TZO „Suha krajina“ Žužemberk

objavlja prosta dela in naloge:

1. pospeševalca za živinorejo in poljedelstvo

Pogoji: višja ali visoka izobrazba agronomske smeri – poljedelstvo, živinoreja. Zaželjene delovne izkušnje v stroki.

III. Komisija za delovna razmerja TZO „Klas“ Mirna peč

objavlja prosta dela in naloge:

1. pospeševalca za poljedelstvo in živinorejo

Pogoji: višja ali visoka izobrazba agronomske smeri – živinoreja. Zaželjene delovne izkušnje.

IV. Komisija za delovna razmerja TZO „Kmetijstvo“ Straža

objavlja prosta dela in naloge:

1. pospeševalca za poljedelstvo in živinorejo

Pogoji: višja ali visoka izobrazba agronomske smeri – poljedelstvo, živinoreja. Zaželjene delovne izkušnje.

V. Komisija za delovna razmerja TZO „Agrooskrba“ Škocjan

objavlja prosta dela in naloge:

1. pospeševalnica za živinorejo in poljedelstvo

Pogoji: visoka ali višja izobrazba agronomske smeri – živinoreja, poljedelstvo in najmanj 3 leta delovnih izkušenj v stroki. Odslužen vojaški rok. Prednost imajo kandidati, ki imajo urejen stanovanjski problem, oz. ki živijo v bližini Škocjana.

VI. Komisija za delovna razmerja TOZD „Brazda“ lastna kmetijska proizvodnja Šentjernej

objavlja prosta dela oz. naloge:

1. delovodja delovišča Draškovec (poljedelstvo, živinoreja, strojni park)

Pogoji: višja ali srednja izobrazba agronomske smeri – živinoreja, poljedelstvo, strojništvo, – najmanj eno oz. 2. leti delovnih izkušenj, odslužen vojaški rok.
 Stanovanja ni.

318/19

Za dela in naloge v DSSS in vseh TZO ter TOZD sklepamo delovno razmerje za nedoločen čas s polnim delovnim časom. Poskusno delo traja 2 meseca. Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev naj kandidati pošljejo v 15 dneh po objavi na naslov: KIT Kmetijska zadruga „Krka“ Novo mesto, Cesta Komandanta Staneta 10, Novo mesto
 Nepopolnih prijav ali prijav brez dokazili ne bomo upoštevali.

KIT Kmetijska zadruga „Krka“, Novo mesto, n. sub. o.
 objavlja javno prodajo

klavnice v Krmelju, parc. št. 1027 in 1028/1 k. o., Goveji dol.

Izključna cena je 4.000.000,00 din.
 Prodaja bo dne 25. 5. 1982 ob 10; uri v Krmelju. Pravico udeležbe imajo kupci, ki bodo pred pričetkom licitacije položili 5-odst. varščino od izključne cene. Vse ustale informacije lahko dobijo kupci v KIT KZ „Krka“ Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 10.

321/19-82

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage mame, tašče, stare mame in sestre

MARIJE KERIN

iz Vel. Podloga

se iskreno zahvaljujemo sosedom, sorodnikom in vaščanom ter kolektivoma Transport in Imperial Krško za podarjeno cvetje. Posebna hvala nevrološkemu oddelku bolnice Novo mesto za lajšanje bolečin, govorniku tov. Kržanu in duhovniku za opravljeni obred. Hvala vsem, ki ste sočustvovali z nami in pokojnico spremili na zadnji poti.

Žalujoči: sin Franci in hčerka Marija z družinama ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage

CILKE GREKULOVIČ

roj. SAJE
Zagrebska 4, Novo mesto

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so nam v času njene hude in zahrbtne bolezni pomagali, sočustvovali z nami, pokojnico spremili na zadnji poti in ji podarili toliko cvetja, ki ga je tako ljubila. Posebej se zahvaljujemo bolniškemu osebju internega oddelka novomeške bolnice in dr. Starcu za njegove napore pri lajšanju bolečin med težko boleznijo.

Žalujoči: hčerka Dragica in Nada z družinama ter sin Milan

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage mame, sestre, babice, prababice in tašče

FRANČIŠKE UDOČ

roj. Vovk
z Malkovca 10

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom in krajanom, ki ste nam v teh težkih trenutkih stali ob strani. Hvala zdravstvenemu osebju ambulate Mirna za nesebično pomoč med boleznijo, vsem, ki ste pokojnici darovali vence in cvetje ter jo v tako velikem številu spremili na zadnji poti, govornikom za poslovljne besede, pevcem in vsem, ki ste nam karkoli pomagali. Iskrena hvala!

Žalujoči: vsi njegovi

ZAHVALA

Ob izgubi drage mame

ANE REŽEK

z Radovice pri Metliki

se najlepše zahvaljujemo sorodnikom, znancem, prijateljem in vaščanom za izrečeno sožalje, podarjeno cvetje in vence ter vsem, ki so jo v tako velikem številu spremili na njeni zadnji poti. Lepo se zahvaljujemo osebju Zdravstvenega doma Metlika, novomeške bolnice, posebno dr. KITEKU iz bolnice Trnovo v Ljubljani. Posebej se zahvaljujemo pevcam z Radovice, ZB za poslovljne besede in župniku za opravljeni obred.

Žalujoči: sinova Jože in Franci ter hčerka Cvetka z družinama in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

V 73. letu nas je za vedno zapustila naša draga mama, stara mama in prastara mama

MARIJA BAJUK

iz Metlike

Zahvaljujemo se sorodnikom, znancem, SGP „Pionir“ za izrečeno sožalje, podarjeno cvetje in vsem, ki ste našo pokojno mamo spremili na zadnji poti. Hvala tudi župniku za opravljeni obred.

Žalujoči: sin Ivan in hčerka Hermina z družinama

ZAHVALA

Ob boleči izgubi drage žene, mame, stare mame in tete

ANTONIJE ILJAŽ

iz Kamenice

iskrena hvala vsem, ki so našo drago mamo spremili na zadnji poti, ji podarili toliko lepih vencev in cvetja, nam pa izrekli sožalja.

Vsi njeni

ZAHVALA

Vsem, prav vsem se iskreno zahvaljujemo za sočustvovanje ob boleči izgubi našega dragega in nenadomestljivega

VIKTORJA PRIMOŽIČA

Hvala za številno spremstvo na njegovi zadnji poti in za vsa ustna in pismena sožalja. Posebna zahvala velja za ves trud in nego osebju internega oddelka bolnišnice Novo mesto. Hvala tudi zeleni bratovščini za veličastno slovo.

Vsi njegovi

Novo mesto, dne 17. maja 1982

IZ BREŽIŠKE PORODNIŠNICE

V času od 24. aprila do 7. maja so v brežiški porodnišnici rodile: Marija Grlic iz Brezja - Damjana, Vera Jurišič iz Drenja - Anđelko, Ema Škof iz Nove vasi - Tomaža, Anastazija Broc iz Brezja - Sandija, Štefanija Lehpaumer z Vel. Rakovice - Maria, Erika Podvinski iz Pavlove vasi - Silvijo, Marica Drešar iz Šentlenarta - Davorja, Veronika Buretič iz Ivanca - Noemo, Ljubica Fabjančič iz Molvic - Martino, Anica Hribar iz Dečnih sel - Renata, Marija Ganc iz Jablanca - dečka, Jožica Kostevc iz Pavlove vasi - Bojana, Nada Arh s Selc - Bojana, Tanja Zgonec iz Leskovca - Dejana, Terezija Jurovič iz Trnja - Marjano, Vladimira Hrastovšek iz Šentlenarta - Tino, Štefanija Domiter iz Radakovega - Marino, Milena Medvešek iz Krškega - Katjo, Marija Petrič iz Samobora - Maria, Nada Fimec iz Krškega - Katjo, Marija Vovčko iz Dobrave - Dragico, Marjana Klobasa iz Dovškega - dečka, Darja Desetak iz Sevnice - Aljošo, Marica Runtas iz Otoka - Zeljka, Marta Balon iz Stare vasi - Matejo, Majda Jurkas iz Črnca - Petra, Zorica Krizetič iz Draganič sela - Tomico, Mojca Bertole Lokar iz Šentlenarta - Majo, Marija Filipčič iz Ključa - Martino, Djurdja Vugrin iz Samobora - Kristino, Marinka Lekše iz Pijane gore - Bojano, Branka Cirkaj iz Arnovih sel - Nuško, Režika Ciglar iz Harmice - Zeljka, Marija Maletič iz Brežic - Stelo, Jadranka Oršič iz Strmca - Vedrana, Marija Zakšek iz Pokleka - Roberta in Jožica Novak iz Dobove - Kristijana. - Cestitamo!

IZ NOVOMESKE PORODNIŠNICE

V času od 6. do 12. 5. 1982 so v novomeški porodnišnici rodile: Stanislava Erjavec iz Velike Loke - Tino, Jovanka Tolič iz Črnomlja - Adrojano, Irena Zgonc iz Govejega dola - Ines, Desanka Kambič iz Črnomlja - Mojco, Anica Mušič iz Podzemlja - Gorana, Marija Resnik iz Lukovca - Cveta, Marija Blatnik iz Visejca - Tanjo, Marija Šega iz Brezovice - Petro, Anica Miklič iz Podturna - Nino, Martina Felicijan iz Velikega Podloga - Lidijo, Marija Muhič iz Jurne vasi - Matejo, Štefka Molek iz Velikega Lipja - Katarino, Dušanka Rokvič iz Mirne - Ano, Dušanka Primc iz Mirne peči - Darinko, Cvetka Blažič iz Zalovca - Gregorja, Jožefa Povše iz Klenovka - Simono, Darinka Carman iz Gornje Stare vasi - Mojco, Anica Levstik iz Mirne peči - Matjaž, Stanka Muc iz Gornje Lokvice - Jožeta, Marija Černe s Pekla - Martino, Alenčica Strniša iz Dolenjskih Toplic - Luka, Bernarda Nose iz Gornjega Maharovca - Majo, Marija Voglar iz Leskovca - Katjo, Antonija Merzelj iz Razborov - Zvonko, Vilma Kočvar iz Božakovca - Natašo, Jožica Pelko iz Govejega dola - Majo, Magda Volt iz Podturna - Viljema, Dušanka Tomič iz Črnomlja - Lidijo, Marija Marduš iz Jurovskega broda - Dijano, Darinka Zoran iz Orkļjevca - deklico, Dragica Lavriha z Dolge njive - dečka, Marjeta Cvelbar iz Šentjerneja - deklico, Fani Hočevar iz Grmovelj - deklico, Nada Bučan iz Metlike - deklico, Jelka Mavsar iz Šentjošta - dečka in Ana Plut iz Cerovca - Marka. Cestitamo!

ZAHVALA

23. aprila nas je v 75. letu nenadoma zapustila naša draga mama in stara mama

ANGELA LIBERŠAR

iz Dol. Boštjanja 21

Zahvaljujem se vsem sosedom, sovaščanom, sorodnikom in znancem, ki ste nam pomagali v težkih trenutkih, izrekli sožalje, pokojnici darovali cvetje in jo spremili na zadnji poti. Zahvala velja tudi pevcem, sodelavcem energetike Jugotanim in župnikoma za lepo opravljeni obred.

Žalujoči: sin Lojze z družino

ZAHVALA

V 84. letu je ugasnilo življenje naše drage mame, stare mame

JOŽEFE RIFELJ

roj. Murgelj
iz Vel. Bučne vasi

Iskreno se zahvaljujemo za nesebično pomoč sosedom, posebno Potočarjevim, dr. Kapšu za lajšanje bolečin, kaplanu pa za opravljeni pogrebni obred.

Vsi njeni

OSMRTNICA

Nenadoma je umrl naš dragi

ALOJZ BREZOVAR

pečarski mojster v pokoju

Od njega se bomo poslovili v četrtek, dne 20. maja 1982 ob 17. uri na novomeškem pokopališču v Ločni.

Njegovi: žena Lori, sin Marjan, sestra Mary, nečaki in nečakinje ter drugi sorodniki

Novo mesto, Ljubljana, Strabane PA, 18. 5. 1982

ZAHVALA

V 79. letu starosti nas je za vedno zapustila naša mama, sestra, stara mama in prababica

FRANČIŠKA BENKOVIČ

iz Livolda pri Kočevju

Ob boleči izgubi se najlepše zahvaljujemo krajanom, sosedom, prijateljem in znancem, ki so v težkih trenutkih z nami sočustvovali, pokojnici darovali cvetje in jo v tako velikem številu spremili na zadnji poti. Zahvaljujemo se za podarjene vence Društvu upokojencev Kočevje, organizaciji ZB Livold in odboru SZDL Livold. Zahvala gre tudi zdravnikom in osebju Doma Franca Berglja na Jesenicah, kjer so ji lajšali bolečine v času težke bolezni, pogrebni službi Jesenice, pogrebni službi iz Kočevja in Livolda. Hvala delavski godbi Kočevje, župniku za opravljeni obred, tov. Vrabiču za poslovljne besede ob odprtem grobu ter nosilec praporov. Hvala vsem, ki ste jo imeli radi in se jo boste še spominjali.

Žalujoči: vsi njeni

Livold, Kočevje, Ljubljana, Jesenice, Kranj, Novo mesto, Prezid, Artiče

ZAHVALA

Ob nenadni smrti našega dragega

VIKTORJA ZUPANČIČA

se iskreno zahvaljujemo vsem prijateljem in znancem za izrečeno sožalje, darovano cvetje in spremstvo na njegovi zadnji poti. Posebno se zahvaljujemo Skupščini občine Novo mesto in njenemu predsedniku za poslovilne besede, družbenopolitičnim organizacijam občine Novo mesto, krajevnima skupnostma Uršna sela in Dolenjske Toplice in gasilskemu društvom Dobindol, Uršna sela in Dolenjske Toplice.

Družina Zupančič

ZAHVALA

Ob boleči in nenadomestljivi izgubi našega ljubelega moža, očeta in brata

KARLA FABJANA

se iskreno zahvaljujemo sorodnikom, prijateljem, sosedom in znancem za izrečeno sožalje, za podarjene vence in cvetje, vsem, ki so z nami sočustvovali in ga spremili na zadnji poti. Globoka zahvala organizatorjem tako pretresljivega slovesa, posebno govornikom in nosilcem praporov, še posebej gasilskemu društvu Dvor, društvu upokojencev Dvor, organizaciji ZB Dvor, TZO Zužemberk, Iskri-TOZD Keramični kondenzatorji Zužemberk, pevcem iz Zužemberka in župniku za opravljeni obred. Zahvalo izražamo tudi dr. Leopoldu Kocutaču in patronažni sestri Alojziji Fortuna - Maček za požrtvovalno zdravljenje v času teške bolezni. Iskrena hvala pokojnikovim nekdanjim sodelavcem SGP Pionir za izkazano čast in vsem, ki s toploto mislijo blažijo našo bolečino in praznino, ki ostaja za njim. Vsem, prav vsem se enkrat prisrčna hvala.

Žalujoci: žena Marija, sin Drago, hčerke Danica, Zvonka in Tatjana z družinami, sestre Terezija, Jožefa in Albina ter ostalo sorodstvo

Sadinja vas, dne 11. 5. 1982

ZAHVALA

Mnogo prezgodaj nas je v 56. letu starosti zapustil naš dragi mož, ata, stari ata, brat, stric in svak

JOŽE STARIČ

s Preske 21 pri Dobrniču

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, znancem in prijateljem, ki so nam izrekli sožalje in pokojnemu darovali toliko lepega cvetja. Posebno se zahvaljujemo govornikom tov. Tonežu Žibertu in tov. Jožetu Tomažinu, organizacijam KPD Dob pri Mirni, Trimo Trebnje, občinski organizaciji ZB Trebnje, praporašem in vsem, ki so v težkih dneh z nami sočustvovali.

Žalujoci: žena Cvetka, sinovi Bogdan, Jože in Dušan z družinami ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Ob prezgodnji izgubi dragega moža in očeta

JOŽETA ŠTUPARJA

iz Dolenjega vrha I

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste nam v najtežjih trenutkih stali ob strani. Hvala zdravstvenemu osebju v Trebnjem in Novem mestu za nesebično pomoč med pokojnikovo težko boleznijo. Zahvala velja vsem, ki ste pokojnemu darovali vence in cvetje, ZB KS Trebnje, godbi Litostroja, pevcem, gasilec, govorniku za poslovilne besede ob odprtem grobu, duhovniku za opravljeni obred, sosedom in vsem, ki so nam karkoli pomagali.

Žalujoci: vsi njegovi

Dolenji vrh, dne 11. maja 1982

ZAHVALA

Po mučni bolezni nas je kómaj v 53. letu zapustil dragi brat, svak in stric

CIRIL SOVDAT

z Blance

Iskrena hvala sorodnikom, vaščanom in prijateljem, ki ste nam izrazili sožalje, kakorkoli nudili pomoč, pokojnemu darovali vence in cvetje ter ga spremili na zadnji poti. Posebna hvala družinam Cvelbar in Radej. Hvala GD Blanca za organizacijo pogreba in spremstvo s praporom, enako društvu invalidov iz Sevnice, prosvetnemu društvu Blanca, krajevni uradu Blanca in krajevni skupnosti Blanca za podarjene vence. Zahvala velja tudi vsem govornikom za tople besede slovesa, še posebej Jožetu Novaku za vso požrtvovalnost, župniku za opravljeni obred in pljučnemu oddelku bolnišnice v Novem mestu za nudeno pomoč. Vsem se enkrat iskrena hvala!

Brat in sestri z družinami

ZAHVALA

Ob izgubi naše sestre, sestrične, tete in stare tete

MARIJE PIRKOVIČ

se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, znancem in sosedom za izrečeno sožalje, darovano cvetje in vence ter za spremstvo na zadnji poti. Za posebno zdravstveno skrb se zahvaljujemo dr. Blažu Mlačku in ostalemu osebju zdravstvenega doma v Metliki. Zahvala velja tudi osebju doma upokojencev v Metliki. Posebej se zahvaljujemo sosedi tov. Mariji Urh in ravnatelju osnovne šole v Metliki tov. Ivanu Želetu za presunljive poslovilne besede ob grobu.

Vsi njeni

Metlika, dne 4. maja 1982

ZAHVALA

V 20. letu skupnega življenja nas je zapustil dragi mož, oče, sin, brat in stric

ANTON ABRAM

s Senovega

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste z nami v težkih trenutkih sočustvovali, nam ustno ali pismeno izrazili sožalje, pokojnemu poklonili cvetje in vence in ga v tako velikem številu spremili na zadnji poti. Posebej se zahvaljujemo ZD Krško in Senovo, godbi, pevcem, ZB, društvu upokojencev, govornikom in vsem ostalim organizacijam s Senovega ter župniku za opravljeni obred.

Žalujoci: žena Anica, sin Zvone, hčerka Marjana ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega ljubelega, dobrega moža, očeta in starega očeta

ALOJZIJA ILJAŠA

iz Pangrč grma

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, vaščanom, prijateljem in znancem za nesebično pomoč in izrečeno sožalje. Posebno zahvalo smo dolžni zdravstvenemu osebju intenzivne nege na kirurškem oddelku Splošne bolnice Novo mesto. Zahvaljujemo se še DO SDK Novo mesto, Novoteks Novo mesto, Sava Kranj, družini Klobučar in Pucelj za podarjene vence in vsem, ki ste ga spremili na poslednjo pot. Hvala tudi župniku za lepo opravljeni obred.

Žalujoci: vsi njegovi

ZAHVALA

V 75. letu nas je za vedno zapustil naš dragi mož, oče in stari oče

JANEZ RANGUS

iz Stranj 4 pri Škočjanu

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki ste nam izrekli sožalje in pokojnemu darovali vence in cvetje ter ga spremili na zadnji poti. Posebna hvala vaščanom za pomoč in župniku za opravljeni obred.

Žalujoci: žena Alojzija, sin Janez, hčerka Fani z družino in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega dragega in nepozabnega moža, očeta in starega očeta

RUDOLFA ŽELJEŽNJAKA

iz Črnomlja

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, sosedom in znancem, ki so nam v najtežjih trenutkih pomagali, sočustvovali z nami, nam izrazili sožalje, pokojnemu darovali vence in cvetje. Naša zahvala velja tudi dr. Macanu, delavcem tovarne Belt, govorniku tov. Štrajnu in duhovniku za opravljeni obred. Vsem se enkrat iskrena hvala!

Žalujoci: žena Rozalija, sin Jože, vnuka Anica in Tonček

20. V. '82

10 PRILOGA

Kaže, da je postalo prenavljanje starih mestnih jeter nad vse modno, čeprav nikakor ne gre prezreti, da je to večinoma nujnost. O prenovi starega jedra je že dolgo govor tudi v Novem mestu, le da se tu zadeve skoraj ne premaknejo z mrtve točke, čeprav bi lahko uporabili izkušnje in že dosežene uspehe npr. iz Ljubljane in od drugod. Prenova starih mestnih jeter je v vseh razvitih državah pomemben faktor prostorskega razvoja in npr. v ZRN del nacionalne gospodarske politike. Kot dobri gospodarji ohranjajo tisto, kar že imajo, kar izpričuje zgodovino. Razmeroma pomemben gospodarski vidik namreč ni edini vzrok prenavljanja starih mestnih jeter.

Odločujoč pri prenovi je tudi humani vidik. Moderna naselja kljub bistveno boljši opremljenosti nimajo istih kvalitet, še manj pa značilnosti in ljudje se radi vračajo v stara središča. Tudi v Novem mestu je verjetno vsakomur jasno, da Novo mesto brez svojega središča ne bi bilo več Novo mesto. Pri obnavljanju je pomemben še turistični vidik. Ohranjena in obnovljena stara mestna jedra so v vsakem primeru turistično zanimiva in učinki obnove lahko tako veliki, da ta res ni vprašljiva. A za spoznanje vsega tega je potrebno znanje. V Novem mestu je očitno najbolj kritična prav kulturna zavest. Res nismo

v Benetkah, a staro Novo mesto ima svoje regionalne posebnosti in je kot mesto ob rečnem zavoju pravzaprav urbanistični spomenik. Doslej pa smo reševali le, kar se je rešiti dalo po muzejsko, posamezne detajle, medtem ko celovitih rešitev ni. Stara arhitektura naglo izginja, nova naselja pa so si podobna kot jajce jajcu po vsej Sloveniji. Kakšna duhovna revščina! Ker je temu pač tako, kaže s prenovo ohraniti vsaj značilni videz novomeškega starega jedra, še današnjega centra na vse strani rastočega mesta; jedra, ki izpričuje več kot šeststoletno neprekinjeno tradicijo naselitve, življenja, kulture, rasti in napredka.

Razmišljanja o prenovi starega mestnega jedra torej niso tako nova. A zaenkrat tako in tako samo idejne akcije si sledijo tako počasi, da je vsak poskus videti kot povsem nov. Dejstvo je, da je v odlokih in aktih marsikaj zapisano, pa vendarle ne gre. Novomeškemu izvršnemu svetu je bilo lani z odlokom občinske skupščine novembra naloženo, da v enem mesecu sprejme program dela za izdelavo urbanistične prenovitvene dokumentacije, ki bi jo morala občinska skupščina videti do konca leta 1984. Dokumentacija naj bi zagotovila usklajen nadaljnji razvoj na območju starega jedra Novega mesta in s tem ohranila zgodovinsko

izročilo, kulturne in estetske vrednote. Hkrati s tem bi moral izvršni svet imenovati odbor za prenavljanje starega jedra, v katerem naj bi bili tako strokovnjaki kot krajanje. Odbor bi s svojim delom zagotavljal javnost nastajanja gradiv, vsestransko strokovno obravnavo ter spodbudil in vodil družbeno aktivnost za izvajanje preнове. Sama urbanistična dokumentacija pa je naloga Zavoda za družbeno planiranje. Tako govori odlok. Izvršni svet doslej ni izpolnil svoje obveze, poleg tega pa se takoj, ko kdo omeni prenavljanje, zastavlja vprašanje denarja.

Še vedno ni razčiščeno veliko in pomembno vprašanje za prenavljanje: program dejavnosti v mestnem jedru. Le-ta mora spreminjati stvari na boljše, kar brez velikega znanja in razumevanja vseh dosedanjih lastnikov in uporabnikov stavb v tem delu mesta tako ne bo šlo. Jasno je, da je doslej veliko število lokacij napačnih, a trgovci so očitno prepričani, da je le Glavni trg porok za poslovno uspešnost. Skladišča trgovin prav tako ne bi sodila v prenavljeno jedro. O zaprtju ožjega dela starega mestnega jedra za ves promet se je tudi že govorilo, a s tem ob sploh kritični prometni situaciji in naši veliki lagodnosti ni nič.

Če hočemo humano, toplo in prijazno mesto, ga tudi ne smemo osiromašiti za prebivalce, meni Jovo Grobovšek z Zavoda za druž-

beno planiranje oz. njegove enote za varstvo naravne in kulturne dediščine. Tu so že bile narejene velike napake. Število stanovanj se je v jedru zelo zmanjšalo, tista, ki so ostala, pa so seveda vsa potrebna temeljite preнове in modernizacije. Če so tu prebivalci, bi morali imeti tudi prostore za družbenopolitično življenje, prav tako pa tudi družabno. Na vse to smo kar pozabili.

Zakaj se v Novem mestu pravzaprav ne da ničesar doseči? Kdor kaj pomeni, kdor bi lahko kaj naredil, ne živi v zgodovinskem jedru in se zanj tudi ne zmeni. Dokler ne bo prodrla zavest, da je staro mestno jedro res ogroženo, z vse več balasta, ki mu spreminja podobo za vedno, kot tudi vse posamezne zelo drage obnove (zaradi nestrokovnosti in neznanega programa dejavnosti, ki naj bi jih v jedru razvijali, povzročajo nepopravljivo škodo), ni računati na celovitejšo akcijo za prenavljanje.

Česa naj bi se najprej lotili, če bo prišlo tako daleč? Med prve naloge sodi usposobitev sprehajališča ob Krki od Novoteksa, preko Loke, do ragovskega mosta in odprtje površin ob vodi za vse. Lahko bi tudi že doumeli, da Novo mesto živi ob reki in to izkoristili. Dalje naj bi obnovili „šance“, mestni stolp in del obzidja itd. Žal zaenkrat vse skupaj čaka boljših časov.

Z. L. D.

mestno srce glejmo s srcem

v luknjičavem vzorcu

Tudi za poznopomladne in hladne poletne dni so pletenine najbolj pravšnje oblačilo. Poletne puloverje pa pletemo ali kvačkamo s tanko volno ali garnasto

prejo. Tri zamisli po letošnji modi vam predstavljamo. So za suhe, manj suhe in okrogle, za mlade in žene v zrelih letih.

BEŠAMELJ

Raztopljenemu maslu ali margarinu dodamo moko, jo nekoliko prepražimo, vendar barvo ne sme spremeniti. Zalijemo s toplim mlekom, razmešamo in pustimo, da dobro prevre.

Bešamelj je temeljna omaka za pripravo svetlih omak, kremne špinače, za pripravo gratinirane zelenjave.

ŠPINAČNI REZANCI

20 dkg moke, 1 jajce, voda po potrebi, 10 špinačnih listov, 2/3 dkg masla. Preden zamesimo testo za rezance, dodamo ocejene prepraširane špinačne liste. Dobro pregneto testo naj počiva pol ure. Testo natanko razvaljamo, osušimo in ga razrešemo na široke rezance. V slanem kropu jih kuhamo 10 minut. Serviramo jih predvsem k svetlim omakam in mesu.

Kuha: Peter Bevc

JAJČNA OMLETA S ŠPINAČO

Za testo vzamemo iste sestavine kot za navadno omeleto. Nadev: 10 dkg špinače, 1 žlica vode, 1 dkg masla, ščepec soli, malo popra in muškata oreščka. Pripravimo navadne omelete. Nadevamo jih s špinačnim nadevom in jih prepognemo ter damo na ovalni krožnik. Potresemo jih z naribanim sirom in ponudimo. Za nadev lahko uporabimo tudi kremno špinačo.

ŠPINAČA ROYAL

1,1/2 dcl mleka ali smetane, poldrug deciliter celih jajčec, muškati orešček, 10 listov špinače. Mleko, jajca, sol in muškati orešček s šibo dobro razmešamo. Primerno kozico obložimo s pergamentnim papirjem, ki ga dobro namažemo z maščobo. Na papir ulijemo pripravljeno testo, da sega 1/2 cm visoko. Kozico postavimo v vodno kopel, jo dobro pokrijemo, da para nikjer ne uhaja, in počasi kuhamo 20 minut. Še topel royal previdno zvrnemo na desko, mu odstranimo papir in ga dobro ohladimo. Ohlajenega zrežemo na kocke, in damo v čisto juho. Royal pripravimo

lahko na več načinov in različnih barv. Špinačni royal je zelene barve, s paradiznikovo mežgo je rdeče barve.

ŠPINAČNA ROLADA

Testo: 4 jajca, 8 dkg moke, pol pečilnega praška, papir za pekač. Nadev: 15 dkg špinače, slan krop. Bešamelj: 2 dkg masla ali margarine, 2 dkg moke, 1 dcl mleka, 2 žlici kisle smetane, poper, muškati orešček.

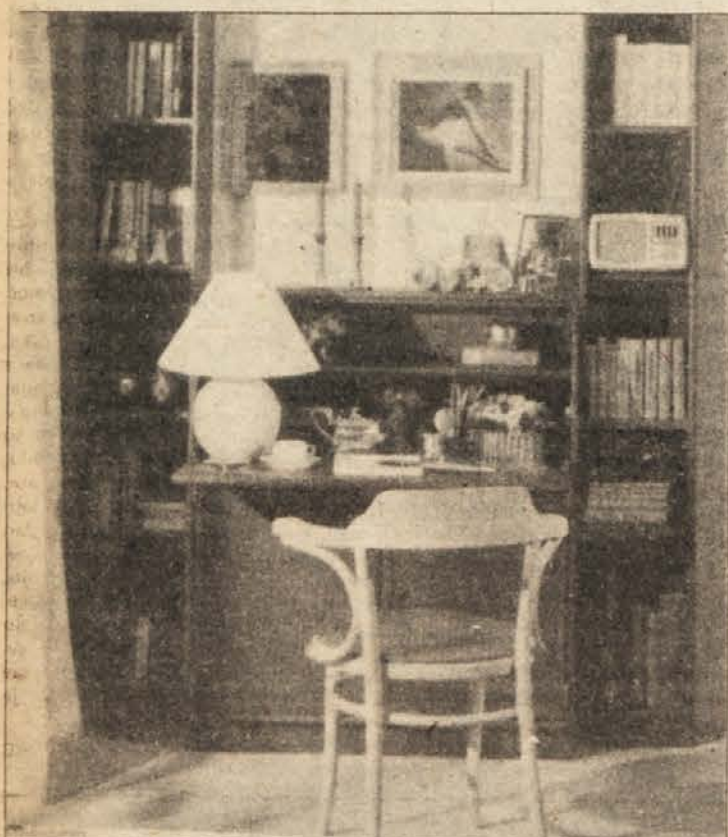
Cela jajca stepamo nad soparo, da se spenijo in narastejo. Nato jih odstranimo in še stepamo, da se masa ohladi. S kuhalnico primešamo moko, v katero smo primešali pečilni prašek. Obenem primešamo stopljeno maslo. Pekač obložimo s papirjem in po njem namažemo testo v dolgo, a ne več kot 10-15 cm široko progo. Pečemo 10-12 minut v srednje vroči pečici pri 180-200 C. Pečeno rolado zvrnemo na drug papir. Papir, na katerem smo pekli, odstranimo in testo z novim papirjem vred zvijemo po dolgem. Rolado ohladimo, previdno odvijemo in jo natanko premažemo z nadevom, zvijemo in ponovno zrežemo na 1 cm debele rezine.

Nadev: Špinačo skuhamo, jo dobro ocedimo, pretlačimo, dodamo bešamelj, smetano ter začimbe. Vse dobro premešamo.

Špinačne jedi priporočam zaradi veliko vitaminov in železa. Lahko jo ponudimo sladkorno bolnim ljudem, otrokom in slabokrvnim. Najbolj sodna jed je blitva, ter regrat v solati.

kotiček za delo

Za člana družine, ki študira, piše ali sicer potrebuje skromen in miren kotiček za umsko delo, uredite prostor pri oknu. Na poldrugem metru dolžine sobe ima lahko dve ozki, a visoki polici za spravljanje knjig in potrebščin, pisalna mizica pa je lahko tudi omarica. Za pisalno desko so namreč uporabljiva vrata od omarice.

JEDI IZ ŠPINAČE

Špinačna kremna juha

Špinačni rezanci

Jajčna omeleta s špinačo

Jušni vložek, špinača royal

Špinačna rolada

Kuhana govedina s špinačo in pire krompirjem

ŠPINAČNA KREMNA JUHA

Juha za 5 oseb, 40 dkg špinače, argo kocka, liter vode, 5 dkg margarine, 2 dkg masla, žlica moke, strok česna, 1/4 litra mleka, sol, poper, muškati orešček, pol decilitra kisle smetane, rezina belega kruha. Dobro oprano špinačo kuhamo nekaj minut v malo vode. Posebej pripravimo bešamelj, mu dodamo strž česen ter sesekljano špinačo. Zalijemo z raztopljenim argo kocko, okus zboljšamo s kisljo smetano. Špinačno juho začnimo s poprom, soljo ter

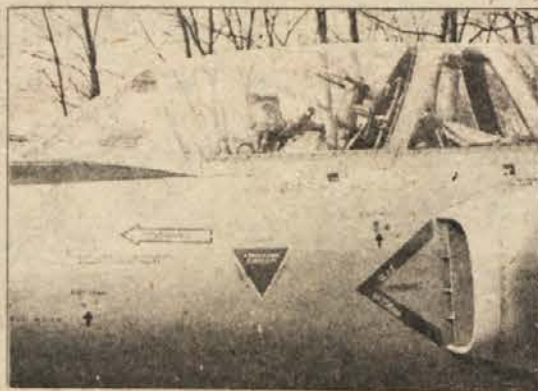

VOJAŠKI KOTIČEK

LETALO JE NJIHOVO OROŽJE

Malokateri poklic je danes tolikokrat predmet sanj fantičev kot ravno poklic pilota. Teško bi našli dečka, ki v mislih še ni sedel v letalu. Malokdo pa se zaveda, kaj sploh pomeni biti pilot vojaškega letala, kakšno je njegovo delo in kaj se od njega zahteva. To je eden od tistih poklicev, ki zahteva največjo mero usposobljenosti in izurjenosti, poleg tega pa dobro telesno pripravljenost, popolno zdravje in veliko zbranost.

Osnovna pilotova naloga je letenje, to je urjenje, da lahko svoje letalo čim učinkoviteje uporablja. Letalo je pilotovo orožje. Prostor, kjer se vse to dogaja, je zrak, tretja dimenzija. Ta dimenzija postavlja pilota in letalo v nove in nove položaje, pilot je praktično vsak dan na izpitu. Poglejmo si delovni dan pilota vojaškega letala.

Začne se zjutraj, kot vsak delovni dan. Po prihodu na letališče komandant preda pilotom delovne naloge. Sledi preoblačenje v posebno obleko, ki omogoča, da pilot prenese velike pospeške pri vzletavanju in samem letenju. Nato se vsi piloti zberejo v kontroli letenja, kjer imajo predvzletno pripravo. Dobijo najnovejšo podatke o vremenu, stanju tako imenovanih zemeljskih sredstev v smeri posameznega leta itd. Prav tako jim sporoče morebitne spremembne naloge.

Sledi pregled v ordinaciji zdravnika za pilote. Zdravnikovo oko in srce ne poznata milosti. Vse, kar opazi nevsakdanjega na pilotih, ki jih izredno dobro pozna, je zanj sprememba. Te spremembe so lahko posledica slabšega pilotovega zdravstvenega stanja pa njegove slabše psihične pripravljenosti. Zdravnik ničesar ne prepusti naključju. Česar ne opazi oko, opravijo meritve, izmeri krvi pritisk, srčni utrip itd. Pilot se lahko tudi sam premisli in ne gre letet, če se ne počuti najbolje. Vsakdo od njih dobro ve, koliko denarja in truda je bilo vloženo v njegovo urjenje in usposabljanje, koliko je

vredno letalo, s katerim leti, in koliko truda vseh, ki skrbje za letenje, zahteva en sam polet. Pilotu takšnega odstopanja od naloge nihče ne šteje v zlo.

Po zdravniškem pregledu se piloti odpravijo k letalom. Za vsako letalo skrbijo mehaniki in še vrsta drugih ljudi. Za en sam polet enega letala je potrebno delo 20 ljudi različnih znanj, od letalskega mehanika, kontrolorja letenja, vremenoslovca do zdravnika in še vrste drugih. Najbližji pa je pilotu ševeda letalski mehanik. Osnova dobrega in varnega letenja je tovariški in pošten odnos med pilotom in mehanikom. Med njima mora biti zaupanje, kajti mehanik pripravi letalo za letenje, pilot je odvisen prav od pripravljenosti tega letala. Odgovornost za uspešen let je velika, leži pa na obeh: pilotu in mehaniku.

Piloti poznajo različne vrste nalog: najprej jih delijo na šolske, šolsko-bojne in bojne, ki se potem spet dele glede na meteorološke razmere na vizualne in instrumentalne lete, pa potem na nizke lete, srednje visoke ter visoke lete in podobno.

Med poletom je pilot nenehno v zvezi z organi kontrole letenja in osebje, ki je na raznih postojankah za vodenje. Kontrolorji letenja skrbijo za pilotovo varnost v zraku na območju, ki ga kontrolirajo. Ko ga pilot preleti, ga sprejme druga kontrola. Kontrole ševeda letenja se o teh preletih med seboj obveščajo.

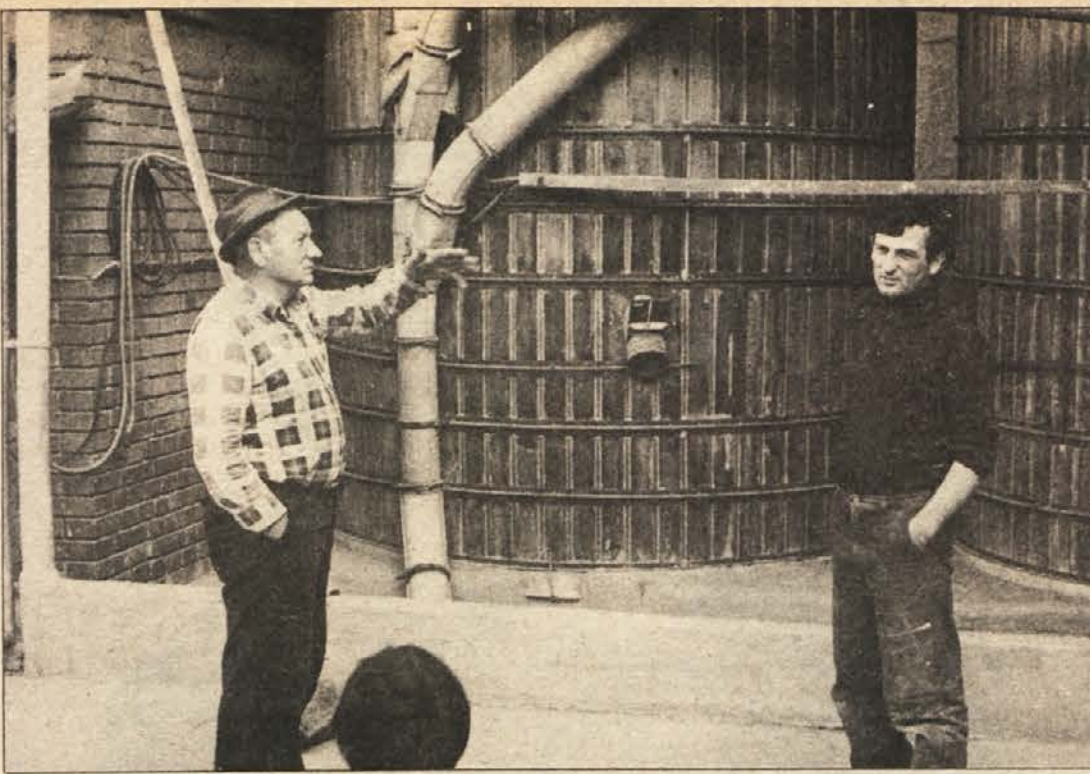
Po opravljeni nalogi pilot pristane na letališču in poroča svojemu komandirju o izpolnjeni nalogi. Pogovori se z mehanikom o delovanju motorja in vse to vpiše v knjižico letenja. Potem se s piloti, ki so tudi opravili naloge, odpravi k analizi poletov. Tu skupaj obravnavajo vse kritične primere, ki so se zgodili med poletom, med srečanji v zraku, pri vzletanju ali pristajanju in pri izvajanju različnih nalog v zraku.

Takšen je približno pilotov delovni dan. Pravzaprav je vedno drugačen zaradi različnih nalog, vremenskih okoliščin itd. Piloti so ponavadi „zastrupljeni“ z letenjem in letalstvom. Drugačni pravzaprav niti ne morejo biti. Vojaškega pilota lahko vsak trenutek pokličejo v zrak, da bostoril tisto, kar je njegova dolžnost in del življenja.

SREMSKI VELEKMET, KI ŠE NI VIDEL MORJA

Čeprav so Petarići gotovo med najmočnejšimi kmeti v Sremu, v Vojvodini in zanesljivo prvi v rodni Sremskih Karlovcih, ne bolujejo za kompleksom več vrednosti, ki je tako značilen za večino tistih, ki so na hitro obogateli. Pri kmetovalcih še zlasti ni moč uspeti čez noč, ali celo po naključju, marveč s trdim, marljivim in predvsem strokovnim delom. 62-letni Stevan Petarić, ki je bil od 1946 do 1952 predsednik zadruga v Sremskih Karlovcih, je prva malce zadržan, tóda potem, ko nas je njegova dve leti mlajša žena Melanija že na dvorišču zgovorno seznanila s svetlimi in manj prijetnimi dnevi njihovega kmetovanja, je gospodar, kljub bolečinam v križu, gostoljubno prinesel na mizo bokal svojega dobrega rizlinga. In kot bi hotel znova pojasniti, da, kot pravi, „ne trpi od kompleksa več vrednosti“, Stevan vpraša 5-letnega vnuka Jova: „Povej stricu iz Slovenije, kaj smo mi!“ Vzgojen v takem duhu pa Jovo, ki se raje igra na dedkovih kolenih, kot po sodobno opremljeni dnevi sobi z mlado mačko, odrezavo kot iz puške, pove: „Mi smo kmetje in pridelujemo hrano.“ Resda zveni nekoliko naučeno, a pri Petarićih se ni bati za naslednika in bodočega gospodarja vzorne kmetije.

„Smo tri gospodinjstva, živimo pa kot en ozd,“ je Stevan napol v šali, a nazorno označil vezi in pojasnil velikost kmetij. Njegova in Dušanova kmetija se razprostirata na dveh zemljiških maksimumih, obdelujejo pa še 10 hektarov zemlje, ki je last matere oz. stare mame Jelene Mičiforović. „To je prvovredna zemlja, taka, ki se ne prodaja, ampak kvečjemu dokupuje,“ pravi Stevan Petarić, ki nas malce bega, ko se o površinah izraža v jutrih in hektarih. Kakšnih 15 let se ukvarjali s pitanjem bikcev. „Eno leto je dvajset bikcev kupilo volvo, poprej pa še številno kmetijsko mehanizacijo,“ pojasni Melanija, ki je vstajala zarana in garala do večernih ur. Po nekakšni družinski delitvi dela je bilo pitanje pač njena skrb. Zato je marsikak vagon živine (toliko so je prodali vsako leto) najbolj obremenil prav njene žuljave roke. Vsa priprava pitanja pa je slonela na drugih družinskih članih. Mesto se je širilo in zdaj so stanovanjska in gospodarska poslopja v središču Sremskih Karlovcv. „V Sremskih Karlovcih nimamo več niti deset krav. Kmetje zato smrdimo tistim, ki so vzgojeni v drugačnih hišah,“ se huduje Stevo in dodaja:

„Morda je v Sloveniji manj zavisti, gotovo pa pri nas kmeta ne spoštujejo tako kot v Sloveniji.“ Ugovarjamo, pojasnjujemo, da je marsikje, tudi na Dolenjskem, še slabše. Pomislimo, kakšen bi bil v naših očeh kmet, kot so Petarići, ki vsako leto pridelajo 30 vagonov koruze in 10 vagonov pšenice. Verjetno bi bilo marsikomu res dovolj toplo že od — zavisti. In če bi k tem, za slovenske razmere težko primerljivim številom pridali še šest vagonov grozdja, kulikor so ga pridelali Petarići lani na skoraj petih hektarih na dveh plantažah vinogradov, kjer je med trtami težje najti zel ali travo, bi bila morda nevoščljivost zanetila mogočen požar.

„Nisem združen kmet. S sinom Dušanom delava sama, obdelujeva zemljo s stroji, obe ženi pa pomagata. Dušanova Vesna bo kmalu dobila traktor iz Štor. Celo vnučka sta pomagala pri zastrupljanju hrčkov. Ne, za nas ni nedelj in praznikov, morja pa še videl nisem,“ pripoveduje Stevo in nakor da bi rad potrdil očetovo besedo, da ne poznajo praznikov, je tedaj pribrenčal na dvorišče pred hišo sin Dušan z Zetorjevimi traktorjem. „Včeraj je bil premočan veter in nisem mogel kemično zaščititi koruze. To pa je treba v naslednjih petih dnevih, ker so to optimalni roki. Če ne bom pokropil koruze zdaj, bi to pomenilo, da bi moral nabaviti spet druga zaščitna sredstva, ki pa jih ni na tržišču,“ pojasnjuje Dušan, ki z vso pravico zatrjuje, da je fanatik za zemljo. V dobro tesnjeni kabini traktorja s prepračevanjem preko filtrov, ki preprečujejo vdor škodljivih kemikalij, ima Dušan vgrajen tudi stereo radio—kasetofon. Radio zato, da posluša razne nasvete, predvsem vremenske napovedi, kasetofon pa, da se le včasih razvedri po dolgih kilometrih vožnje. Petarići imajo namreč vsako leto v zakupu še okrog 25 hektarov zemlje, do parcel pa je tudi 35 kilometrov. Veliko več časa izgubijo na poti, odkar so ukiniteli brod oz. splav čez Donavo. Zatrjujejo, da bi lahko z mehanizacijo, ki je pri nas verjetno ne premore nobena strojna skupnost, zlahka obdelovali 100 hektarov zemlje. Imajo dva traktorja, tretjega pričakujejo, potem tri prikolice, dve pnevmatski sejalnici, dve škropilnici (posebej za koruzo in vinogradi), poseben pripravljalec setve, razne pluge in brane ter druge priključke iz uvoza in tudi domačega izvora.

Izjemno pomembna pridobitev pa je bila sušilnica za koruzo in pšenico iz Danske, kakršnih je pri kmetih v Vojvodini največ deset. Stevo in Dušan sta opravila pri sušilnici s tremi silosi, kjer je v pičlih dveh dnevih moč posušiti 50 ton koruze, številne drobne izboljšave. „Kmeta iz Banata sta že velikokrat prišla pogledat, kaj bi se dalo narediti zanj, kajti imela sta precej težav s sušilnico. Midva z očetom pa vse stroje tekoče vzdržujeva. Na srečo za rezervne dele ni težav, ker jih dobimo v novosadski poslovalnici Agrovovodine. Menim, da so prihranki v dobri mehanizaciji, ki te ne pusti na cedilu. Težko je le, ker primanjkuje goriva. Manjka repromateriala, celo gnojila. Vse to smo si kupili sami, le kombajn pred štirimi leti s posojilom zelenega plana,“ pravi Dušan Petarić. Njegovo in očetovo delo zanima tudi strokovnjake, zato so agronomi pogosto pri njiju, da opazujejo, kako se obnesejo posamezne sorte koruze ali pšenice. Med kmeti, ki morda nekoliko manj pogumno uvajajo vse novosti, pa imata Petarići vse več posnemovalcev. Že to, da hočejo večinoma vsi kupiti v trgovinah prav tista semena kot Stevo in Dušan Petarić, jima je zadoščenje, da sta na pravi poti.

PAVEL PERC

Prehrana in gibanje sta pomembna elementa zdravja. Fiziologija, ki raziskuje delovanje človekovega organizma v različnih okoljih in okoliščinah, se ukvarja tudi s porabo telesne energije za razne delovne in športne naloge; njeni podatki so v veliko pomoč pri predpisovanju telesne aktivnosti in izračunavanju dnevne energetske potrebe ter v zvezi s tem pri določanju režima prehranjevanja.

Danes bomo pogledali, kako telo rabi energijo pri hoji, teku, kolesarjenju in alpskem smučanju.

Človek porabi pri mirovanju v pokončni drži približno 9 odst. več energije, kot če leži. Dodatna poraba gre za vzdrževanje pokončnega položaja; če so kolena pri tem popolnoma iztegnjena in če se večji del telesne mase prenaša na podlago naravnost preko dolgih telesnih kosti, je potrebno nekoliko manj energije kot v ostalih pokončnih držah. Pri številnih delovnih opravilih in športnih dejavnostih lahko s pravilnejšo držo prihranimo precej energije.

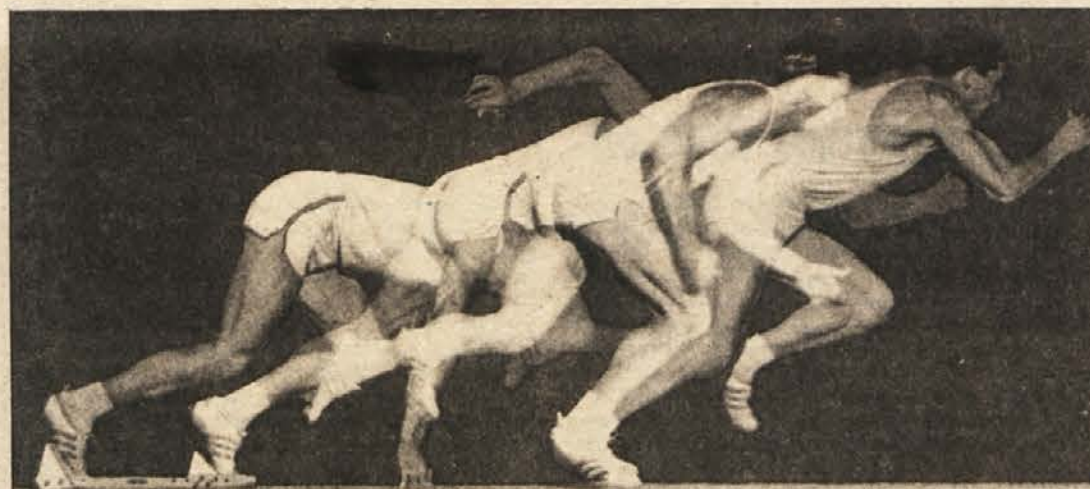
ZENSKPE PEŠAČIJO „CENEJE“

S hojo po ravnem v strogo fizikalnem smislu ne opravljamo nikakršnega dela. Vendar rabimo energijo za dviganje in spuščanje telesnega težišča in povečevanje vodoravne hitrosti posameznih telesnih delov. Telo opravlja pozitivno delo, ko se telesno težišče dviga, negativno pa, ko se spušča. Okrog 20 odst. vse energije namreč gre za gibanje v smeri naprej. Hoja navzdol je navadno manj zahtevna kot hoja po ravnem, toda če je strmina zelo huda, to ne drži in energetska poraba se zveča.

Telo samo določi najbolj ekonomičen tempo hoje, ki pri povprečnem človeku znaša okrog 4 km/h. Pri tej hitrosti opravimo približno enako delo za dviganje telesnega težišča in za premikanje telesnih delov v smeri naprej. Poraba energije je seveda odvisna od hitrosti hoje in telesne mase. Ženske porabijo navadno na enoto telesne mase nekoliko manj energije kot moški, predvsem zaradi razlik v zgradbi kolkov in zato, ker se gibljejo manj sunkovito kot moški.

Navadno se računa energetska poraba za hojo po idealni površini. Mnogo več energije pa gre, če je teren razgiban (npr. pri teku čez drn in strn) ali če človek hodi po mehkem pesku, blatu in snegu. Hoja po 45 cm globokem mehkem snegu zahteva kar petkrat več energije kot hoja po čvrsti površini. Delo je še zahtevnejše, če piha nasproten veter in če vremenske okoliščine siliho človeka, da se močno obleče. Pri hitrostih nad 6 km/h se energetska potreba začne strmo vzpenjati in vrhunski tekmovalci v hoji, ki dosegajo hitrosti okrog 13 km/h, porabijo enako ali celo večjo količino kot človek, ki teče z isto hitrostjo.

Prenašanje bremen zahteva dodatno energijo, najustreznejši način premagovanja bremena pa določajo lastnosti terena. Na čvrstih tleh porabimo enako količino energije za prenašanje 20 kg težkega bremena in za vlačenje 100 kg težkega voza; v mehkem pesku pa je prenašanje bremena na hrbtno boljše rešitev. Najbolje je, če si naložimo breme na sredo hrbtna; tedaj je poraba kljuka nekoliko manjša, kot bi bila, če bi bila masa bremena enakomerno porazdeljena po vsem telesu. Težje pa je prenašanje bremen, ki težijo druge dele telesa, npr. par zelo težkih čevljev. Delovna učinkovitost se zmanjša, če breme presoga 30 odstotkov telesne mase.

KAKO TROŠI ENERGIJO ŠPORTNIK

230 KORAKOV V MINUTI!

V strogo fizikalnem smislu tudi tek po ravnem ne pomeni nobenega mehanskega dela. Seveda pa lahko izračunamo količino dela iz navpičnega osciliranja telesnega težišča in iz spremembe hitrosti gibanja udov.

Trenje med stopalom in podlago določa hitrost teka. Silo, ki jo v vsakem koraku razvija tekač, lahko razdelimo na navpično komponento, ki je sorazmerna telesni teži, in vodoravno, ki je sorazmerna hitrosti. Če je rezultanta obeh sil usmerjena pod manjšim kotom od 45° (kot med smerjo odnava in podlago), je spodrsavanje večje. Če se koeficient trenja manjša (če je npr. površina, po kateri tečemo, prašna), mora tekač zmanjšati hitrost. Večji koeficient trenja, ki ga tekači dosežejo s tem, da obujejo sprinterice, pa omogoča večje hitrosti.

Raziskave kažejo, da je poraba energije pri potovanju po ravni površini neodvisna od hitrosti. To drži le za hojo in tek z zmerno hitrostjo, ne velja pa za tekmovalce, ki se gibljejo z veliko hitrostjo. V tekmovalnih okoliščinah je upor vetra nelinearna funkcija hitrosti in energetska poraba takega teka se spreminja skoraj s tretjo potenco hitrosti. Tekač, ki teče v zavetju za drugim tekačem, porabi npr. pri teku na 1500 m, ki ga opravi v 4 minutah, kar 6 odst. manj energije.

Če so hitrosti teka po ravnem ali rahlo vzpenjajočem se terenu srednje, jih navadno lahko zvečamo s podaljševanjem koraka. Pri večjih hitrostih pa prispeva svoje tudi večja gostota korakov v časovni enoti. Optimalna dolžina koraka se povečuje s hitrostjo od 79–81 cm pri 8 km/h do 200–230 cm pri hitrosti 29–32 km/h. Sprinter na 100 m doseže maksimalno dolžino koraka

po nekako 55 m teka. Dolžina koraka vrhunskih sprinterjev je 165 odstotkov dolžine njihovih nog. Frekvenco korakov določa predvsem sposobnost centralnega živčnega sistema, da upravlja s hitro se menjajočimi gibi. Vrhunski sprinterji tečejo s frekvenco 230 korakov v minuti. Tekač na dolge razdalje seveda izbere optimalno dolžino koraka, sprinter pa mora žrtvovati ekonomično izrabo energije hitrosti. Če bi podobno taktiko ubral tekač na dolge proge, bi ga zlahka premagovali tekači z manjšo vzdržljivostjo, a bolj ekonomično tehniko gibanja.

Ženske so v povprečju za 10 odstotkov nižje od moških in imajo za okrog 10 odstotkov krajše noge. Glede na svojo telesno višino pa delajo daljše korake od moških. Pred 35 leti so ženske v hitrih tekih dosegale 78 % hitrosti, ki so jih takrat dosegali moški, danes pa so že precej bliže. Svetovna rekorderka v sprintu na 100 m teče le z 9 odstotkov manjšo hitrostjo kot moški svetovni rekorder.

SMUČANJE ŽRE KISIK IN ŽIVCE

Večino podatkov o kolesarjenju so dobili z laboratorijskimi testi na cikloergometru. Pri rekreacijskem kolesarjenju se energija troši za premagovanje trenja in stiku s podlago, za premagovanje trenja, do katerega pride v pogonskem mehanizmu, in za premagovanje zračnega upora ter nasprotnega vetra. Trenje je odvisno od mase kolesa in kolesarja, cestne površine in širine pnevmatik. V prvih nekaj minutah vožnje premaguje kolesar zračni upor s silo okrog 18 N, potem pa mora hitrost zmanjšati še posebej če se giblje proti vetru. Zračni upor je kubična funkcija cestne hitrosti in pri tekmovalcih gre za premagovanje zračnega upora 90 odst. vse porabljene sile. Zato je povsem upravičeno nizko spuščeno krmilo, čeprav nenormalno obremenjuje hrbtne mišice. Podobno kot pri hitrostnem drsanju imajo težji in večji tekmovalci določeno prednost pred manjšimi. Kolesar doseže največjo moč na 100-metrski razdalji s 180–200-centimetrsko prestavo. Nekateri ravnijo, da je moč doseči večjo učinkovitost z elipsastim pogonskim zobatim kolesom. Optimalna višina sedea je 103–104 % dolžine nog. Večina ljudi z nogama razvija nesimetrično silo, vendar se sila, s katero dela posamezna noga, spreminja iz dneva v dan.

Glavni vir energije alpskega smučarja je potencialna energija, ki jo pridobi, ko se z žičnico premakne v višjo lego. Ta energija se porabi za premagovanje zračnega upora ter trenja med smučmi in snegom.

Čeprav večino energije preskrbi mehanizem žičnice, pa hitra proga izometrično obremenjuje nogo in vrhunski smučarji imajo pogosto zelo močne mišice iztegovalka. Vrhunski smučarji porabijo v minuti 3–4 litre kisika (tekači pa okrog 6 litrov), rekreativno smučanje pa bistveno manj obremenjuje kislikovo presnovo.

Nastop v slalomu je tudi psihično obremenitev; živčna napetost poraba kisika in intenzivne izometrične kontrakcije mišič nog povzročajo kratkotrajno, zelo visoko srčni utrip.

Raziskave so pokazale, da se v enem dnevu smučanja pastopno zmanjšujejo glikogenske zaloge v mišicah. Glikogen, ki je glavna mišična energija, se prazni predvsem iz počasnega tipa mišičnih vlakn. To pomeni, da rasno tekmovalno alpsko smučanje zahteva tudi aerobni trening, toraj dalje teke v naravi.

JANEZ PENCA

obzorja

prebrali smo

prdec v viharju

Pomurska založba dokazuje, da zna hitro prislunhiti zanimanju bralcev in da sledi po svojih močeh dogajanju na svetovnem knjižnem trgu, saj je že pol drugo leto zatem, ko je izšel izvirnik „Jetniškega tiča“, že izdala prevod tega najnovejšega romana poznane ameriškega pisatelja Kurta Vonneguta mlajšega. Tako imamo Slovenci skraj v celoti prevedena dela tega zanimivega avtorja. Doslej smo ga poznali predvsem kot pisca znanstvenofantastične literature, z „Jetniškim tičem“ pa se predstavlja v podobni luči kot z romanom „Klavnica pet“ – kot skriv humorist in globok kritik ameriške družbe.

V središču pripovedi najnovejšega Vonnegutovega romana je W. F. Starbuck, hudo poprečen Američan, ki ga je naključje pripeljalo med izobraženo elito hardvarcev. Bil je v ožji deležen vrhunske ameriške razpore, kar pa mu ni pomagalo, da bi se lahko aktivneje vključil v establishment. Ves čas je živel v senci dogajanja kot povsem nepomemben kolešček v velikem družbenem mehanizmu. Golo naključje pa ga je porinilo v razvpito watergatsko afero,

zaradi česar je moral v zapor. Kot ostareel človek se vrača iz zapora. In ponovno se poigra naključje in mu da v roke vse vzvode velike družbe Ramjack, s katero upravlja v imenu umrle čudaške lastnice, dokler sleparije ne odkrijejo in družba razpade, možakar pa se ponovno seli v zapor.

opravlja koristno delo

Martine Jakše iz Semiča ni težko najti, saj jo prav vsi dobro poznajo kot družbenopolitično delavko. Toda z Gel-

V okvir te zgodbe je Vonnegut postavil kopico zanimivih likov in usod, ki tvorijo skupaj podobo ameriške družbe ob koncu sedemdesetih let in poprej. Pisatelj z ironijo in jedkim humorjem smeši mnoge plati ameriškega življenja, švrka po napakah in zablodah, hkrati pa izpoveduje svojstveno umetniško resnico o smislu človekovega življenja. V sporočilu bralcu je Vonnegut v svojem značilnem slogu zapisal, da sta junak pripovedi (se pravi avtor) skupaj z bralcem „prdec v viharju“, nekaj drobnega, nezatnega, kaj malo častnega in ponosnega. V tej luči je tudi razvidno, zakaj pisatelj toliko operira z naključji.

M. MARKELJ

beli pav

Redkokatera knjiga na Slovenskem izide izven posebej naslovljenih, tudi tematsko opredeljenih zbirk, knjižnic ali kako drugače zasnovanih knjižnih sklopov. A brez poprejše uvrščenosti v tako ali drugačno zbirko se lahko nabere več knjig, ki nehoti tvorijo zaokroženo celoto. To se bo sčasoma zgodilo tudi s knjigami Davida H. Lawrencea; ko bo Pomurska založba izdala vseh osem, kolikor jih napoveduje, bomo pohvalno govorili o dokaj obsežni slovenski predstavitvi tega angleškega romanopisca.

Po „Ljubimcu gospe Chatterleyeve“ (ki je le najbolj razvpit, še zdaleč pa ne najboljši Lawrenceov roman) pa „Devici in ciganu“ je pred kratkim izšel „Beli pav“, prvo pisateljevo delo (beremo ga v prevodu Bogdana Gradišnika). Po vlogi, ki jo imajo v dogajanju, nastopa v pripovedi več enakovrednih junakov. Gre za prikaz čustvenih zapletov med njimi, v ozadju življenjske mreže, spletene iz ljubezni, tudi mržnje in različnih pogledov na svet, pa se zaznava tisto pisateljevo prepričanje, ki je bolj razvidno iz drugih njegovih romanov, to je: duhovni in gmotni napredek je osiromašil življenje sodobnega človeka. V „Belem pavu“ Lawrence tako odkriveno, notranje razklano človeško postavo ne „rešuje“ samo z zatekanjem v čutnost; iskanje v podzavest potisnjenih teženj in strasti je obrobne pomena, prevladuje nakazovanje skladnosti, kakršno premore narava.

V tej je nežno in divje uravnoteženo med seboj – in če človek zmore toliko poguma, da pretrga niti, ki ga vežejo na „poslikano gobo gnilobe“, to je civilizacijo, ter se zateče v naravo in se zgleduje po njej, potem ima še malce upanja, da ne bo živel skaženo, ponarejeno.

D. R.

vojna romana

Brez posebnih zbirk tudi pri Pomurski založbi ne gre. Ena takih se imenuje Pesti, prinaša pa dela z vojno tematiko. Na kratko bomo prikazali, o čem govorita romana, ki sta izšla nazadnje.

„Generacija nasilja“ je izpoved Američana Rona Kovica, kateremu se je šele kot invalidu po vrnitvi iz Vietnama razkrila vsa nečlovečnost vojne. Nekaj malega je slutil, da vojna ni taka, kakor kažejo filmi, že tedaj, ko se je uril za marince. Ko mu je šlo za življenje ali smrt, je na silo potjiskal v ozadje očitke vesti; zakaj so njegovi vrstniki protestirali zoper početja Američanov v Indokini, pa je dojel šele tedaj, ko je bil deležen sramotnih ponižanj v vojaških bolnišnicah. Spoznal je, da je bil žrtev propagandnega stroja, ki je tudi iz njega napravil mašino za ubijanje nedolžnih ljudi, zato se je sprevergel v odločnega nasprotnika ameriške osvajalske politike, z vietnamskimi veterani, študenti, hipiji in drugimi se ni bal iti na cesto in kričati zoper nasilje. Knjigo je prevedel Srečko Balent.

Manj pristno življenjska, zato pa toliko bolj akcijska je knjiga z naslovom „Zbogom, reka Kwai“; spisala sta jo Joan in Clay Blair ml., poslovenil pa

Henrik Ciglič. Gre za nadaljevanje (tokrat resničnih) dogodkov, kakor jih poznamo iz romana P. Boulla, še bolj pa po filmu „Most na reki Kwai“. Spremljamo odisejajo 2218 zavezniških ujetnikov, ki so pre-

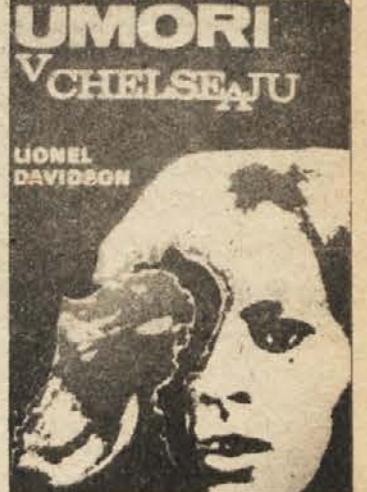
živeli grozljivosti med gradnjo železnice in mostu, nato pa so jih Japonci hoteli prepeljati v deželo vzhajajočega sonca, da bi tamkaj garali v rudnikih in tovarnah. Množico so stlačili na dve, za največ tristo vojakov primernih ladij, zato je bilo potovanje pošastno, prave strahote pa so se začele tedaj, ko so ameriški podmorničarji torpedirali ladij. Umrlo je več kot pol ujetnikov, druge so rešili Američani in Japonci, v epilogu pa beremo, kakšna usoda je nato doletela posameznike.

kriminalka in o ženski

Pri Obzorjih sta izšla romana, katerih izid bo opravičila le morebitna dobra prodaja; ta bi posredno omogočila pokrivanje izgub, ki jih ima založba z izvirnim slovenskim leposlovjem in s še katero potrebnejšo, a pri bralstvu manj odzivno knjigo.

O Lionelu Davidsonu, angleškem pisecu kriminalk, smo tudi na Slovenskem že slišali, poznamo njegovo „Tibetsko rožo“, po naslovu pa še katero delo, saj tudi k nam segajo časopisne novice o tem, komu Otočani podeljujejo nagrade za izvrstne thrillerje. Ljubitelji tovrstnega lahkotnega branja se bodo gotovo razveselili Davidsonovih „Umorov v Chelseaju“, ki jih je v slovenščino prestavila Darinka Kosec. Ne gre za kriminalko, kakršnih so polni kioski, opravi ti imamo z obrtniško povsem dodelano pripovedjo, ki ob domiselnem zapletu pa tudi razpletu dogajanja premore še dobro očitane značajske posebnosti junakov, npr. detektiva in glavnega zločinca, ne nazadnje pa roman na dokaj humoren način govori o (ne)smiselnosti in ravnanju v potrošniški

družbi, ko se človek zato, da bi uspel, brez pomišljanja sprevrže v morilca. Taka pošastna lakomnost pa je slej ko prej kaznovana. Način, kako so storjeni in raziskani umori v Chelseaju, po literarni plati res ni od muh, a na zavikih knjižnega ovitka si je založba vseeno privoščila malce pretirano primerjavo, saj Davidsonovo knjigo uvršča „za razred višje od dobre stare Agathe Christie“. Ta primerjava je nevzdržna, v prid stare Agathe, se razume; nevzdržno pa je tudi to, da je v istem pisanju podan podroben

povzetek zgodbe z morilčevim imenom vred. Bralec, ki najprej preleti te obrobne odstavke, je prikrajšan za dober del miškavnosti, ki mu jo lahko nudi kriminalka.

Za isto založbo je Breda Pugljeva poslovenila „Ljubezenski opoj“, roman ameriške pisateljice Diane Gaines. Da bi pritegnil bralce, je naslov močno „rejen“, saj bi se po izvirniku moral glasiti, denimo, „Ženska iz Nantucketa“. Zgodbo o kvekerski ženski iz 18. stoletja je pisateljica spravila skupaj na osnovi zapiskov o pehanju in nehanju zaresne osebe z imenom, kakršnega ima junakinja romana. Tej sledimo, kako se v okolju, kjer so ženske zato, da rojevajo, molijo in čakajo na moža, ki lovijo kite, postavi na lastne noge, sklene, da bo postala trgovka, s tem pa si nakoplje ogorčenje kvekerskih starešin in prezir njihovih žena. Junakinja ne klone, še več, v letih, ko so njene vrstnice tako rekoč že na zapečku, odkrije, kaj ji lahko nudi vseh starokopitnosti odrešena spolnost. Predtem se je omamljala z drogami, zdaj si daje duška z ljubljenjem, ko pa primerno ostari, seveda umre. Najbrž zato, da se roman ne bi vlekel v neskončnost; za tisto, kar pove, je že 364 strani preveč. D. R.

tarjevo Martino, kakor ji pravijo po domače, se nisem pogovarjala o njenih funkcijah, ki jih opravlja v raznih organizacijah in društvih, temveč je beseda tekla o delu, ki ga najraje opravlja, o delu v folklorni skupini.

Leta 1945 je Martina prvič nastopila s folklorno skupino. To je bilo v Ljubljani na mladinskem kongresu, kjer so se lahko predstavile s kulturnim programom le najboljše mladinske organizacije. Kot 19-letno dekle je bila že takrat ena od organizatorjev semiške ohceti, obreda, s katerim Semičani predstavljajo svoj kraj in njegove običaje.

nastop v tujini so imeli pred dvema letoma v Zakopanem na Poljskem na mednarodnem festivalu folklore, kjer so med 17 skupinami iz 16 držav osvojili tretje mesto.

Martina Jakše se kot vodja skupine, organizatorica ohceti in hišna mati z veseljem spominja skoraj vseh nastopov. Čeprav so na Poljskem dobili visoko priznanje mednarodnih strokovnjakov, ki je potrdilo izvirnost njihovih noš, plesov in pesmi, pa se prav tega gostovanja spominja z grenkobo. „Nihče nas ni seznanil s tem, kaj nas čaka na Poljskem. Šele v tujini smo zvedeli, da smo edini jugoslovanski predstavniki, kar nam je naložilo veliko odgovornost, saj smo vedeli, da ne smemo razočarati. In prav na tem festivalu so naši fantje in dekleta zaplesali tako kot še kot še nikoli dotlej.“

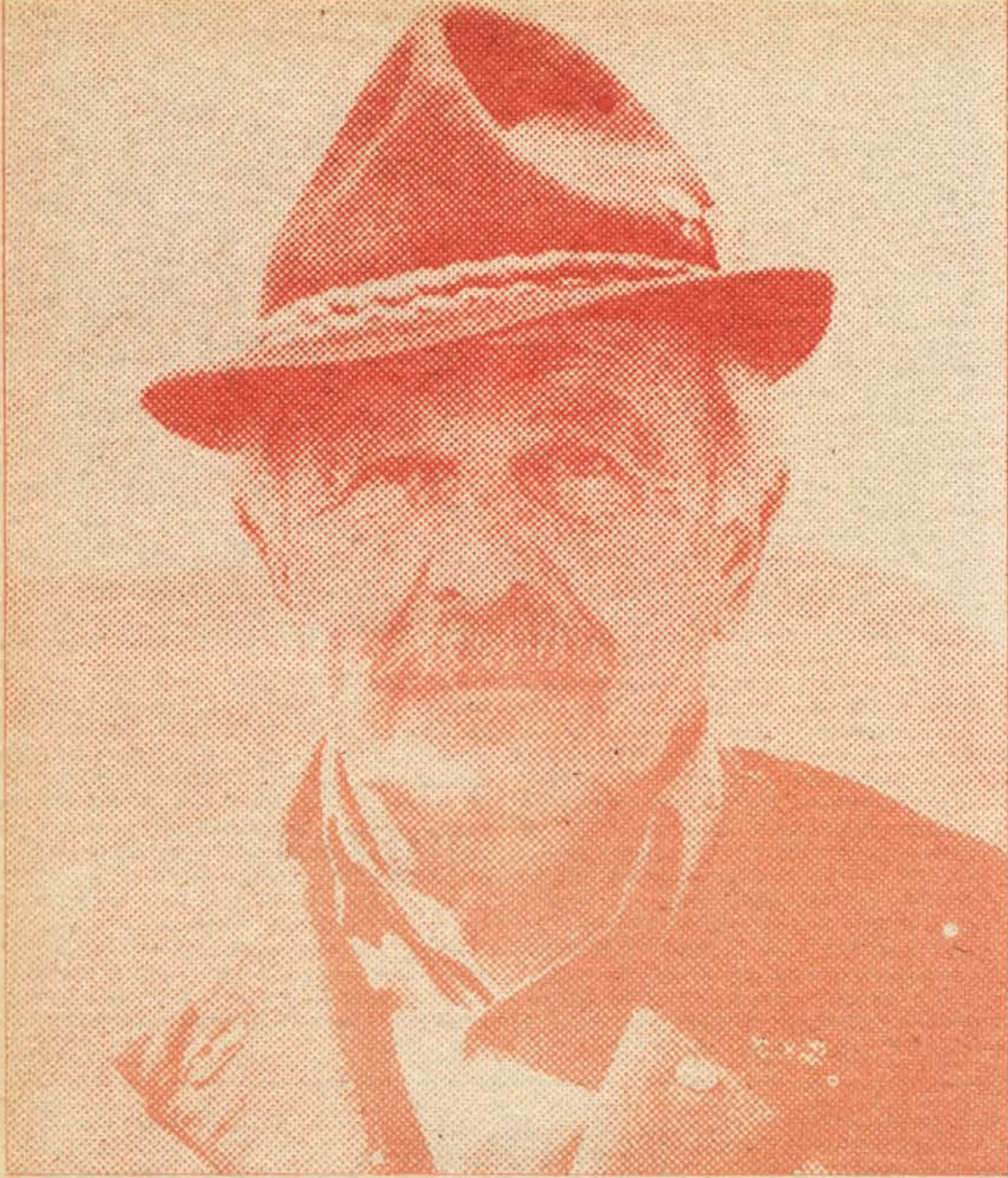
Geltarjeva Martina že skoraj 4 desetletja živi s folkloro, skozi njeno „šolo“ je šlo 700 plesalcev in plesalk, toda še vedno meni, da je storila premaloo. „Želim, da bi se semiška ohcet ohranila takšna, kakršna je danes, torej izvirna, brez olupševanj in drugih dodatkov. Zato sem začela ta obred zapisovati, a žal še nisem mogla dela dokončati, kajti vedno mi zmanjka časa. Če bi se lahko posvetila le folklori, bi dala potomcem

veliko več. Tako pa me neprestano zasipavajo z različnimi funkcijami in nalogami, zato je moj konjiček nekoliko potisnjen v stran,“ je potožila Martina, ki kljub temu da je upokojena, skoraj ne najde prostega časa zase.

Kot zagovornico ljudskega izročila jo boli še nekaj: „na lanski kmečki ohceti, kjer smo imeli tudi Belokranjci svoj poročni par, so organizatorji posvetili premaloo pozornosti nevestini noši oziroma njenemu pokrivalu. Naša dekleta, najsi bodo Metličanke ali Semičanke, so se poročale z napletom na glavi, to je neke vrste krona, z rutami pa so šle ponovno pred oltar le vdove. Prav bi bilo, če bi na Kmečki ohceti posvetili več pozornosti etnografiji, ne le komercialni plati.“

Semičani se že pripravljajo na kresovanje, ki bo prihodnji mesec v Črnomlju. Mogoče bi bilo prav, da bi ob 20-letnici te folklorne prireditve izrekli pohvalo tistim, ki so skoraj vse svoje življenje posvetili ohranjanju ljudskega izročila. Med temi je prav gotovo tudi Martina Jakše, ki za svoje delo ni nikoli ne zahtevala ne pričakovala plačila, želi pa, da bi dobila vsaj moralno podporo, ki bi ji dajala občutek, da opravlja koristno delo.

M. KRUMPAČNIK

VRNILI SO SE MED CVETOČE ČEŠNJE

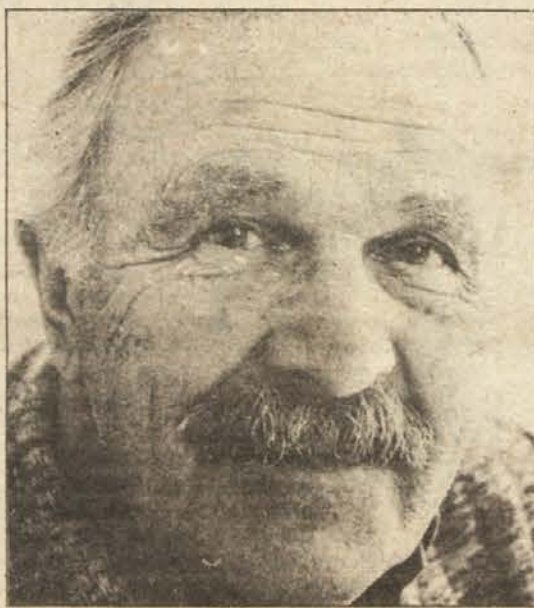
V začetku maja Trška gora nad Krškimi kar blešči od cvetočih češenj, jablan in hrušk, v vinogradih na njenih radodarnih grudih pa je vse živo v prijetnem pomladanskem vznemirjenju, saj se lastniki vinogradov, njihovi prijatelji in znanci trudijo, da bi dohтели opravila, ki jih je zavrta zima, katere kar ni hotelo biti konec.

Tudi stari Jože Žabkar se pripravlja, da bi opravil spomladansko kop v vinogradu. S sinom sta med vrstami že zaorala, preostane pa še delo, za katero je potrebno veliko pridnih rok. Petin-sedemdesetletni stric sedijo v senci in načrtujejo jutrišnji dan, njihova šest desetletij mlajša vnukinja Martica pa prisopiha kdaj pa kdaj in poroča: „Ta bo prišel, ta ne more priti, ta nima orodja, ta je malo bolan, morda pa jutri le ...“ Kot dober gospodar stric pretehtava vsako vest, razmišljajo in naročajo. Neke vrste glavni štab je to, in če bo vreme, bo jutri delo pravočasno in temeljito opravljeno.

Jože je imel zgodaj priložnost, da se je spoznal z delom v vinogradih, saj je bil rojen v teh vinorodnih hribih nad Savo. Doma so imeli hišico in nekaj krpic zemlje, kar je bilo premalo za preživljanje šestčlanske družine. Zato je oče prevzemal oskrbništvu nad vinogradi bogatih posestnikov, ki so imeli v lasti dobršen del Trške gore. Bili so to Boni in Fortuna in Rajer iz Ljubljane in še nekateri. V zidanice so jeseni spravili tudi po 250 do 300 hl mošta. Oskrbnik je moral skrbeti za delavce, njihovo delo opravljeno, za orodje in posodo ter za nego vina. Odgovornost je imel veliko, zaslužek pa bolj boren. Brezposelnih ljudi je bilo v teh hribih dovolj, zato je bil vsak, še tako majhen zaslužek, dobrodošel. Jože se spominja, da so šli dostikrat pomagat zgolj za dobro malico ali pa zato, da so dobili kako pretiuslugo.

Tako je ob težkem delu in majhnih radostih teklo življenje viničarjev na Trški gori nad Krškimi. Jože se je oženil in stopal po očetovih stopinjah, vendar ne dolgo. Ko so spomladi enainštiridesetega zopet zacvetele češnje, se je namesto veselega pričakovanja priplazila iz doline težka mora. „Vzeli nam bodo te hribe, hiše, vse. Izselili nas bodo!“ Črna slutnja se je zgrnila nad domačijami, v dolini pa je že deloval zlovesčči okupatorjev stroj, ki je načrtoval uničenje slovenskega življa. Vzdušja ni mogel razvedriti niti mali Jožek, ki se je Žabkarjevi družini rodil prav v teh časih. Pospavili so pridelke s polj in iz vinogradov, čeprav so slutili, da jih ne bodo sami uživali. Domačije so ostajale prazne, okna so nemo zrla v dolino. Tudi do Žabkarjevih so prišli okupatorjevi sli. Bili so pripravljani. Pobrali so najnujnejše in odpeljali so jih na zbirališče v Brestanico, od tam pa s tovornimi vagoni v srce Nemčije.

Žabkar se z bolečino spominja tistih let v Nemčiji. Že med transportom se je oče prehladil. V taborišču je dolgo bolehal. Vzeli so ga v bolnišnico, kjer pa je bolj kot od bolezni umrl od glada. Jože se je prizadeval, da bi mu olajšal

trpljenje, da bi mu poslal hrano. Zbiral je denar. Vse zaman. Osebe je bilo neizprosno. Jožetov oče tako še sedaj počiva v okolici Berlina. Drugi so imeli nekoliko več sreče. Delali so na poljih, in ker so jih Nemci potrebovali, so jim dali toliko, da so preživeli. Bili so v delovnem taborišču in niso vedeli za grozote okoli njih. Kako se obrača vojna sreča, so po različnih kanalih le zvedeli, pa tudi zavezniški bombniki, ki so vse pogosteje zasipavali srce Nemčije s svojim smrtonosnim tovorom, so jim dali slutiti, da se bo močoni Reich kmalu zrušil in da mora vsake hudobije nekoč biti konec. Na obzorju je ponoči nebo žarelo od požarov in sirene so presunljivo zavijale. To so bili poslednji krči ranjene zverine, medtem ko so se od vseh strani zgrinjale zavezniške čete.

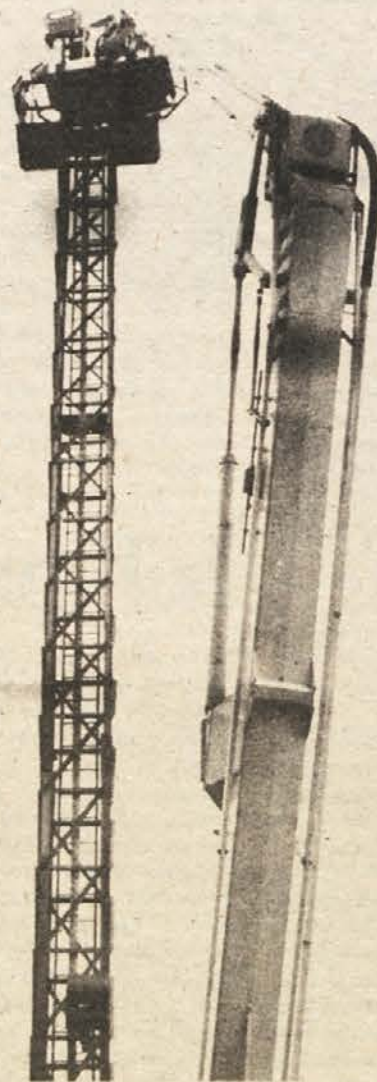
Nemci so jih hoteli premestiti, saj je Rdeča armada prodirala vse bliže, vendar jih je pri Potsdamu kanonada prehitela in taboriščniki so bili prepuščeni sami sebi med dvema vojskujočima se armadama. Pešačili so in iskali kritje v obcestnih jarkih. Razbiti so bili v grupice in z eno takih grupic je zginila tudi Jožetova mati. Jože se živo spominja, kako jih je topniški ogenj nekega dne pritisnil v obcestni graben. V bližini je počila mina in odneslo mu je klobuk. Skočil je za njim in ga ujel, ko pa se je hotel vrniti v kritje, je tam zavela velika luknja. Tako ga je klobuk za las rešil smrti. Vsi niso imeli take sreče. Tisti klobuk hrani Jože še danes kot dragocen spomin.

V Berlinu je bogata Nemka Jožetu in njegovi družini ponudila zatočišče in stanovanje, samo da bi ostali pri njej. Bala se je namreč ruskih represalij. Jože pa je vedel, da bi mu ista Nemka še pred meseci osorno pokazala vrata, zato se ni dal podkupiti. Lačni in brez vsega, razen tistega, kar so imeli na sebi, so nadaljevali pot. Končno so jih Rusi le sprejeli na transport v Jugoslavijo, ki pa je zaradi stalnih postankov trajal kar dvainštirideset dni. Ko so končno le ugledali domačijo na hribu, jih je tam čakala še ena vesela vest. Iz dimnika se je že sukljal dim in hiša je bila lepo pospravljena. Mati, ki so jo v bližini Potsdama pogrešili, se je vrnila domov z drugim transportom že štirinajst dni prej.

Tisto leto so bile njive na Trški gori neobdelane, saj so se vrnili prepozno. Najhujšega glada jih je rešilo sadje, ki je obilno rodilo, kot da bi hotelo zaželeti dobrodošlico domačim ljudem, ki so ga vedno vzgajali z večjo in ljubečo roko.

TONE JAKŠE

po sledih napredka

ČUDO GASILSKE IN REŠEVALNE TEHNIKE

Za gasilce je največji praznik, če jim je zaupano v upravljanje novo, tehnično sredstvo, ki še poveča učinkovitost njihovega dela. Zato je razumljivo zadovoljstvo gasilcev, ko sta iz bavarskega mesta Gingen/Brenz strokovnjaka nemške tvrdke Ziegler pripeljala novi gasilski vozili. Kupila ju je krška jedrska elektrarna, ki ji je komaj uspelo zbrati dovolj deviz, da je krila predračunsko vrednost okrog 20 milijonov dinarjev.

Za vozili je značilna uporabnost. Vozilo za tehnično reševanje, kot je avto s skyliftom – strokovno ga imenujejo zglobna hidravlična platforma – se odlikuje po svojevrstnosti uporabe. Ravno zato, ker gre za domala zadnji krik gasilske tehnike, je zanimanje za te novosti od Ljubljane do Maribora in Zagreba res veliko. Februarja, ko so se gasilci odpravljali na vajo v nuklearko, so najavili obisk tudi iz republiškega sekretariata za notranje zadeve.

Mercedesov avto s skyliftom, to je nekakšnim dvigalom, tehta okrog 22 ton, motor pa ima moč 280 konjskih sil. Ko se razpne zadnji, tretji krak žerjava (strokovnjaki bodo nemara ugovarjali temu in drugim našim poljudnim izrazom, gasilci pa pravijo, da drugega imena kot zglobna hidravlična platforma zaenkrat še ni), seže košara 28 metrov visoko. Košara ima nosilnost 350 kilogramov; praviloma je namenjena trem osebam, čeprav sta za gašenje dovolj že dva gasilca. Eden gasi z vgrajenim „topom“, ki zmore pretok 2600 litrov vode v minuti, drugi pa s pilotsko napravo vse skupaj poljubno usmerja. Če se možem visoko nad zemljo karkoli pripeti ali pa gasilci rešujejo ljudi iz višjih nadstropij stanovanjskih zgradb, lahko prevzamejo upravljanje košare oziroma skylifta gasilci ob vozilu. Hidravlika je dvokrožna, dva

sistema pa onemogočata, da bi žerjavov zglob omahnil; košara se lahko spusti tudi brez hidravlike, ročno. Poskrbljeno je tudi za varnost ljudi v košari: ob dotiku z oviro se namreč samodejno ustavi. Krak oz. zglob naprave se sam ustavi tudi, če je upravljan neustrezno ali se znajde v neprimernem položaju. Naprave ni moč uporabiti, dokler se ne postavi trdno na svoje „noge“. Ob tem blokirajo tudi vzmeti vozila, kajti nihanje bi bilo lahko usodno.

V Posavju ni stanovanja, do koder ne bi segla odrešilna košara skylifta, pri projektiranju novih visokih zgradb pa bi morali predvideti tudi dostop s takim posebnim vozilom. Na vajah pri nuklearki v krškem Domu upokojencev, Celulozi ter pred domom poklicne gasilske črote so gasilci pokazali

veliko volje, da bi čimprej obvladali delovanje skylifta. Nemca sta pohvalila naglo dojemanje novosti in vsi gasilci bodo najpozneje v pol leta dodobra spoznali koristno tehnično pomagalo. To pa bo dobilo še večji pomen, ko bodo pri beograjskem Vatrospremu naredili nadgradnjo na Mercedesovo šasijo in motor ter bodo krškim gasilcem izročili še tretje vozilo – cisterno. Vsebovala bo 9000 litrov vode, 1000 litrov penila in 1000 kilogramov prahu za gašenje s prahom, peno ali vodo.

Gasilci so takoj vzljubili posebno vozilo za tehnično reševanje. Čeprav ima okrog 2000 kosov opreme, so marsikaj poznali že od prej, navduševali pa so se nad novostmi. Vozilo bo zelo dobrodošlo pri najrazličnejših poslagih, naj gre za prometne nesreče, za primer, če se razlijejo vnetljive ali strupene tekočine in ogrozijo podtalnico, ali pa za radiološko sevanje.

„Skorajda ni tehnične intervencije, ki je zdaj ne bi zmogli. Veliko je dobre opreme, ki je v Sloveniji zelo redka, zato so fantje vozilo precej vzeli za svoje,“ zadovoljno pojasnjuje namestnik poveljnika PGE Bogdan Lubšina.

Mercedes s 180 KS, težak okrog 12 ton, premore 20-kilovatni generator, po tri vtičnice za 380-ali 220-watno napetost in na strehi dva reflektorja s po 1500 vati, ki ju lahko dvignejo do 7 metrov visoko. V pomoč sta še dvatisočvatna reflektorja ob strani vozila. Tako lahko iz noči napravijo dan in omogočen je učinkovit poseg.

Posebno pozornost zaslužijo dvojne hidravlične škarje – oboje za rezanje, toda ena lahko uporabijo še za raztezanje ali kot dvigalko s 3,5 tone. Pri prometnih nesrečah bodo nepogrešljive. „Poglejte te gumijaste vreče, podobne vzglavni blazini! Le kdo bi si mislil, da je moč z njimi dvigniti tovar, težak 7 do 13 ton,“ nas opozori poveljnik krških poklicnih gasilcev Franc Černelič. Iz vozila protne več predalov, na katerih je pregledno shranjena različna oprema. Komplet orodja je na prvi pogled vsakdanji, a je izdelan iz berilija, je neiskreč. Eksplozijsko varna je tudi posebna črpalka za pretakanje lahko vnetljivih tekočin. Električna motorna žaga, vrtni stroj, brusilni stroj oz. rezalka, dihalni aparati, razglasna postaja, zaščitne obleke proti kontaminaciji, Geigerjevi števeci, zvočni dozimetri radioaktivnosti v obliki nalivnega peresa in signalni eksploziometri postajajo vse bolj običajna, a nepogrešljiva pomagala. Seveda si tudi gasilci želijo, da bi vso to „udomasteno“ čudo tehnike zares uporabili čim manjkrat.

PAVEL PERC